# Stenogrammid

## X Riigikogu, VII Istungjärk, infotund

## Kolmapäev, 17.05.2006, 13:00

Toimetatud

Infotund
**1.** Eelnõu üleandmine
**2.** Teated
**3.** Päevakorrast
**4.** Põllumajandusminister Ester Tuiksoo poliitiline avaldus
**5.** Eesti Vabariigi omandireformi aluste seaduse § 7 lõike 3 kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu (830 SE) esimese lugemise jätkamine
**6.** Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse ja karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (868 SE) esimene lugemine
**7.** Eesti Arengufondi seaduse eelnõu (861 SE) esimene lugemine
**8.** Ravimiseaduse § 42 lõike 4 muutmise seaduse eelnõu (827 SE) esimene lugemine
**9.** Euroopa Liidu kodaniku seaduse eelnõu (864 SE) kolmas lugemine
**10.** Elektroonilise side seaduse, infoühiskonna teenuse seaduse, karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (800 SE) kolmas lugemine
**11.** Kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (874 SE) kolmas lugemine
**12.** Tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse, hasartmängumaksu seaduse ja krediidiasutuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (863 SE) teine lugemine
**13.** Autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu (866 SE) teine lugemine
**14.** Otsuse "Eesti kaitseväe üksuse kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO kiirreageerimisjõudude koosseisus" eelnõu (887 OE) esimene lugemine
**15.** Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse, riigilõivuseaduse ja vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu (886 SE) esimene lugemine

### 13:00 Infotund

**13:00 Esimees T. Varek**

Tere päevast, austatud Riigikogu! Tere päevast, austatud ministrid! Alustame tänast, kolmapäevast infotundi. Head kolleegid! Palun kohaloleku kontroll! Kohalolijaks registreerus 29 Riigikogu liiget, puudub 72. Tänases infotunnis osalevad härra justiitsminister, härra rahandusminister ja härra sotsiaalminister. Eelnevalt on Riigikogu liikmed registreerinud seitse küsimust. Esimene küsimus on härra rahandusministrile. Palun, kolleeg Taavi Veskimägi!

**13:00 T. Veskimägi**

Aitäh, lugupeetud juhataja! Härra rahandusminister! Ma tahaksin informatsiooni valitsuse eelarvepoliitika kohta. Teatavasti peab valitsus lähtuvalt riigieelarve strateegiast kinnitama mai lõpuks eelarvestrateegia järgmiseks ja sellele järgnevaks kolmeks aastaks. Sellest lähtudes tunnen ma huvi. Esiteks, mitmed valitsuskabineti liikmed on rääkinud lisaeelarvest 2006. Kas 2006. aasta lisaeelarve tuleb? Kui tuleb, siis millises mahus ta tuleb? Te ise olete rääkinud 2007. aasta võimalikust riigieelarve kasvust *ca* 18%, mis on umbes 10 miljardit krooni. Nii et juhul kui tuleb lisaeelarve, juhul kui 2007. aasta eelarve kasvab *ca* 10 miljardit krooni, kuidas siis teie arvates valitsussektori selline 10 miljardi kroonine nõudluse kasv hinna stabiilsuse kriteeriumi täitmist mõjutab?

**13:00 Esimees T. Varek**
Palun, härra rahandusminister!

**13:00 A. Sõerd**
Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Hea küsija! Valitsus saab eelarvestrateegia maikuu jooksul kindlasti valmis, nii nagu seaduses sätestatud tähtaeg ette näeb ja nagu on ka varasematel aastatel olnud. Rahandusministeerium koostab majandusprognoosi kaks korda aastas, kevadel ja sügisel. Pärast seda, kui valmib uus majandusprognoos augustikuu jooksul, otsustame me ka lisaeelarve küsimuse. Ma julgen öelda, et 2006. aasta lisaeelarve üheks põhiküsimuseks saab 2005. aasta eelarve ülejäägi kasutamine. Ma kindlasti ei toeta ettepanekut suunata ülelaekunud raha investeerimistehingute kaudu kulude katteks. Ettepanek on suunata kogu ülelaekunud summa 1,8 miljardit pensioni esimese samba täienduseks.

**13:00 Esimees T. Varek**
Aitäh! Palun, kolleeg Taavi Veskimägi, täpsustav küsimus!

**13:00 T. Veskimägi**
Aitäh! Ma küsiksin siiski edasi. Teatavasti andis veebruaris Ministrite Nõukogu, mis arutas Eesti konvergentsiraportit, soovituse, et Eesti peaks taotlema vähemalt sama suurt ülejääki aastal 2006, kui see oli aastal 2005 ehk umbes 1,8% SKT-st. Kas teil on see plaan? Samamoodi oli ka pikem soovitus, et sellise majanduskasvu või majanduse sellises faasis ei peaks Eesti taotlema mitte ainult tasakaalupositsiooni, vaid ülejääki. Kas te planeerite 2007. aasta eelarvet ülejäägiga? Aga tulen veel kord lisaeelarve juurde tagasi. Juhul kui lisaeelarve tuleb, ja nii nagu kultuuriminister Raivo Palmaru siin eelmisel nädalal ütles, võiks see olla umbes suurusjärgus kaks miljardit krooni, kuidas siis teie hinnangul 12 miljardit krooni mõjutab Eesti inflatsioonitaset?

**13:00 A. Sõerd**
Aitäh! Eesti konvergentsiraporti kohta tehtud aruandes on tõesti selline soovitus kirjas. Aastal 2005 oli eelarve ülejääk isegi suurem kui aasta varem, mida peeti väga kõrgeks ülejäägiks, ehk siis 2006. aastal oli see ülejääk 1,6%, mida eurotsooni riikidest ületas ainult Soome oma näitajatega. Mis puudutab 2007. ja järgmisi aastaid, siis ka tänavu on sama suur ülejääk saavutatav ja samuti peaks ülejäägiga eelarve olema saavutatav 2007. aastal. Tervikuna oli Eesti kohta tehtud aruanne positiivne. Seda kinnitas maikuus avaldatud Euroopa Komisjoni prognoos, mis ütles, et Eesti on ühe tugevama rahandusega liikmesriik üldse. Nii et hinnang oli positiivne ja soovitus eelarvepositsiooni ülejäägi hoidmise kohta oli igati asjakohane ja õigustatud.

**13:00 Esimees T. Varek**
Aitäh! Palun, kolleeg Taavi Veskimägi, teine täpsustav küsimus!

**13:00 T. Veskimägi**
Aitäh! Seda retoorikat, mida te mulle räägite, tean ma ise samamoodi kui teie, seda ei ole mõtet mulle siin korrata. Mul on selles mõttes hästi kahju, et ei rahanduskomisjonis ega siin sisulisi vastuseid te nendele küsimustele ei anna. Ma ei küsi sellest lähtuvalt enam sisulisi küsimusi, mis puudutavad majanduspoliitikat, eelarvepoliitikat laiemalt, aga küsin ühe konkreetse küsimuse. Juhul kui 2006. aasta lisaeelarve tuleb, kas teie rahandusministrina käitute siis samamoodi, nagu peaminister mõned nädalad tagasi lubas, et ühtegi poliitilist koolimajakatust te 2006. aasta lisaeelarvega siia Riigikogu ette ei too?

**13:00 A. Sõerd**
Aitäh täpsustava küsimuse eest! 2006. aasta lisaeelarve küsimus otsustatakse pärast sügisest majandusprognoosi, nagu ma ütlesin, nii lisaeelarve küsimus üldse kui ka selle võimalik maht. Mis puudutab kavandatavaid kulusid, siis kuna eelarve otsustatakse pärast majandusprognoosi, ei ole kulutuste mahtu võimalik täpselt avada. Need, mis lisaeelarve kontekstis võiksid kõne alla tulla, oleksid investeeringud, ma pean eelkõige silmas Viru vangla ehituse alustamist, maaostu Pekingi, Hiina saatkonnale, reostuse avastamise tehnika soetamist Päästeametile. Muuseas, Eesti riigi vastu on püsti

nõue arbitraažikohtus, mis seondub RAS Ookean aastatetaguse pankrotivaidlusega. Võimalik, et selle nõude rahuldamiseks on vaja lisaeelarves summasid planeerida. Ja nagu ma ütlesin, põhiküsimus on 2005. aasta ülejäägi otsustamine. Ma usun, et Riigikogu tõenäoliselt toetab ettepanekut, et see suunataks täies mahus esimese samba reservi täienduseks.

**13:00 Esimees T. Varek**
Aitäh! Võtame kaks kohapeal registreeritud viimast küsimust selle teema kohta. Palun, kolleeg Kadi Pärnits!

**13:00 K. Pärnits**
Aitäh! Austatud minister! Minu küsimus on 2007. aasta riigieelarve kohta. Me just tulime Politseiametist ja kuuldavasti antakse politseile järgmiseks aastaks tulude kasvu 109 miljonit krooni, sealhulgas ka majanduskulud. Selle rahaga ei ole eriti võimalik palka tõsta. Lahkuvad need, kes veel ootavad palgakasvu, ja väga raske on uusi politseinikke selles situatsioonis tööle saada. Härra minister, kas see vastab tõele, ja kui ei, siis kui palju on järgmise aasta eelarvesse planeeritud vahendeid juurde politseinike palga tõusuks?

**13:00 A. Sõerd**
Kõigepealt, 2007. aasta eelarve on alles koostamisel. Aga niipalju saan ma öelda, et suurusjärk vastab sellele, mis te ütlesite, 100 miljonit Politseiameti palkade suurendamiseks, 100 miljonit päästetöötajate palkade mahu suurendamiseks ja 50 miljonit krooni piirivalvele. Eelarvestrateegia kaudu siis nelja aasta jooksul igal aastal 250 miljonit krooni Siseministeeriumi valitsemisala palkade suurendamiseks kuni aastani 2010. See 100 miljonit võimaldab eelkõige suunata lisavahendeid politseiteenistujate kõige alumise astme palkade suurendamiseks, aga keskmine palk tervikuna peaks neid vahendeid arvestades suurenema 15%.

**13:00 Esimees T. Varek**
Aitäh! Viimane kohapeal registreeritud küsimus selle teema kohta, palun, kolleeg Henn Pärn!

**13:00 H. Pärn**
Aitäh! Lugupeetud minister! Alustame siis euroralli järgmist vooru. Eelmises voorus te kinnitasite küll lõpuni, et valitsus on kindel, et see tuleb. Ma loodan, et nüüd ütlete te 2008. aasta kohta samamoodi. Aga eelmine kord läks nässu ja ma ei tahaks, et ka 2008. aastal läheksime euroga alt. Tahaksin täpselt teada, mida kavatseb valitsus täiendavalt aktsiiside tõusu edasilükkamisele ette võtta, sest prognoosid ju, teie enda arvutused näitavad, et sellest ei piisa, et kriteeriume täita. Mida konkreetselt kavatsete veel ette võtta?

**13:00 A. Sõerd**
Aitäh selle küsimuse eest! Aktsiisitõusu edasilükkamine on kindlasti õigustatud samm. Seda on kinnitanud rahandusvolinik Almunia ja Eesti ratsionaalset käitumist on hinnanud ka Luksemburgi peaminister. On selge, et valitsuse võimalused on piiratud ja lisaks peab juunikuu jooksul valmima, tulenevalt euro tähtaja edasilükkumisest, uus eurole ülemineku kava. Selle teeb Rahandusministeeriumi juhendamisel ekspertide komisjon valmis juunikuuks. Valitsus peab selle kinnitama. Tulenevalt kokkuleppest volinik Almuniaga on moodustatud eraldi töögrupp, kuhu kuuluvad eksperdid nii Eestist kui ka Euroopa Komisjonist. See koguneb juba järgmisel nädalal Tallinnas. Valitsus saab kriteeriumi täitmisele kaasa aidata põhiliselt eelarvepoliitika kaudu, ja nagu ma eelmisele küsimusele vastates ütlesin, on 2005. aasta mahus ülejääk saavutatav ka tänavu ja järgmisel aastal.

**13:00 Esimees T. Varek**
Aitäh, härra rahandusminister! Teema käsitlemine on lõpetatud. Järgmine küsimus on härra sotsiaalministrile. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

**13:00 E. Nestor**

Aitüma! Austatud Jaak Aab! Eelmisel aastal, kui toimus põlevkivikütteõli oksjon, tõusis hind seal 1900-lt umbes 3600 kroonini. Sel reedel tuleb vist esimene ja alghind on 3200, lõpphinda ei tea keegi. Eelmisel aastal tabas see valitsust nagu välk ja te pidite rakendama erakorralisi meetmeid toimetulekutoetuse maksmiseks. Mis siis sel aastal saab, kas on juba mõeldud seoses selle oksjoniga? Kas olete vestelnud oma kolleegi majandusministriga, et järsku saaks midagi mõistlikumat teha, kui sellel aastal tehti?

**13:00 Esimees T. Varek**
Palun, härra sotsiaalminister!

**13:00 J. Aab**
Austatud härra esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Tänan küsimuse eest, hea küsija! Jään küll detailides vastuse võlgu, mis puudutab oksjonit ja selle võimalikke tulemusi. Tõesti, see on majandus- ja kommunikatsiooniministri haldusalas ja selle ministeeriumi toimetada. Ei oska mina prognoosida, mis seal oksjonil juhtuma hakkab. Ükskõik millise hinna puhul, mis seal põlevkiviõlile tuleb, peame me vaatama ka teisi kütteliike, need hinnad on tõusnud nii või teisiti. Mina saan öelda ainult seda, et mis puudutab Sotsiaalministeeriumi haldusala, siis need vahendid, mis on toimetulekutoetuseks eraldatud, katavad ressursiga selle võimaliku eluasemekulude tõusmise, juhul kui küttehinnad maailmaturul jätkuvalt tõusevad. Siin ei ole minul muud vastust küll anda.

**13:00 Esimees T. Varek**
Aitäh! Palun, kolleeg Eiki Nestor, täpsustav küsimus!

**13:00 E. Nestor**
Täpsustav küsimus on mul selle kohta, et see eelmise aasta oksjon tõi kaasa sisuliselt võrdse kohtlemise printsiibi rikkumise Eestis. Kui meil praegu on üks toimetulekupiir, mille on kinnitanud riigieelarve ja mille suurus on 700 krooni, siis tekkis uus toimetulekupiir, mis on kaugkütte katlamaja tarbijale, juhul kui see katlamaja kasutab põlevkivikütteõli, ja selle kehtestab iga omavalitsus. Kas valitsus leiab, et seesama süsteem jääb jätkuvalt kestma, et nende toimetulekupiir, kes puudega või mingi muu küttega oma ahju kütavad, on teistsugune kui nendel, kes saavad sooja nendest katlamajadest?

**13:00 J. Aab**
Aitäh küsimuse eest! Ma siiski tuletaksin meelde, et kusagil ei olnud kirjas seda, et see on põlevkiviõli hinna tõusu kompenseerimine, see oli küttehinna tõusu kompenseerimiseks erakorraliste vahendite eraldamine, kusjuures konkreetse mehhanismi kehtestas vastavalt sotsiaalhoolekande seadusele muidugi iga omavalitsus ise ja arvestas, mida vastavalt sellele seadusele ja sellele paragrahvile tuli arvestada, see on perekonna või taotleja abivajadust, ja sellest pidigi omavalitsus lähtuma.

**13:00 Esimees T. Varek**
Aitäh! Palun, kolleeg Eiki Nestor, teine täpsustav küsimus!

**13:00 E. Nestor**
Teine täpsustav küsimus on selline, et kas on lootust samasugusele, võib-olla mõistlikule ja paremale kohtlemisele ka nendel, kes kütavad ahju puudega, briketiga, kivisöega, mille muuga iganes?

**13:00 J. Aab**
Tänan küsimuse eest! Nagu ütlesin, ei olnud seal kusagil ette kirjutatud seda, et see oli põlevkiviõli hinna tõusu kompenseerimiseks, vaid see oli küll põhimõtteliselt suunatud kaugkütte hinna tõusu kompenseerimiseks, olenemata kütteliigist. Omavalitsustel on täiendavate toetuste määramisel oma kord, mille volikogu peab kinnitama, ja nad saavad ise lähtuda sellest, milline on vajalik toetus.

**13:00 Esimees T. Varek**
Aitäh! Kaks viimast küsimust, mis on registreeritud kohapeal. Palun, kolleeg Tiit Tammsaar!

**13:00 T. Tammsaar**
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Ma olen küll seda meelt, et Eesti Energiat ei saa siin milleski süüdistada. Õigemini, maailmaturu küttehinna tõusus ei saa Eesti Energiat küll süüdistada, mida siin eelmine küsija püüdis nagu süüks panna, sealhulgas valitsusele. Aga küsin ikkagi niimoodi. Miks ainult kaugkütte hinna tõusu kompenseeritakse? Miks ei ole ikkagi ette nähtud, sõltumata kütteliigist ja kaugusest, kõigile võrdne kohtlemine kompenseerimisel? Miks te ainult kaugkütet tahate kompenseerida?

**13:00 J. Aab**
Tänan küsimuse eest! Ma juba selgitasin seda, kuidas on toimetulekutoetuse vahendeid ka täiendavaks toetuseks võimalik jagada. See kord on suures osas detailides omavalitsuse kehtestada. Omavalitsus võib ette näha selle toetuse, lähtudes tõesti sotsiaalhoolekande seaduse ühest paragrahvist, mis ütleb, et vastavalt hinnates seda abi vajadust, mis ühel või teisel perel on. Seal ei ole kusagil ette kirjutatud, et see küte peaks olema põlevkiviõli, ükskõik milline õli. Kui eluaseme kulu või lisatoetuse vajadus on olemas, siis omavalitsus saab seda ka paindlikult otsustada.

**13:01 Esimees T. Varek**
Viimane kohapeal registreeritud küsimus, palun, kolleeg Kadi Pärnits!

**13:01 K. Pärnits**
Aitäh! Austatud härra minister! Te küll ütlesite, et ei teie tea, mis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis sünnib. Aga, härra minister, te olete ikkagi vastutav selliste suurte küttehindade tõusude puhul inimeste sotsiaalse toimetuleku valdkonna eest. Ja, härra minister, räägime asjast sisuliselt. Küsimus ei ole ainult toimetulekuraha piisavuses ja toimetulekutoetuste maksmises. See asi on palju laiem. Te ise ütlesite praegu, et kohalikel omavalitsustel on võimalik maksta kõikidele, ükskõik mis kütteliigiga kütvatele inimestele toetust. Siiamaani oli nii, et osa omavalitsusi jäi sellest rahast lihtsalt ilma. Said toetust ainult need omavalitsused, kel oli küte põlevkiviõli peal. Minu küsimus, härra minister, on selline. Kas nüüd on plaanis anda see raha ja võimalused kõikidele omavalitsustele?

**13:01 J. Aab**
Tänan küsimuse eest! See erakorraline ressurss eraldati omavalitsustele vastavalt analüüsile, mille tegi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja mis lähtus sellest, et need vahendid eraldati nendele, kel oli küttehinna tõus üle 20%. Ja suures osas oli see tõesti põlevkiviõli hinna tõusuga seotud. Samas tuletan ma meelde, et kõik analüüsid ja statistika näitavad, et omavalitsustel on piisavalt toimetulekutoetuste vahendeid, mis riik on neile eraldanud, rääkimata nende oma vahenditest, mida nad vastavate mehhanismide kaudu jagavad. Ja omavalitsusel on pädevus otsustada, kuidas ja mida toetada.

**13:01 Esimees T. Varek**
Aitäh, härra sotsiaalminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Järgmine küsimus on härra rahandusministrile. Palun, kolleeg Helir-Valdor Seeder!

**13:01 H.-V. Seeder**
Aitäh! Austatud minister! Kultuuriinimeste kiri, arstide-õdede lahkumine välismaale, politsei-, piirivalve-, päästeteenistujate madalad palgad ja täitmata kohad, veelgi madalamad palgad koolieelsetes lasteasutustes ja sotsiaalhoolekande süsteemis jne. Seoses Euroopa Liiduga liitumisega ja tööjõu vaba liikumisega on avardunud eestlaste võimalused minna välismaale tööle ja suurenenud surve palkade tõstmiseks Eestis, sealhulgas avalikus sektoris, aga sama probleem puudutab ka erasektorit. Tööandjad ei ole võimelised nii kiiresti reageerima ja tõstma palku ning töötajad lahkuvad massiliselt välismaale. Öelge, palun, kas Eestis alahinnati Euroopa Liiduga liitumise mõju, eelkõige just tööjõu liikumisele? Ja kas Vabariigi Valitsusel on mingi plaan olukorra normaliseerimiseks - eelkõige pean silmas avaliku sektori palgapoliitikat - ja kas see on iseseisev prioriteet järgmise aasta eelarve koostamisel?

**13:01 Esimees T. Varek**

Palun, härra rahandusminister!

**13:01 A. Sõerd**
Aitäh! Mis puudutab eelarvestrateegiat ja järgmise aasta eelarve koostamist, siis strateegia lähtepositsioon kõigepealt tegigi kindlaks, millised on Eesti riigi kõige suuremad nõrkused või puudused. Ja üks suuremaid puudusi või nõrkusi on kahtlemata struktuursed probleemid tööturul. Kindlasti avalduvad selles nõrkuses ka tööjõuturu avanemise mõjud pärast Eesti liitumist Euroopa Liiduga ehk siis lisaks kõigile muudele prioriteetidele on eelarvestrateegias läbivalt üks horisontaalne või teisi prioriteete läbiv prioriteet, mis on sõnastatud nii: Eesti riigi institutsionaalse suutlikkuse tõstmine. See prioriteet on suunatud palgaprobleemide lahendamisele, avalike teenistujate kvalifikatsiooni ja haridustaseme tõstmisele, ehk vastus on, et selline prioriteet on strateegias olemas. Ta läbib kõiki ülejäänud prioriteete horisontaalselt.

**13:01 Esimees T. Varek**
Aitäh! Palun, kolleeg Helir-Valdor Seeder, täpsustav küsimus!

**13:01 H.-V. Seeder**
Aitäh! Austatud minister! Ei saa päriselt nõustuda, et selline kogu avalikku sektorit läbiv prioriteet on olnud juba aastaid valitsuse poliitika üheks osaks, sest kui me vaatame tagasi ajalukku, siis on toimunud niisugused muudatused, mis on avaldanud positiivset mõju ikkagi ainult üksikutes valdkondades. Kord on see juhtunud Maksu- ja Tolliametis, siis on tõstetud õdede ja arstide miinimumpalku, siis on toimunud näiteks prokuratuuris palgatõus jne. Need on avaldanud positiivset mõju, aga need on toimunud üksikute eluvaldkondade kaupa. Öelge, kas Vabariigi Valitsusel on ikkagi järgmise aasta eelarvet silmas pidades kavas terviklik palgapoliitika ja kas Eesti rahakott on selleks valmis? Ja kas Vabariigi Valitsus kavatseb ka järgmise aasta riigieelarvet esitades eksitada avalikkust, esitades kõrgeimaks palgaastme määraks riigiteenistuses 12 500 krooni, mis on seitse korda madalam, kui tegelikult näiteks riigisektoris on palka makstud?

**13:01 A. Sõerd**
Aitäh küsimuse eest! Ma püüan sellele pikale küsimusele vastata. Kõigepealt, mis puudutab eelarvestrateegiat, siis selle koostamine on varasemate aastatega metoodiliselt paremaks läinud. Nagu ma ütlesin, on prioriteetide seadmisele eelnenud põhjalik nõrkuste-tugevuste analüüs, on fikseeritud ministeeriumide kulutuste baastase, mis võimaldab neil praegusel tasemel eksisteerida. On arvutatud välja Eesti riigi rahaliste võimaluste maht. Nende võimaluste piires ongi seatud prioriteedid ja nende prioriteetide rahastamise mahud. Ehk siis ma olen küsijaga nõus, et võib-olla pole seni sellist prioriteeti või sellist süsteemset palgaprobleemi käsitlust eelarvestrateegias olnud. Aga minnes konkreetsemalt valitsuse kavade ja järgmise aasta eelarve juurde, siis loomulikult olen ma nõus, et eelarveseadusega antav palgaastmestik on ajale jalgu jäänud ja see tuleb ringi teha. Ma arvan, et me kolleeg Rein Langiga saame sellega hakkama. Ma ei taha eraldi välja tuua politseitöötajaid, kultuuritöötajaid. Tegelikult on palgaprobleem kogu avalikus sektoris üldine ja tuleb lahendada kompleksselt.

**13:01 Esimees T. Varek**
Aitäh! Palun, kolleeg Helir-Valdor Seeder, teine täpsustav küsimus!

**13:01 H.-V. Seeder**
Aitäh! Viimasel ajal on avalikkuses väga palju räägitud merereostusest, hiljuti tabas meid tulekahju Sanglas, jääkreostus on likvideerimata ja meie haldussuutlikkuses on selles valdkonnas tõsiseid probleeme olnud. Siseminister on öelnud, et minimaalselt vajalikud kulutused oleksid umbes miljardi krooni ümber, mis võimaldaks olukorda normaliseerida, teades, et üle 2000 täitmata ametikoha on ka politseis, piirivalves ja päästeteenistuses ning vajalik tehnika puudub. Peaminister ütles Riigikogu ees, et see minimaalselt vajalik summa on 43 miljonit krooni. Öelge mulle, kumb valitsusliige räägib tõtt. Kas peaministril puudub ülevaade tegelikust olukorrast ja võimalustest või siseminister blufib ja tegeleb raha raiskamisega? Kummal pool on siis tõde ja millised on Vabariigi Valitsuse tegelikud võimalused ja kavatsused, pidades silmas järgmise aasta eelarvet?

**13:01 A. Sõerd**
Aitäh küsimuse eest! Nii nagu probleemid tööjõuturul, nii on ka eelarvestrateegias üks suuremaid nõrkusi ohuolukordadeks valmistumine ehk see on väga madalal tasemel. See nõrkus on ka eelarvestrateegias selgelt identifitseeritud ja välja toodud. Mis puudutab nii peaministri kui ka siseministri väljaöeldud summasid, siis neil mõlemal on õigus. Eelkõige, rääkides politseitöötajate palkadest, on nendest lisavahenditest, mis selleks suunatakse järgmise aasta eelarves, umbes 60% otstarbekas suunata kõige madalama taseme politseitöötajate palkadeks, 30% keskmise taseme palkadeks ja 10% juhtkonnale. Ehk peaministri hinnang kõige madalama taseme politseitöötajate palgataseme olukorra parandamiseks on see, mida ilmselt oli silmas peetud. Ja õigus on ka siseministril. Teatavasti saime kõigi ministrite vajadusi kokku arvestades summa kuus miljardit, mis ületab Eesti riigi reaalsed võimalused. Ehk kindlasti tuleb nõustuda, et selles mahus investeeringute tegemine on õigustatud, see ei puuduta ainult palku, vaid ka operatiivraadiosidesüsteemi väljaehitamist, mille puudumine on samasugune turvarisk nagu politseitöötajate lahkumine.

**13:01 Esimees T. Varek**
Aitäh! Kaks viimast kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Andres Jalak!

**13:01 A. Jalak**
Aitäh! Austatud minister! Mõni päev tagasi me kuulasime Eesti Panga majandusanalüüsi ja sealt selgus, et valitsussektori kulutused kasvavad kiiremini, kui on SKT kasv. Teisest küljest jällegi me teame nüüd, et avalikust sektorist lahkuvad inimesed madala palga tõttu. Kuidas te kavatsete selle dilemma lahendada?

**13:01 A. Sõerd**
Aitäh küsimuse eest! Eestis on valitsussektori üldkulud olnud madalamal 40% piirist SKT-st. Kui vaadata värsket Euroopa Komisjoni raportit, siis valitsussektori kogukulutused olid alla 40%, 39,6% aasta varem, 2004 olid need üle 36% ehk siis tase on olnud üsna stabiilne. Mis puudutab selle dilemma lahendamist, siis seesama politsei näide on võib-olla päris hea, või Siseministeeriumi näide. Eelarveläbirääkimiste käigus saime teada, et Siseministeeriumi valitsemisalas on kokku 250 raamatupidajat ja nendest pooled töötavad maavalitsustes. Ehk ainuüksi raamatupidamissüsteemi tsentraliseerimise tulemusena ja uute raamatupidamisprogrammide rakendamisel on võimalik seda koosseisu, mis on aukartust äratavalt suur, isegi poole võrra vähendada ja sealt vabanevad vahendid politseinike palga kasvuks suunata.

**13:01 Esimees T. Varek**
Aitäh! Viimane kohapeal registreeritud küsimus, palun, kolleeg Avo Üprus!

**13:01 A. Üprus**
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Te lahendasite praegu elegantselt politseinike palgaprobleemi ja ma loodan, et selle kohta ei pea enam keegi ei teile ega ka mitte haldusala kureerivale ministrile tulevikus küsimusi esitama. Küll aga on mul küsimus seoses loomeliitude kirjadega. Loomeliidud nimetavad praegust kultuuripoliitikat pigem taandarengupoliitikaks ja seda on raske kuulda riigis, mille väikese rahva kvaliteet määrab rohkem kui kvantiteet. Samas oli kena kuulda, et te olete lubanud kohtuda loomeliitude esindajatega. Mind huvitakski selle kohtumise sisu. Kas see on toimunud, millest te seal rääkisite ja millistele järeldustele jõuti ning kas loomeliitude vahendid ulatuvad tulevikus üle 3% või mitte?

**13:01 A. Sõerd**
Ma usun, et see kohtumine toimub, ma olen sellise ettepaneku teinud. See toimub juba sel nädalal, see on planeeritud reedeks. Ma olen sel aastal kohtunud eraldi paljude huvigruppidega, olen kohtunud ametite juhtidega. Ma arvan, et eelarve planeerimise protsessis on lisaks ministeeriumidega suhtlemisele oluline ka huvigruppide või ametitega kohtumine. Ma olen optimistlik või ma olen seisukohal, et see kohtumine annab lisaväärtust ja võimaldab paremini mõista kultuuritöötajate, loomeliitude põhilisi probleeme. Selge on see, et Eesti riigi eelarve võimalused on piiratud, aga ma arvan, et see kohtumine annab lisaväärtust eelarve koostajatele.

**13:01 Esimees T. Varek**
Aitäh, härra rahandusminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Järgmine küsimus on härra justiitsministrile. Palun, kolleeg Reet Roos!

**13:01 R. Roos**
Tänan! Austatud minister! Lapsele elatise tagamise eelnõu kohta arvamust avaldades oli Sotsiaalministeerium rahulolematu selle süsteemiga, mida eelnõu nägi ette elatise tagasinõudmisel kohustatud vanemalt. Aga kuna eelnõusse oli sisse kirjutatud sisuliselt praegu olemasolev täitemenetluse kasutamine, siis kas Justiitsministeeriumil on kavas midagi ette võtta meie elatisnõuete täitmise edukamaks muutmiseks?

**13:01 Esimees T. Varek**
Palun, härra justiitsminister!

**13:01 R. Lang**
Austatud juhataja! Lugupeetud küsija! Head Riigikogu liikmed! Tegemist on kindlasti probleemiga Eesti riigis. Seda tuleb tunnistada. Justiitsministeeriumi ja rahvastikuministri büroo vahel on seda küsimust viimase kuu jooksul korduvalt arutatud ja loodetavasti tutvustab homme toimuval Justiitsministeeriumi juhtkonna koosolekul Justiitsministeeriumi aparaat ka, kui mitte juba eelnõu esimest versiooni, siis vähemalt skeemi, kuidas seda situatsiooni parandada. Teie esitatud, Riigikogu menetlusse antud eelnõus on üks põhiline puudus see, et ta ei lahenda üksikvanemate tõsist probleemi esimese kolme kuu jooksul, kui perekond on purunenud, eriti kui see on toimunud suurte emotsioonide mõjul, ja kuni ei ole olemas ka veel kohtuotsust, mis tegelikult elatise välja mõistaks. Mul on selline ettekujutus, et see on see aeg ja koht, kus riik võiks tõepoolest appi tulla, et esmase õiguskaitse rakendamisel võiks riik võtta endale mingisugused kohustused üksikvanema ees, nõudes need summad oma riigiaparaadi abil hiljem elatise maksmiseks kohustatud isikult välja. Seda on võimalik tõepoolest teha üksnes sel teel, et kohtutäiturite rolli kogu selles protsessis suurendatakse ja parandatakse. Järelikult tuleb neid selleks tegevuseks motiveerida ja ilmselt tuleb selles protsessis üle vaadata ka kohtutäiturite tasu määrad.

**13:01 Esimees T. Varek**
Aitäh! Kohapeal registreeritud küsimusi on kolm, võtame kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Juhan Parts!

**13:01 J. Parts**
Aitäh! Ma usun, et need asjad, mida te praegu lubasite, te teete kiiresti ära ja selle tõttu ma selle teema kohta edasi ei küsiks, aga jääksin valitsemisala piiresse. Te käisite koos Vabariigi Presidendiga Gruusias ja ma tahaksin lihtsalt anda teile võimaluse, et te jagaksite oma muljeid Gruusia õigussüsteemi, justiitssüsteemi arengu kohta. Kas oli ka mingeid kokkuleppeid Gruusia ja Eesti vahelise õigusalase koostöö arenguks? Teadupärast on õigusalane koostöö alati saanud teatud kännuks, millest on raske üle saada liitumisel meie võimalike läänestruktuuridega.

**13:01 R. Lang**
Suur tänu! Kahe minuti jooksul on muidugi võimatu anda teile põhjalikku ülevaadet seal toimunust, aga ma aktsentueeriksin kolme punkti. Gruusia majandus võib sattuda raskesse olukorda Venemaa kehtestatud kaupade embargo tõttu. Teatavasti süüdistab Venemaa pool Gruusiat ebakvaliteetsete veinide, puuviljade ja mineraalvee tarnimises Venemaale. Ja juhul kui Gruusia ei leia täiendavaid turge nende toodete ekspordiks, satub Gruusia majandus sügiseks kindlasti raskesse olukorda. Gruusia veinide ekspordile Euroopa Liitu ei ole takistuseks mitte üksnes Euroopa Liidu tollibarjäärid, vaid ka Euroopa Liidu territooriumil laialt levivad võltsingud. Selles suhtes me leppisime kokku, et Eesti Justiitsministeerium abistab Gruusiat, selgitamaks välja, kust need võltsingud on pärit ja millisel õiguslikul alusel neid müüakse Euroopa Liidu liikmesmaades, sealhulgas Eestis. Ja püüame anda nõu, kuidas selle tegevusega võidelda. See puudutab ka muide mineraalvett ja teatud muid toiduaineid. Teiseks puudutati eestlaste Gruusia territooriumile mahajäänud varade teemat. Teatavasti on Abhaasia eesti küladest sõjategevuse käigus lahkunud hulgaliselt eestlasi ja nendel on jäänud sinna maha varad,

mis praegu on faktiliselt Vene relvajõudude kontrolli all. Aga Eesti elanikel on olemas nõue Gruusia riigi vastu ja puudutati teemat, kuidas seda lahendada. Mis puudutab justiitsreformi, siis tegemist on Gruusia kohtureformiga, millele me üritame maksimaalselt kaasa aidata, aga selles suhtes jäävad Justiitsministeeriumi käed kindlasti lühikeseks ja tuleks kaasata ka riigi kõrgeim kohus ehk Riigikohus, millega me praegu tegeleme.

**13:01 Esimees T. Varek**
Aitäh! Viimane kohapeal registreeritud küsimus, palun, kolleeg Kadi Pärnits!

**13:01 K. Pärnits**
Aitäh! Austatud minister! Tulen elatise teema juurde veel korra tagasi. Kui me siin Riigikogus seda teemat arutasime, sotsiaalkomisjonis ja suures saalis, siis selgus, et praegu on siiski ligi 12 000 elatise sissenõudmise asja, mis on täiturite poolt lahendamata. Ma küsin, härra minister, miks te seni ei ole midagi ette võtnud? Kui te nüüd tõstate täiturite tasusid, siis mis ajast, kui palju ja kas te ütlete siin, et sellest aitab, et nende 12 000 elatise sissenõudmise asja ja järgnevate asjade puhul saame positiivsed lahendused?

**13:01 R. Lang**
Aitäh! Ma ütlesin juba eelnevalt registreeritud küsimusele vastates, et see küsimus on praegu töös. Ja ma ütlesin, et tõenäoliselt tuleb tõsta ka kohtutäiturite motiveeritust nende asjadega tegelemiseks. Mis määras on vaja kohtutäiturite tasusid muuta, selles suhtes jään teile praegu vastuse võlgu, aga kindlasti on see seaduseelnõu problemaatika. Miks see arv on nii suur? Analüüsime seda situatsiooni, kas see on karistamatuse tunne või on see teatud määral selline katse tekitada kunstlikke kohtuasju - ma ei välistaks ka seda. Ma möönan, et tegemist on probleemiga, milles riik peaks appi tulema. Tegelikult on elatise küsimus kahe eraisiku vaheline eraõiguslik suhe. Mina pooldan sellist riiki, kus riik võimalikult vähe sekkuks nendesse eraõiguslikesse suhetesse, aga kui üks pool ei suuda oma eraõiguslikke õigusi kaitsta, siis võib riik ka appi minna. Küsimus on ainult, millises ulatuses.

**13:01 Esimees T. Varek**
Aitäh, härra justiitsminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Järgmine küsimus on härra rahandusministrile. Palun, kolleeg Jüri Tamm!

**13:02 J. Tamm**
Aitäh! Lugupeetud härra Sõerd! Inflatsiooniteemat eurole ülemineku kontekstis on siin saalis päris pikka aega arutatud. Kui oli võimalus 2007. aastast eurole üle minna, tõenäosus oli suur, siis te väitsite ja ka peaminister väitis, et mingisuguseid meetmeid inflatsiooni pidurdamiseks ei ole vaja võtta. Praegu, kui see teema on väga, ütleme niimoodi, üldine ja me ei tea üldse, mis selle asjaga toimuma hakkab, hakkate te kasutama meetmeid, mis inflatsiooni pidurdaks. Te viitate Almuniale, kes ütles, et see on väga õigustatud samm, ning veel teistele riigijuhtidele, kes on öelnud, et see on ratsionaalne samm. Kus te olite aasta aega tagasi ja millega siis tegelesite, kas te oma Euroopa partneritega ei suhtle ega näe võimalust, kuidas oleks siiski võimalik toimida Eestile kasulikult õiges ajas?

**13:02 Esimees T. Varek**
Palun, härra rahandusminister!

**13:02 A. Sõerd**
Aitäh! Püüan veel kord vastata sellele küsimusele, mida on korduvalt esitatud. Fikseeritud valuutakursi tingimustes on valitsusel väga piiratud võimalused inflatsiooni mõjutamiseks ehk siis seda on teinud keskpank pangalaenu tingimuste karmistamise kaudu. Valitsus on hoidunud administratiivsetest hinnatõusudest, lükati edasi aktsiisitõusud, mille mõju on 0,52%. See on päris oluline, arvestades eile avaldatud hindamisaruandeid Leedu ja Sloveenia kohta. Siinkohal tahaksin Sloveeniat tervitada nende edu puhul. Mis puudutab Leedu kohta antud hinnangut, siis see näitab, et hinnatakse väga rangelt asutamislepingu järgi. Ehk kui Leedu inflatsioon märtsis oli 2,7% ja samal ajal kriteerium oli 2,63%, siis juba niivõrd väike, marginaalne erinevus oli otsustav. Samas muidugi tuleb tervitada seda, et nende

uute hindamisraportite pinnalt on püstitunud arutelu nendesamade Maastrichti kriteeriumide majandusliku mõtestatuse üle.

**13:02 Esimees T. Varek**
Aitäh! Palun, kolleeg Jüri Tamm, täpsustav küsimus!

**13:02 J. Tamm**
Aitäh ilusa ümmarguse vastuse eest! Muidugi, kordamine on väga tähtis, aga kõike seda ma teadsin. Ma küsisin, miks te samasuguseid sõnu ja neid häid mõtteid aasta tagasi ei rääkinud siin meie ees?

**13:02 A. Sõerd**
Aitäh! Ma ei oska sellele teisiti vastata, kui et valitsus on kasutanud neid võimalusi, mis on olnud tema võimuses. Erinevalt teistest liituda soovijatest ei esitanud Eesti erakorralist hindamistaotlust, kuivõrd ei ole reaalne, et me selle tänavu täidame. Valitsus tegi otsuse lükata liitumistähtaeg 1. jaanuarile 2008, mis on nii komisjoni kui ka muude ekspertide hinnangul mõistlik otsus. Ja seda, et Eesti täidab kriteeriumi järgmise aasta esimesel poolel, selle hinnangu reaalsust on kinnitanud Eesti Pank. Seda tõenäosust on rõhutanud ka Euroopa Komisjon ehk üheaastane edasilükkumine olulist mõju majanduse usaldusväärsusele ei avalda.

**13:02 Esimees T. Varek**
Aitäh! Palun, kolleeg Jüri Tamm, teine täpsustav küsimus!

**13:02 J. Tamm**
Aitäh! Ma ei tahaks alustada väitlemist selle viimase vastuse puhul, aga võib-olla jätkaksin siis natuke teisest kontekstist. Te väitsite härra Pärnale eespool vastates, et valitsus saab kaasa aidata inflatsiooni pidurdamisele väga väheste meetmetega. Üheks meetmeks te tõite eelarvepoliitika. Seepärast ma küsin, et kas kõik need tegemata jätmised, mis näiteks puudutavad politseinike palga tõusu, keskkonnaalaseid tegemata jätmisi, päästeteenistuse palku, on ka üks meede, mida valitsus salaja kasutab, et inflatsiooni kaudselt pidurdada?

**13:02 A. Sõerd**
Aitäh! Ma ei ole küll kindel, et ma sain küsimusest õigesti aru, aga ma küsiksin vastu, mida siis valitsus on tegemata jätnud. Me räägime siin sellest, et eelarve võiks olla veel suurema ülejäägiga, kui ta on senini olnud. Aga kui suur see ülejääk siis peab olema ja kui suur see mõju selle läbi on, kui teha eelarve näiteks miljardilise ülejäägiga? Aga me tuleme välja ettepanekuga tõsta kogu 2005. aasta eelarve ülejääk reservi, see on 1,8 miljardit. Valitsus on otsustanud aktsiisitõusud edasi lükata, mõju on päris suur, 0,52%. Eesti Pank on karmistanud laenureegleid, on hoidutud administratiivsetest hinnatõusudest. Nagu ma ütlesin, on käivitatud töögrupp komisjoni ja Eesti ekspertidest. Juunis esitab valitsus uue kava tulenevalt tähtaja edasilükkamisest.

**13:02 Esimees T. Varek**
Aitäh! Kaks viimast kohapeal registreeritud küsimust selle teema kohta. Palun, kolleeg Henn Pärn!

**13:02 H. Pärn**
Aitäh! Jätkame selle koha pealt, kus lõpetasime eelmine kord, kui te teatasite, et kaks meedet on ette võetud inflatsiooni ohjamiseks. Üks on töögrupi moodustamine ja teine on see, et tuleb uus eelarve. Te küsisite, mida võiks teha. Ma arvan, et siin võiks kuulata Almuniat, kes nimetas minu meelest vähemalt kolme meedet, mida Eesti oleks võinud inflatsiooni ohjamiseks kasutada. Aga ma küsin teie käest veel ühte asja. Te kiitsite, et valitsus on võtnud ette kõik, et administratiivselt reguleeritavaid hindu ohjes hoida. Samas näitab statistika, et just administratiivselt reguleeritavatest hindadest tingitud inflatsioon ületas kaks korda vabalt turul kujunenud hindade inflatsiooni. Öelge, palun, mida te kavatsete ette võtta, et administratiivselt reguleeritavaid hindu tagasi hoida?

**13:02 A. Sõerd**

Aitäh küsimuse eest! Viimane suurem administratiivne hinnatõus toimus 2005. aasta märtsis elektri hinna tõusu kaudu. Üks põhjus, miks meil inflatsioon alaneb, ongi 2005. aasta märtsikuise elektri hinna tõusu mõju kadumine. Ma veel kord kordan siin üle: nende otsuste mõistlikkus, mis valitsus tegi nii liitumistähtaja edasilükkamiseks kui ka aktsiisitõusu edasilükkamiseks, on leidnud kinnitamist ka Euroopa Komisjoni ja teiste ekspertide poolt. 2005. aasta eelarve ülejääk oli isegi suurem kui aasta varem, ehk siis 2005. aastal 1,6% SKT-st, aasta varem 1,5%. Ülejääk on saavutatav samas mahus ka tänavu ja järgmisel aastal.

**13:02 Esimees T. Varek**
Aitäh! Viimane kohapeal registreeritud küsimus selle teema kohta, palun, kolleeg Juhan Parts!

**13:02 J. Parts**
Aitäh! Härra minister! Kuna Jüri Tamm tõstatas teemaks inflatsiooni, siis mina võtaksin teiega käsitluse alla selle, et viimastel aastatel on olnud märgata presidendiinstitutsiooni inflatsiooni. Mulle tundub, et teil on igale küsimusele vastus varnast võtta. Millega te seletate seda, et meie Vabariigi Presidendi institutsioon on sedavõrd kiiresti infleerunud viimased aastad ja mida te soovitate ette võtta?

**13:02 A. Sõerd**
Palun vabandust! Kas te saate seda küsimust korrata? Ma tõesti ei saanud sellest aru.

**13:02 Esimees T. Varek**
Palun, kolleeg Juhan Parts! Palun vajutada klahvile "Sõna"!

**13:02 J. Parts**
Küsimus on presidendiinstitutsiooni inflatsioonist. Millega te seda seletate ja mida te soovitate Riigikogul ette võtta, et seda inflatsiooni peatada ja kontrolli alla saada?

**13:02 A. Sõerd**
Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et ma olen küsimusele, mis on siin sõnastatud inflatsioonist, andnud ammendava vastuse oma eelmistes vastustes.

**13:02 Esimees T. Varek**
Aitäh, härra rahandusminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Järgmine küsimus on härra sotsiaalministrile. Palun, kolleeg Kadi Pärnits!

**13:02 K. Pärnits**
Aitäh! Austatud minister! Puuetega inimeste rehabilitatsiooniteenuseks ettenähtud raha on tervishoiuasutustes kas lõppenud või lõppemas. Informatsiooni selle kohta ja kaebusi inimestelt tuleb nii läänest, idast kui lõunast. Härra minister, kas te oskate täna siin öelda, mida te konkreetselt ette võtate, et lisaraha saada ja kui suures summas selleks aastaks?

**13:02 Esimees T. Varek**
Palun, härra sotsiaalminister!

**13:02 J. Aab**
Tänan küsimuse eest! Jah, olen probleemidega kursis. Kui vaadata rehabilitatsiooniasutusi, siis Sotsiaalkindlustusameti andmetel on rehabilitatsiooniasutused planeerinud vastavalt nendele eraldatud summadele selleks aastaks ka inimesi vastu võtta ja neile teenuseid pakkuda. Sel aastal olime me tõesti sunnitud kehtestama piirmäärad rehabilitatsiooniasutustele, kuna just eelmise aasta lõpus juhtus see, et tegelikult kõik lepingumahud ületati. Ühest küljest on see kindlasti positiivne sõnum ehk järjest rohkem inimesi saab teenust. Aga nende mahtude planeerimisel eelarvesse ei osanud Sotsiaalministeerium nii suure kasvuga arvestada. Oli teada küll, et perspektiivis on rohkem vahendeid vaja, aga nii suure hüppega tõesti ei osanud arvestada. Praegu on võimalus ennast 46 asutuses registreerida ja seal teenust saada. Ainult üheksas asutuses on praegu järjekorrad täis. Teisest küljest

oleme me seda teemat arutanud ka Rahandusministeeriumiga. Kui tekivad võimalused, mida ma ei saa ju siin sajaprotsendiliselt lubada, teeme me kõik, et lisavahendeid saada.

**13:02 Esimees T. Varek**
Aitäh! Palun, kolleeg Kadi Pärnits, täpsustav küsimus!

**13:02 K. Pärnits**
Aitäh! Kurb lugu küll, et teil ei ole midagi konkreetset meile praegu ette näidata, sest Sotsiaalkindlustusameti andmetel on see raha tegelikult suvest otsa saamas praktiliselt kõikides tervishoiuasutustes. Neid viimaseid informatsioone ei ole tervishoiuasutustelt Sotsiaalkindlustusametisse jõudnud. Nii et, härra sotsiaalminister, mina küll soovitaksin teil panna juba see plaan valmis, et vähemalt rehabilitatsiooniplaane saaks teha uutele puuetega inimestele ja küsida seda raha valitsusreservist, sest lisaeelarve jääb selleks liiga kaugele. Aga minu küsimus, härra sotsiaalminister, puudutab planeerimist selleks aastaks. Te ütlesite, et te ei osanud planeerida. Sotsiaalministril oli ju selge, vaadates eelmise aasta võlgade äramaksmist, et selleks aastaks jääb rehabilitatsiooniteenuseks vähem raha, 20 miljonit?

**13:02 J. Aab**
Tänan küsimuse eest! Kuna korraldus on olnud selline, et tõesti neid mahtusid ei kirjutatud ette, sest just nimelt eelmise aasta lõpu mahud läksid paljudel rehabilitatsiooniasutustel üle ja meil tuli selle aasta planeeritud vahendite arvel katta neid kokku 12 miljoni ulatuses. Mis puudutab seda, et rehabilitatsiooniplaane saaks teha, olenemata praegusest seisust, kus neid vahendeid tõesti napib, siis selleks on jäetud reserv. See reserv on meil planeeritud nendesamade selle aasta vahendite arvel. Me loodame, et see on piisav selleks, et rehabilitatsiooniplaanide koostamist katta. Kindlasti üritame me neid vahendeid juurde planeerida. Lähiajal ehk juba homme on meil sotsiaalkomisjoni eestvedamisel põhjalikum arutelu selle teenuse korralduse üle. Me anname seal põhjaliku ülevaate, ka korralduse suhtes on meil muudatusi planeeritud, mis annab võib-olla edaspidigi võimaluse neid vahendeid täpsemalt planeerida ja seda korraldust parandada. On teada, et on probleeme vahendite kasutamisega. Järelevalve käigus on näiteks Sotsiaalkindlustusamet teatud rehabilitatsiooniasutustelt tagasi nõudnud vahendeid, kuna nad ei ole neid kasutanud sihtotstarbeliselt.

**13:02 Esimees T. Varek**
Aitäh! Teine täpsustav küsimus, palun, kolleeg Kadi Pärnits!

**13:02 K. Pärnits**
Aitäh! Austatud härra minister! Kas te saate siin Riigikogu ees öelda, et teil on täna piisavalt vahendeid, et tervishoiuasutused saavad pakkuda aasta lõpuni rehabilitatsiooniteenust, sealhulgas ka rehabilitatsiooniplaani koostamist inimestele?

**13:02 J. Aab**
Tänan küsimuse eest! Nii nagu ma ütlesin, me oleme arvestanud reservi plaanide jaoks. Mis saab kogu teenustepaketist, see oleneb ikkagi sellest, kas on võimalik lisavahendeid saada. Sotsiaalministril ei ole kabineti nurgas rahakotti, kust ta võtab ja annab juurde. See on ikkagi läbirääkimiste küsimus, valitsuse otsus, ja rahandusminister on kindlasti väga oluline nende küsimuste lahendamisel.

**13:02 Esimees T. Varek**
Kohapeal registreeritud küsimus, palun, kolleeg Avo Üprus!

**13:02 A. Üprus**
Aitäh, lugupeetud juhataja! Härra sotsiaalminister! Rehabilitatsiooni all on meil see kurikuulus rida - kuritegusid toime pannud isikute rehabilitatsioon, mis on püsinud 2,5 miljonil riigieelarvest juba aastaid. Kas selle lisaeelarve tegemisel ja järgmise aasta eelarve tegemisel olete te kavandanud nende kulutuste suurendamist?

**13:03 Esimees T. Varek**
Palun lühikest vastust!

**13:03 J. Aab**
Jah, ma tänan! Need küsimused on kindlasti päevakorral nii lisaeelarve koostamisel kui järgmise aasta eelarve koostamisel, kõik grupid ja ka piirmäärad.

**13:03 Esimees T. Varek**
Aitäh! Infotunni aeg on läbi saanud. Aitäh, lugupeetud justiitsminister, rahandusminister ja sotsiaalminister infotunnis osalemise eest!

---

## **1.** 13:00 Eelnõu üleandmine

**13:00 Esimees T. Varek**
Tere päevast, austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 15. töönädala kolmapäevast istungit. Austatud kolleegid! Olen valmis juhatuse nimel teilt vastu võtma eelnõusid ja arupärimisi. Vabariigi Valitsus täna eelnõusid üle ei anna. Palun, kolleeg Trivimi Velliste!

**13:00 T. Velliste**
Austatud härra esimees! Head kolleegid! 8. mail pidas kaitseminister Maarjamäel Teise maailmasõja lõpu aastapäeval kõne Eesti sõjameestele, kes võitlesid Sinimägedes ja mujal. Ta pöördus nende poole ja nimetas neid vabadusvõitlejateks. Samamoodi on nimetanud neid mehi ka peaminister Ansip. Paraku ei lähe ei peaministri ega kaitseministri sõnad kokku hääletustulemusega siinsamas saalis 18. aprillil, kui hääletati maha otsuse eelnõu Eesti kodanike relvavõitlusest NSV Liidu sõjalise okupatsiooni vastu. Seetõttu annan Isamaaliidu ja Res Publica fraktsiooni nimel Riigikogu menetlusse samasisulise eelnõu Eesti kodanike relvavõitlusest NSV Liidu sõjalise okupatsiooni vastu. See eelnõu on mõeldud vastusena sõjameeste pöördumisele Riigikogu poole 2004. aastast. See eelnõu ei reguleeri midagi õiguslikult, ammugi mitte sotsiaalseid hüvesid, küll aga annab ta vastuse nende sõjameeste küsimusele, kes nad olid ja mille nimel nad sõdisid. Ajalugu ei ole ise küll mustvalge, ent ajaloo fakte tuleb austada, ei saa kuulutada musta valgeks ega valget mustaks. Riigikogu peab varem või hiljem oma hinnangu andma. Riigikogu peab algatajate meelest varem või hiljem tegema oma kummarduse nendele sõjameestele, kellele Eesti Vabariik on võlgu. Tänan!

**13:00 Esimees T. Varek**
Aitäh! Rohkem eelnõusid ega arupärimisi ei soovita üle anda. Olen juhatuse nimel vastu võtnud ühe eelnõu. Kui see eelnõu vastab Riigikogu kodukorra seaduse sätetele, siis juhatus võtab ta kolme tööpäeva jooksul menetlusse.

---

## **2.** 13:00 Teated

**13:00 Esimees T. Varek**
Austatud kolleegid! Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjoni: Vabariigi Valitsuse 2006. aasta 15. mail algatatud erastamisseaduse § 27 täiendamise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on majanduskomisjon; 1994. aastal Eesti Vabariigi territooriumilt sõjatehnika väljaveo asjaolude väljaselgitamiseks moodustatud Riigikogu uurimiskomisjoni 2006. aasta 15. mail esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigikogu uurimiskomisjoni moodustamine 1994. aastal Eesti Vabariigi territooriumilt sõjatehnika väljaveo asjaolude väljaselgitamiseks" muutmine" eelnõu, juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon; Vabariigi Valitsuse 2006. aasta 16. mail algatatud kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on keskkonnakomisjon; Vabariigi Valitsuse 2006. aasta 16. mail algatatud Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni autoriõiguse lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on kultuurikomisjon; Vabariigi Valitsuse 2006. aasta

16. mail algatatud Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni esitus- ja fonogrammilepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on kultuurikomisjon; Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Riigikogu liikmete Peeter Kreitzbergi ja Mark Soosaare algatatud käibemaksuseaduse § 15 muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on rahanduskomisjon. Riigikogu juhatus on registreerinud Riigikogu liikme Kalev Kuke Eesti Reformierakonna fraktsiooni liikmeks. Riigikogu juhatus on kinnitanud Riigikogu liikme Andres Jalaku lahkumise rahanduskomisjonist ja asumise maaelukomisjoni liikmeks. Riigikogu juhatus on kinnitanud Riigikogu liikme Indrek Raudse lahkumise maaelukomisjonist ja asumise kultuurikomisjoni liikmeks. Riigikogu juhatus on kinnitanud Riigikogu liikme Kalev Kuke põhiseaduskomisjoni liikmeks. Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete Indrek Raudse, Ken-Marti Vaheri, Helir-Valdor Seederi ja Tiit Niilo esitatud arupärimise peaminister Andrus Ansipile. Riigikogu juhatus on kinnitanud Riigikogu liikme Tõnis Kõivu keskkonnakomisjoni esimeheks ning Riigikogu liikme Aivar Õuna keskkonnakomisjoni aseesimeheks. Head kolleegid! Palun kohaloleku kontroll! Kohalolijaks registreerus 73 Riigikogu liiget, puudub 28.

---

## **3.** 13:00 Päevakorrast

**13:00 Esimees T. Varek**
Head kolleegid! Kolmapäevase päevakorra kuuenda punkti, eelnõu 866 arutelul teeb juhtivkomisjonipoolse ettekande kultuurikomisjoni liige Tõnis Lukas.

---

## **4.** 13:00 Põllumajandusminister Ester Tuiksoo poliitiline avaldus

**13:00 Esimees T. Varek**
Tänase Riigikogu istungi alguses annan päevakorraliselt sõna põllumajandusminister Ester Tuiksoole kuni viieminutiliseks poliitiliseks avalduseks. Lähtudes Riigikogu kodukorra seaduse §-st 155, leppisid Riigikogu juhatus ja proua põllumajandusminister kokku, et ettekandjale küsimusi ei esitata. Pärast avalduse esitamist võivad fraktsioonide esindajad esineda sõnavõtuga. Palun kõnetooli proua põllumajandusministri!

**13:00 E. Tuiksoo**
Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Minu tänase avalduse eesmärk on informeerida teid muudatustest Põllumajandusministeeriumi juhtkonnas. Teadupärast toetas Vabariigi Valitsus oma istungil 11. mail 2006 ettepanekut nimetada ametisse Põllumajandusministeeriumi abiminister. Peale Põllumajandusministeeriumi on praegu abiministrid ametis veel kolmes ministeeriumis. Abiministri töökoha täitmine on osutunud vajalikuks seoses Põllumajandusministeeriumi töömahu tunduva kasvuga pärast liitumist Euroopa Liiduga ning seoses uue maaelu arengu strateegia, samuti kalanduse arengu strateegia ettevalmistamisega perioodiks 2007-2013 ning nende edasise elluviimisega. Põllumajandusministeeriumi abiministri põhilisteks töövaldkondadeks saavad olema kalamajandus ja maaelu poliitika arendamine ja korraldamine. Abiministri töövaldkondade valik tulenes n-ö elust enesest. Suurenenud on Põllumajandusministeeriumi roll maaelu tervikliku arengu tagamisel, eriti kalamajanduse poliitika kujundamisel. Abiministri töölerakendamise eesmärk on nende valdkondade senisest tõhusam juhtimine. Selliste ülesannete täitmine seab abiministrile kahtlemata kõrgeid nõudmisi. 2002. aastast alates töötas Rain Vändre Maaelu Edendamise Sihtasutuse juhatuse liikmena. Tal on pikaajaline juhtimisalane töökogemus ja praegu omandab ta magistrikraadi. Oluline kriteerium abiministri valikul oli sektori tundmine ja arusaam põllumajanduspoliitika kujundamisest. Olen veendunud, et Rain Vändre aitab tõhusalt kaasa Põllumajandusministeeriumi ees seisvate ülesannete lahendamisele ja meie koostöö kujuneb tõhusaks. Kui puudutada abiministri erakondlikku kuuluvust, siis käesoleval ajal Rain Vändre ühtegi erakonda ei kuulu ja tema ametisse astumise tingimuseks ei ole seatud Rahvaliitu astumist. Kõige olulisem on, et tegemist on kompetentse ja asjatundliku inimesega. Rain Vändre töötasu moodustab seadusest tulenevalt 80% ministri palgast. Usun, et abiministri ametisse asumisest on kasu kogu Eesti maaelu-, kalandus- ja põllumajandussektorile. Lõppkokkuvõttes seisame kõik ühiste

eesmärkide eest ja usun, et abiministri tulek Põllumajandusministeeriumisse aitab sektori arengule kaasa. Soovin teile temaga konstruktiivset ja efektiivset koostööd! Tänan tähelepanu eest!

**13:00 Esimees T. Varek**
Aitäh, proua põllumajandusminister! Lugupeetud Riigikogu fraktsioonide esindajad! Lähtudes Riigikogu kodukorra seaduse § 155 lõikest 5 on teil võimalik sõna võtta ja avada läbirääkimised. Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

---

## **5.** 13:00 Eesti Vabariigi omandireformi aluste seaduse § 7 lõike 3 kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu (830 SE) esimese lugemise jätkamine

**13:00 Esimees T. Varek**
Lugupeetud Riigikogu! Eilsel istungil jäi istungi aja lõppemise tõttu pooleli eelnõu 830 arutelu. Järgnevalt jätkame võimalike küsimustega eelnõu algatajatepoolsele ettekandjale. Palun kõnetooli kolleeg Urmas Reinsalu! Lugupeetud kolleegid! Kas teil on veel küsimusi? Palun, kolleeg Ain Seppik!

**13:00 A. Seppik**
Aitäh, lugupeetud esimees! Eile jäi küsimata, nii et ma tahan ikkagi ära küsida. Ma tahan kiita ettekandja väga head mälu, kes mäletab hästi 1940. ja 1941. aasta sündmusi, aga ma tuleksin käesolevasse päeva ja küsiksin niimoodi, et kas ettekandja arvates lahendatakse selle eelnõuga see probleem poliitiliselt. Õiguslikult on see, mida te lahendada püüate, ju Riigikohtu poolt juba lahendatud, te murrate lahtisest uksest sisse või hoopis suurendate probleeme ja muudate nad veel keerukamaks. Kas poliitiliselt see eelnõu lahendab probleemi või ei lahenda?

**13:00 U. Reinsalu**
Aitäh, austatud küsija! Nagu me mõlemad väga hästi teame, on parlamendil kohustus anda Riigikohtu lahendi järgi ka teisene õiguslik lahend, st juhtnöör omavalitsustele. Nii et õige on see, et me tegutseme Riigikohtu, ütleme, õigusliku konstruktsiooni alusel, selle raamides on see eelnõu tehtud, ning järgides Riigikohtu etteantud juhist. Kas see lahendab poliitilisi probleeme ühiskonnas või erinevaid sotsiaalmajanduslikke küsimusi, selle kohta ma arvan, et kõige olulisem turumajanduslikus ühiskonnas, õigusriigis, on omandisuhete selgus, õigussuhete selgus. Selles mõttes peab see olema lähtepunktiks kõigile probleemidele. Kuid sellele lisaks, eile ma ütlesin, et ma täna täpsustan vastust härra Prantsu küsimusele, kus Max Jakobsoni raportis leiduvad viited järelümberasujatele. Nimelt on raportis eraldi peatükk, mis kannab pealkirja "Teine ümberasumiste laine 1941. aastal". Huvilised leiavad selle raporti 38. leheküljelt. Ma tsiteerin mõningaid kohti sellest raportist, mõningaid kohti on minu meelest oluline siin mainida. Ma esitan vaba tõlke inglise keelest: erinevalt isikutest, kes asusid ümber aastail 1939-1940, ei saanud järelümberasunud isikud mingit kompensatsiooni Saksa poolelt vara eest, mille nad maha jätsid, olgugi et selline viide sisaldus Saksa-Nõukogude ümberasumislepingute raamistikus. Teises kohas on öeldud: suurel hulgal kõrge auastmega Eesti kaitseväe ohvitseridel oli võimalus põgeneda Eestist järelümberasumise käigus, tuntuim põgenemisjuhtum oli kolonel Viktor Puskari lahkumine, kelle NKVD arreteeris novembris 1940, aga kel tänu abielule Saksa kodanikuga õnnestus pääseda NKVD küüsist. Nüüd küsimus, mis puudutas ka eile mainitud numbreid. Üks dokument, nimelt NKVD poolt määratud major Monahhini raport 1941. aasta 5. aprillist annab täpse ülevaate isikute seisu kohta. Major Monahhin väidab, et järelümberasujaid oli 7813 isikut. Selles nimekirjas on viidatud 6441 isikule kui sakslasele - tuleb täpsustada, et lepingute täitmise käigus mõisteti saksluse all nii Saksa kodakondsusega isikuid kui ka saksa rahvusest isikuid -, lisaks on veel 1028 eesti rahvusest isikut, 253 venelast, 101 teistest rahvustest kodanikku. Jakobsoni raporti koostaja rõhutab, et seda ei saa pidada usaldusväärseks, kuna inimestele oli eluliselt oluline tõestada ümberasumiskomisjonile iga hinna eest, et nad on saksa päritolu, ning võib oletada, et tegelikkuses oli palju rohkem eestlasi, kui ka see raport peegeldab. Võttes arvesse, et toona oli Eestis umbes 3000 sakslast, võib oletada, et lahkunute seas oli selles nimekirjas 4000 eestlast. Samuti rõhutab raport teises kohas, et tegelikkuses oli eestlaste arv ümberasunud isikute seas suhteliselt kõrge. Saksa poole ümberasumiskomisjoni instruktsioonid rõhutasid eraldi, et ainult sakslased - selle laiendusega, et nii kodanikud kui saksa rahvusest isikud - said

olla ümberasumisnimekirjades. Tegelikkuses oli registreeritud eestlaste arv palju kõrgem. Ühe põhjusena toob rahvusvaheline komisjon välja, et selle põhjuseks võisid olla ka baltisakslastest komisjoni liikmed, kes aitasid paljudel eestlastel ennast nimekirjadesse vormistada ja pakku pääseda. Mõningatel juhtudel leidsid aset ka korraldatud ehk siis fiktiivsed abielud Saksa kodanike või sünnilt saksa rahvusest inimeste ja Eesti kodanike või eesti rahvusest inimeste vahel, et saavutada nimekirjadesse kandmine. Raport rõhutab, et niisugune asi ei oleks olnud võimalik, kui komisjonide baltisakslastest liikmed ei oleks teinud koostööd nende inimestega, kes soovisid põgeneda. Oluline, mille üle siin vaieldi või mida arutati, on see, millist tüüpi inimestega oli tegemist. Jakobsoni komisjoni raport toob välja Himmleri juhtnöörid 19. augustist 1940, kuidas nimetatud isikute ringi kohelda ning nimetatud isikuid, kes siis lahkusid Eestist, võib jagada kahte gruppi. Ümberasujad ehk *Umsiedler* ja põgenikud ehk *Flüchtlinger*. Ümberasujad olid isikud, kes ei läinud ära esimese ümberasumislainega 1939-1940, kes jäid Eestisse Saksa võimude teadmisel. Teine rühm olid põgenikud, kes teadlikult jäid kõrvale esimesest ümberasumislainest - me räägime aastaist 1939-1940. Neid loeti ebausaldusväärseks elemendiks ning nad moodustasid eraldi kategooria. Neile ei laienenud samasugused soodustused, näiteks ei saanud nad ümber asuda okupeeritud ida-territooriumidele. Seega tegi toonane Saksa riik kvalitatiivse eristuse kahe kategooria ümberasunute järgi, võttes arvesse, et esimese laine ümberasumise vältimine on teatud tüüpi riigireetmine Saksa riigi jaoks. Nii et need olid viited, millest on oluline rõhutada seda, et rahvusvaheline komisjon tuvastas, et järelümberasujatele, kes loeti põgenikeks, vara ei kompenseeritud. Täpseid absoluutandmeid selle kohta, kui palju oli nende isikute hulgas arvuliselt eestlasi, ei ole võimalik meie praeguste teadmiste alusel kindlaks määrata, nagu rõhutab ka komisjoni raport. Tuuakse välja konkreetne näide, et inimesed kasutasid seda kui võimalust põgeneda.

**13:00 Esimees T. Varek**
Aitäh! Palun, kolleeg Koit Prants, teine küsimus!

**13:00 K. Prants**
Aitäh, austatud juhataja! Hea kolleeg! Ma küsiksin sellise nurga alt, et teatavasti on avaliku arvamuse küsitluse järgi 93% Eesti elanikkonnast nende varade tagastamise vastu. Kuidas on see probleem lahendatud naabritel, lätlastel-leedulastel, kellega me olime analoogses situatsioonis ja oleme praegu ühises Euroopa Liidus ja pärast Euroopa põhiseaduse lepingu ratifitseerimist ka ühises õigusruumis?

**13:00 U. Reinsalu**
Aitäh! Minu aus vastus on, et ma ei tea seda. Minu mälu järgi ei ole seda teemat eraldi käsitletud ka põhiseaduskomisjoni aruteludes. Ma tahan veel kord rõhutada põhimõttelist erinevust, et omandireformi mudelid õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamiseks olid eri Ida-Euroopa riikides erinevad. Praegu ei räägi me mitte sellest, kas peaks eraldi teatud isikute rühmale kohaldama mingisugust spetsiifilist tagastamise reeglit või mitte. Me ei räägi sellest. Me räägime sellest, et kõiki Eesti kodanikke tuleb olukorras, kus nad vastavad selles õigussuhtes ettenähtud tingimustele, kohelda võrdselt. Kui hüpoteetiliselt väita, et näiteks üldised omandireformi reeglid ei oleks Eestis vara tagastamist ette näinud - mille üle käis ka poliitiline arutelu -, siis kahtlemata ei oleks arutelu selle isikute ringi üle esile kerkinudki. Nii et ükskõik milliste näidete puhul, kuidas käituti või ei käitutud kolmandates riikides Ida-Euroopas või ka tõepoolest täpselt analoogilises situatsioonis Lätis ja Leedus, tuleb meil vaadata nende omandireformi. Riigiõiguses on üldiselt kindlasti tarvitatav võrdlev argument, aga põhiõiguste ja vabaduste kategoorias, millest me praegu räägime võrdse kohtlemise puhul, ei ole võrdlev argument kindlasti esmane meie põhiseaduse tõlgendamisel.

**13:00 Esimees T. Varek**
Aitäh! Palun, kolleeg Janno Reiljan!

**13:00 J. Reiljan**
Aitäh, härra esimees! Härra ettekandja! Res Publica innukus Eesti õigusriigi lammutamisel on tõesti, ütleme niiviisi, tervitatav igatpidi. Me loodame, et meil õnnestub teid takistada, aga oletame, et meil ei õnnestu ja teil õnnestubki kõik need 7800 siit lahkunut omandireformi aluste subjektiks teha. Niisiis, kui

suured kompensatsioonid tuleb Eesti rahval välja maksta nendele, kes ühes olukorras on sakslased, kui see neile kasulik on, ja teises olukorras, kui see neile enam kasulik ei ole, on nad eestlased? Ma olen kindel, et kui kolmandas olukorras osutub neile kasulikuks olla türklane, siis nad muutuvad türklasteks, ameeriklasteks, neegriteks, ma ei tea, kelleks veel. Niisiis, kui suured on need kompensatsioonid, mis me sellistele peame välja maksma?

**13:00 U. Reinsalu**
Aitäh! Need inimesed lõviosas ei ole enam elus ning neil ei ole enam võimalik oma au isiklikult kaitsta. Ma oleksin siiski teie asemel ettevaatlik, et kadunud Eesti kaitseväe ohvitsere sellisel moel defineerida või mõtestada. Mis puudutab vara maksumust või millised võimalikud kulud võivad esile kerkida, siis seda on käsitlenud ka Justiitsministeerium. On üks Justiitsministeeriumi materjal, ja justiitsminister omakorda viitab Rahandusministeeriumis tehtud arvutustele - ma tsiteerin: "Oletades, et kõnealust vara ei tagastata, vaid see kompenseeritakse täies ulatuses, sai Rahandusministeerium seniste kompenseerimisandmete põhjal hinnata järelümberasujate vara võimaliku kompenseerimisväärtuse. See võib ulatuda 90 miljoni kroonini." Praegu me oleme sellises olukorras, et selle eelnõu jõustumisel suur osa sellest varast kahtlemata tagastataks ning seetõttu oleksid ka kompensatsioonid oluliselt väiksemad. Tunnistame avameelselt, et meil jääb üle põhineda siin valitsuse esitatud arvudele. Rahandusminister tõdes ka ühel arutelul põhiseaduskomisjonis, et see on kunagine rehkendus, mis on tehtud. Kindlasti need hinnad ja kategooriad võivad muutuda. Need on ligikaudsed numbrid, millega me peame arvestama. Aga päris selge on, et sellele õiguslikule küsimusele lahenduse leidmisel on lahenduse raamid paika pannud Riigikohtu lahend. Ja Riigikohus, ma olen kindel, lähtus just nimelt õigusriigi tugevdamise, mitte õigusriigi hägustamise kaalutlustest.

**13:00 Esimees T. Varek**
Palun, kolleeg Janno Reiljan, teine küsimus!

**13:00 J. Reiljan**
Aitäh, härra eesistuja! Härra ettekandja! Teie võime teadlikult silmi pilgutamata ja punastamata valetada on tõepoolest hämmastav. Te teate väga hästi, et need arvutused on tehtud väga väikese osakese ümberasujate kohta. Selle 90 miljoni põhjal jääks mulje, et Eestist ei põgenenud mitte meie koorekiht, vaid vallasandid. Minu teine küsimus puudutab seda, kuivõrd lepingus, mille alusel nad siit läksid, oli kirjas, et Saksa riik peab kompenseerima neile vara, kas Saksa riik tegi seda või ei teinud, see on sakslaste ja nende ümberasujate omavaheline küsimus. Mis põhjusel peab Eesti riik hakkama kahe suure kaabaka omavaheliste kokkulepete täitmist või mittetäitmist kinni maksma?

**13:00 U. Reinsalu**
Aitäh! Austatud küsija! Mulle jäi veidike arusaamatuks teie viide sellele, et tegemist on ühe väikese osaga. Praegu käib jutt ikkagi üksnes nendest isikutest, kes on avalduse esitanud, kelle tagastamismenetlus on peatatud või kellele, teatud isikutele ringile, on tehtud otsus mitte tagastada, mis on omaette õiguslik küsimus, mis tuleb lahendada. Kindlasti ei ole eelnõu algatajate mõte, ja ma arvan, et see oleks täiesti vildakas arusaamine sellest eelnõust, avada uuesti taotluste esitamise protsess. Seda ei ole kindlasti eesmärgiks seatud. Teie väide on täiesti õiguspärane, et ebaõigusest või rahvusvahelise õiguse seisukohalt tühistest lepetest ei saa tuleneda uut õigust. Ja ma olen teiega täiesti nõus, et natsi-Saksamaa ja kommunistliku Venemaa lepe Eesti kodanike varade jaotamise kohta ei saa olla aluseks nende inimeste omandiõiguslike küsimuste edasisele määratlemisele õigusriigis. Niipidi ei saa seda keegi mõeldagi ja on kahju, et niisuguseid väiteid on meie avalikkuses püstitatud.

**13:00 Esimees T. Varek**
Aitäh, kolleeg Urmas Reinsalu! Rohkem Riigikogu liikmetel teile küsimusi ei ole. Palun kõnetooli juhtivkomisjoni ettekandeks kolleeg Evelyn Sepa, põhiseaduskomisjoni aseesimehe!

**13:00 E. Sepp**
Head kolleegid! Austatud istungi juhataja! Ma alustan kõigepealt komisjoni otsustest. Nimelt on seda küsimust komisjonis arutatud kolmel korral. Mul on ette kanda komisjoni otsus viia esimene lugemine

läbi eile, on tehtud ettepanek esimene lugemine lõpetada ja muudatusettepanekute tähtajaks on kümme tööpäeva. Kuna meie menetlus on veninud ühe päeva võrra, siis nihkub ka see ja tähtaeg peaks olema 31. mai kell 18. Ettekandjaks põhiseaduskomisjoni nimel on määratud siinkõneleja. Nüüd arutelu sisu juurde. Teatavasti on see eelnõu menetluses juba pikemat aega, kuid komisjonisisese kokkuleppe alusel on seda menetlust lükatud senikaua edasi, kuni tuli Riigikohtu otsus, mis ka tänaseks on meile kõigile kättesaadav. Seetõttu toimus eelnõu sisuline arutelu alles 8. mail. Valitsus eelnõu kohta seisukohta ei andnud, tuginedes kodukorraseadusele, mis annab talle sellise võimaluse. Ka teistkordsel järelepärimisel loobus valitsus seisukoha andmisest. 8. mail ootas komisjon arutelu juurde nii peaministrit, majandusministrit kui rahandusministrit. Peaministrit esindas selle arutelu juures justiitsminister, majandusminister kahjuks sel päeval komisjoni koosolekul osaleda ei saanud, kuid see-eest viibis arutelu juures ja ka osales selles rahandusminister Aivar Sõerd. Ma püüan võimalikult suures osas järgida komisjoni koosoleku stenogrammi. Aga kuna komisjon käsitles seda arutelu põhimõtteliselt koos seaduseelnõuga 15, mis teatavasti näeb ette hoopis teistsugust lahendust ja mis on üks vanemaid eelnõusid, mis Riigikogus praegu veel menetluses on, peaksin ma siiski vajalikuks teha mõned faktilised parandused või täiendused, et seejärel asuda komisjoni stenogrammi refereerima. Nimelt on kolleegidel ilmselt asjakohane tähelepanu pöörata 2002. aasta hilissügisel tehtud Riigikohtu otsuse sellele osale, mis analüüsib lepingute, nii 1939. aasta kui 1941. aasta lepingu olemust, ja lahkab päris põhjalikult seda osa, mis on põhiseadusega vastuolus. 2002. aasta Riigikohtu otsuses tuvastati, et lepingute alusel lahkunud on vabatahtlikult lahkunud, ümberasujad. Vastuolu põhiseadusega ei seisne mitte selles, et riik on otsustanud neid mitte arvestada õigustatud subjektide ringi, vaid vastuolu põhiseadusega seisneb vaidlustatud sätte puhul selles, et ta on õigusselgusetu ehk aja jooksul on leidnud kinnitust viide leppele, mida kunagi ei sõlmita, mis ei taga enam kodanike põhiõigusi heale haldusele. See on väga põhimõtteline vahe. Põhimõtteliselt juhitakse 2006. aasta Riigikohtu otsuse eriarvamuses tähelepanu ühele nüansile, mis on äärmiselt oluline, ja osa Riigikohtu liikmeid vaidlustab seda järeldust, et norm on põhiseaduse vastaseks tunnistatud n-ö täies ulatuses, kuigi eelnevast selgitusest ja järeldusest tulenevalt tegelikult ei ole võimalik sellist otsust teha, et ta peaks olema osaliselt põhiseaduse vastaseks tunnistatud. Aga nüüd arutelu sisu juurde. Nagu ma ütlesin, osales arutelu juures justiitsminister Rein Lang, kehastades muu hulgas ka peaministrit. Küsimuses, mis alusel on Justiitsministeerium jõudnud seisukohale, mis muu hulgas sarnaneb suurel määral ka hetkel menetluses oleva eelnõuga, on Rein Lang juhtinud komisjoni liikmete tähelepanu sellele, et Justiitsministeerium on seisukohal, üheselt ja vankumatult, ning ilmselt ei muuda oma seisukohti ka lähemas tulevikus, et vastav säte tuleb tunnistada kehtetuks. Muu hulgas peetakse võib-olla mõistlikuks rakendussätte lisamist, mis puudutab võõrandatud vara tagastamise või kompenseerimise korraldamist kohalike komisjonide poolt. Arutelu käigus juhtis põhiseaduskomisjoni esimees tähelepanu ja möönis, et seadusandjal on vajalik anda kohalikele n-ö reformikomisjonidele selge seadusandlik uus regulatsioon, millele põhimõtteliselt viitab ka Riigikohus, et praktika peab olema ühene ja tulenema seadusest, mitte pelgalt kohahalduse suvast. Justiitsministri vastus sellele on umbes selline: ta möönab, et tänaseks ei oleks sellised komisjonid tohtinud tema nägemuse kohaselt üldse teha ühtegi otsust nende varade kohta, mis on olnud vaidlustatud, ja oleks pidanud ootama riikidevahelist lepingut, mida ei ole ega saagi tulla. Seega siis sellest momendist, kui see seadussäte on tühine, mille üle täna vaidlus käib, tuleb hakata tagastustaotlusi menetlema üldises korras. Siinkõneleja palus komisjoni liikmena justiitsministri n-ö eksperdihinnangut sellele, mida me käsitleme võrdse kohtlemisena. Küsimuse sisu ja mõte oli selles, et kas järelümberasumise puhul laienes see võimalus kõikidele kodanikele ja kas neid käsitleti selles kontekstis võrdselt või mitte. Justiitsminister pidas vajalikuks rõhutada ainult nende kodakondsust seisuga 16. juuni 1940, mitte n-ö faktilist olukorda, milles ühed olid soodusolukorras, teised mitte. Edasi käis komisjonis päris pikk ja põhjalik arutelu selle üle, kui siduvad meid okupeerinud kahe riigi vahelised lepped tegelikult on? Arutelu mõte oli pigem selles, et kahe riigi vaheline leping on käsitletav kui raamleping, aga teatavasti iga inimene, kes selle lepingu alusel lahkus, tegi personaalselt, isiklikult mitmeid toiminguid, andes üle oma vara, tõendades oma kuuluvust ühte rahvusgruppi. Põhimõtteliselt on selline suhe käsitletav ka n-ö personaalsesse lepingulisse suhtesse asumisega. Konkreetselt nende toimingute ja aktide tulemusena on tekkinud õigussuhe, mitte ühe teoreetilise raamlepingu alusel, mis ei kohusta kedagi kuhugi minema ega midagi tegema. Leppest tulenevalt teadaolevalt ka see, et varad antakse üle ja lahkumine on vabatahtlik, äraminek on vabatahtlik. Edasi tekitas komisjonis küsitavusi see aspekt, millele tähelepanu juhiti, et just nimelt inimesed ise andsid oma vara ära, asudes siis, ükskõik, kas avalik-õiguslikku või eraõiguslikku suhtesse. Justiitsministri

vastus sellele probleemipüstitusele oli järgmine: kui on tuvastatav, et need isikud on oma vara võõrandanud, siis järelikult ei ole neil õigust midagi tagasi nõuda, siis on eraõiguslik tehing toime pandud. Tõenäoliselt peaksimegi me selle arutelu käigus siis lõpuks tuvastama, millega konkreetsel juhul on tegemist. Edasi juhin tähelepanu sellele, millele rahandusminister Aivar Sõerd omakorda meie tähelepanu juhtis, et eelnõu juures puudub igasugune mõjude analüüs, muu hulgas ka mõju riigieelarvele. Kuna ei ole praktiliselt analüüsitud ei ajaressursi ega raharessursi vajaminevat hulka, et probleemi sisuliselt lahendada, siis kindlasti oleks vaja selle küsimuse juurde tagasi pöörduda, enne kui eelnõu edasi menetleda. Millele veel tähelepanu juhiksin? Arutelu oli loomulikult suhteliselt pikk ja värvikas, selles mõttes kindlasti paljuski meie eelnevaid arutelusid siin saalis kordav, aga käsitleti ka küsimust sellest, kuidas toimub tõendamine. Tähendab, kui me eeldame, et tegemist on õigustatud subjektide ringi avamisega, kuidas toimub siis selle fakti tõendamine, kes läks ja kes milliseid toiminguid tegi, kui palju sai mingit hüvitist. Ilmselt on asjakohane taas meenutada, et Saksa riigi siseriikliku õiguse kohaselt kuuluksid kõik Saksa riigilt saadud toetused, hüvitised, kompensatsioonid tagastamisele sellest hetkest, kui näiteks Eestis mingit kompensatsiooni peaks makstama selle vara eest või mingil muul viisil hüvitist. Siin oli justiitsministril üks väga huvitav mõttekäik. Kui te lubate, siis ma lihtsalt lühidalt refereerin seda. Me kõik teame, kui palju kohtuvaidlusi on varade tagastamise lahendamisel pooleli. Kui nüüd peaks jõustuma väljapakutud variant, et kohalikud reformikomisjonid hakkavad uuesti neid taotlusi läbi vaatama ja tekib küsimus, kes mida saab tõendada või kes mida peab tõendama, siis justiitsministri seisukohalt ei peaks tõendamise kohustus jääma mitte nendele, kes taotlevad seda vara tagasi, ei riigile ega omavalitsusele, vaid n-ö kolmandatele asjast huvitatud isikutele. Mida see siis praktikas tähendab? Põhimõtteliselt on see niisugune juriidiline kõrgpilotaaž, mida tõsiselt võtta on küll väga keeruline, aga sisuliselt peaksid siis näiteks sundüürnikud hakkama tõendama, et keegi, kes vara tagasi taotleb, on juba tegelikult mingi kompensatsiooni saanud jne. Edasi veel kord küsimus maksumusest, mida ka siinkõneleja mitmel puhul soovis teada saada nii ühelt kui teiselt ministrilt. Justiitsminister juhtis tähelepanu, et seda ei ole kindlasti väga lihtne kokku arvutada, aga pidas ka vähetõenäoliseks ja selgelt alahinnatuks summat 120 miljonit, millega on opereeritud. Erinevate arutelude käigus võime me rääkida võib-olla summast kuni pool miljardit, seda on väga raske täpselt määratleda. Tõenäoliselt ei puuduta selle kompensatsiooni taotlejate ring ainult neid isikuid, kelle taotlused oma vara tagastamiseks on kusagil komisjonides sees ja mida hakatakse menetlema, vaid õigustatud subjektide ringi avamine tähendab seda, et tegelikult avaneb uus kohustus ka vanad asjad uuesti üle vaadata ja siis vastavalt, kui on võimalik, midagi kompenseerida ja tagastada või tagasi pöörata. Võib-olla veel niipalju, et selle eelnõu esimese lugemise lõpetamise otsus oli konsensuslik. Seda on üsna oluline teada ja eelnõu algataja on pidanud üsna mõistlikuks ja võimalikuks ning seda komisjonis ka väljendanud teisel lugemisel, et eelnõu ühitada seaduseelnõuga 15. Kas selleni jõutakse, selgub tõenäoliselt järgnevate arutelude käigus. Nüüd kokkuvõtvalt arutelust selle üle, millised muudatused käesolev eelnõu kaasa tooks. Esiteks, õigustatud subjektide ring laieneks, teiseks, eelnõu algatajal ja ka justiitsministril puudub ülevaade riigile tekkivatest rahalistest kohustustest, mis on vaieldamatud ja mitte väikesed. Kolmandaks, esialgu ei ole kavandatud ega ette nähtud protseduure ja n-ö ühtset korda, kuidas omandireformi kohalikud komisjonid peaksid hakkama taotlusi lahendama. Sellist ühtset korda ei kavandata. Esialgu nähakse ette, et tekib igas kohas nii nagu tekib. Neljandaks kuulub justiitsministri arvates tõendamiskoormis nendele kolmandatele asjast huvitatud isikutele, mitte aga nendele, kes vara tagasi taotlevad, kes on ühest või teisest riigist kompensatsiooni, hüvitisi, pensione, lisatoetusi ja jumal teab mida saanud. Kokku võttes ei olnud komisjoni arutelu loomulikult sugugi nii roosiline, kui eelnõu algataja meile siin püüdis muljet jätta. Probleeme, mis sellise lahenduse puhul tekivad, on oluliselt rohkem kui lahendusi, mida see pakub. Aitäh!

**13:00 Esimees T. Varek**

Aitäh! Riigikogu liikmetel on küsimusi. Palun, kolleeg Trivimi Velliste!

**13:00 T. Velliste**

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud proua ettekandja! Palun, kas te tõlgendaksite natuke täpsemalt mõistet "vabatahtlik lahkumine"? Kui inimene põgeneb millegi eest, kui ta tahab kusagilt ära, ütleme, tahab väga ära, näiteks tahab väga ära NKVD küüsist, kas siis see ära tahtmine, põgenemine, on vabatahtlik lahkumine, kuna inimene ise tahab?

**13:00 E. Sepp**
Pean siin ilmselt mõnevõrra välja astuma komisjoni ettekandja rollist, aga ma loodan, et keegi ei pane seda pahaks. Põgenetakse näiteks paadiga üle piiri ilma dokumentideta. Lepingu alusel osutatakse selleks igakülgset kaasabi, antakse üle varad, täidetakse hulga dokumente, tõendatakse igat moodi oma päritolu jne, astudes ise n-ö lepingulisse suhtesse. Seda küll rahvusvahelise õiguse seisukohalt põgenemisena ei käsitleta. Ka samas eelviidatud Max Jakobsoni aruandes on see üheselt käsitletav kui ümberasumine ja siis n-ö järelümberasumine.

**13:00 Esimees T. Varek**
Aitäh! Palun, kolleeg Trivimi Velliste, teine küsimus!

**13:00 T. Velliste**
Aitäh, härra esimees! Proua ettekandja, aitäh selle vastuse eest! Ma küsiksin siiski täpsustavalt. Kui inimene põgeneb selleks, et päästa oma elu, kas siis on oluline selle põgenemise tehniline viis, kas kasutatakse paati või kasutatakse mingisuguseid dokumente või kirjutatakse paberile alla? Siin eelmine ettekandja tõi näite ühest Eesti kolonelist, kes pääses NKVD küüsist, jutt oli konkreetsest inimesest, kes juba oli NKVD küüsis. Nüüd ma küsin uuesti. Kui inimene põgeneb selleks, et päästa oma elu, kas siis on tähtsust vormil, kuidas ta seda teeb?

**13:00 E. Sepp**
Paraku ei ole selle küsimuse raames meil põhjust ega ole ka võimalik lähtuda emotsioonidest. Põgenik ja pagulane on rahvusvahelistes konventsioonides väga selgelt määratletud, keda sellena käsitletakse. Ja isikut, kes läheb riiki, kus ta võtab vastu erinevaid toetusi ja muu hulgas ka kodakondsuse, ei saa käsitleda põgenikuna.

**13:00 Esimees T. Varek**
Palun, kolleeg Urmas Reinsalu!

**13:00 U. Reinsalu**
Aitäh! Austatud ettekandja! Toonane Saksa riigi õigus sedastas nende isikute mõiste küll kui põgenikud *(Flüchtlinger)*. Aga kui te mainisite seda, et need isikud astusid lepingulisse suhtesse, siis kellega need isikud astusid lepingulisse suhtesse, millise teise õigussubjektiga, kas NSV Liiduga, Kolmanda *Reich*'iga või mingi eraldi asutusega? Kui teie käsitluse järgi toimus n-ö tsiviilõigusliku leppe alusel isikute ümberasumine, ning kahtlemata vabatahtlikus ümberasumises ei oleks mingisugust probleemi, siis te äkki täpsustate, kellega need isikud vabatahtlikult lepingulisse suhtesse astusid?

**13:00 E. Sepp**
Tehniliselt võttes suhtlesid nad vastavate komisjonidega ja täitsid isiklikult hulga pabereid. Nii et kui me räägime lepingulisest suhtest kui selgest tahteavaldusest, siis antud juhul see rahvusvaheline, kui seda nii saab nimetada, lepe pakkus selleks võimaluse, aga reaalsed sammud astus igaüks ise n-ö selle lepingu raames.

**13:00 Esimees T. Varek**
Aitäh! Palun, kolleeg Kalev Kukk!

**13:00 K. Kukk**
Suur aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus tuleneb sinu viimasest vastusest ja kõlab järgmiselt: milliseid toetusi on saanud nn järelümberasujad ning millistel tingimustel ja millal said nad Saksa kodakondsuse?

**13:00 E. Sepp**
Ma alustan viimasest. Saksa kodakondsus saadi ilmselt pisut erinevatel aegadel. Erinevast kohtupraktikast tulenedes on ilmnenud tõendeid, kus näiteks kodakondsus saadi 1941. aastal, 1942. aastal. Kusjuures üsna oluline on võib-olla märkida seda, et põgeniku staatuse said paljud

inimesed alles 1945. aastal seoses rindejoone liikumisega läänest ida poole, mitte ümberasumisega, järelümberasumisega. Kahjuks mul küsimuse esimene pool jäi ... Kas tohiks korrata?

**13:00 Esimees T. Varek**
Palun, kolleeg Kalev Kukk!

**13:00 K. Kukk**
Aitäh! Ma kordan küsimuse esimest poolt. Milliseid toetusi on saanud nn järelümberasujad?

**13:00 E. Sepp**
Nagu te teate, kui vara üle anti, hinnati see väga täpselt siin ära. 1953. aasta seaduse järgi - ma ei hakka siin selle pealkirjale viitama - hakati n-ö Saksa siseriikliku seaduse alusel arvestama erinevaid toetusi ja pensione, mille suurus sõltus üleantud vara suurusest, lisaks väga lai toetuste skaala elu sisseseadmiseks.

**13:01 Esimees T. Varek**
Palun, kolleeg Urmas Reinsalu, teine küsimus!

**13:01 U. Reinsalu**
Aitäh! Austatud ettekandja! Sa viitasid sellele, et kompensatsiooniraha ulatus võib olla suurem, pool miljardit või mingis sellises suurusjärgus summa. Kompensatsiooni saaksid isikud, kui parlament selle seaduse vastu võtab, kellele vara ei tagastata mingitel põhjustel, kas on siis see vara ümber ehitatud või on varale tekkinud juba uus heauskne omanik. Millise meetodi alusel oled sa nii ulatuslikud kompensatsioonid saanud? Äkki sa paari sõnaga kirjeldaksid, kuidas tuvastatakse tagastatava vara kompensatsioonisummade määramist praegu? Millise meetodi alusel arvestatakse seda kompensatsiooni?

**13:01 E. Sepp**
Kas see summa on 100, 300, 500 - sa saad mõistetavatel põhjustel aru, et mul ei ole mitte mingisugust võimalust kinnitada, et see on täpselt üks konkreetne suurus. Väide, et see summa on oluliselt suurem kui 120 miljonit krooni, tuleneb järgmisest mõttekäigust. Kui laiendatakse õigustatud subjektide ringi, siis ei ole meil mingit põhjust n-ö kitsendada kompensatsiooni või kompenseerimist või tagastamist ainult nende isikute ringiga, kelle taotlused on praegu lahendamata, vaid tuleb ühelt või teiselt poolt tagasi pöörata või siis kompenseerida kogu vara, millele oleks sel isikute ringil õigus. Ja selle metoodika puhul, kuidas seda täpsemalt tehakse, on tõenäoliselt üks võimalus, et lähtutakse juba mõnest olemasolevast seadusest. Samas ei saa ilmselt välistada ka seda, et sel juhul rakendatakse niisugust õiglase kompenseerimise põhimõtet, mis tõenäoliselt seda hinda tõstab, mitte ei langeta. Need ongi kindlasti need põhjused, miks ei Rahandusministeerium, Justiitsministeerium ega ka ükski teine institutsioon ei ole osanud tänase päeva seisuga seda summat väga täpselt hinnata.

**13:01 Esimees T. Varek**
Riigikogu liikmetel rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, kolleeg Evelyn Sepp! Lugupeetud Riigikogu fraktsioonide esindajad! Kas soovite avada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Helle Kalda Keskerakonna fraktsiooni esindajana! Kaheksa minutit.

**13:01 H. Kalda**
Austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud kolleegid! Tänast päevakorrapunkti arutades tahaksin alustada seigaga, mis peaks meile kõigile tuttav olema. Selleks on 1981. aastal valminud mängufilm "Nukitsamees". Mäletame filmi lõpust kaadreid kodust, kodutalust, armastavast perest. Selles filmis on ka Olav Ehala "Kodulaul" ja selle alguses kõlab küsimus: "Mis on kodu, kus on kodu, kus on kodukoht?" Ilmselt pole meist kõik siin Riigikogu saalis sellele küsimusele veel õiget vastust leidnud. Kodu on see, mida pole rasketel aegadel maha jäetud võõrastele kutsetele alludes ning kodakondsust ja rahvust hüljates. Kodu on see, mida ehitatakse, hooldatakse ja kus sünnib armastus ning sünnivad lapsed. Kodukoht on elu oma rahvuskaaslaste keskel. "Kodu, see ei ole koda, millel aken, uks. Ilma kodutundeta

jääme me kodutuks." Need on sõnad Olav Ehala "Kodulaulust". Meie, rasketel aegadel siia jäänud, oleme arendanud eesti keelt, kirjandust, muusikat, kunsti. Siin on meiega elanud Jüri Järvet, Gustav Ernesaks, Veljo Tormis, Jaan Kross, Jaan Kaplinski, meie arvukad kultuurikorüfeed, kes on Eestimaale truuks jäänud, tänu kellele oleme kultuurrahvana, mitte aga mingisuguste unterschafterfüchteritena püsima jäänud. Nüüd aga tänase eelnõu sisu juurde. Igasuguse õigusliku regulatsiooni kehtestamisel on seadusandjale kohane arvestada reguleeritavate ühiskondlike suhete ajaloolist tausta ja põhjust. ORAS-e § 7 lõike 3 küsimuse lahendamisel on oluline silmas pidada, milline õiguslik regulatsioon kehtis 1991. aastal ja mida tuleb veel praegu muuta. Muutmisel on oluline, mis on ORAS-e § 7 lõike 3 sisu. Mõistlikku vaidlust ei saa olla selle üle, et ORAS-e vastuvõtmisega 1991. aastal reguleeriti ümberasujatega seonduvalt kaks õiguslikult ja poliitiliselt olulist küsimust, seega juba 15 aastat tagasi. Esiteks kehtestati põhimõte, et ümberasujad ei ole omandireformi õigustatud subjektid ORAS-e järgi. Järelikult ei ole kunagi kehtinud õiguslikku kohustust käsitleda neid isikuid tagasinõude omajatena. Kuna ORAS-e § 7 lõige 3 on erisäte § 7 lõike 1 suhtes, siis tuleb Saksa riigiga sõlmitud lepingute alusel Eestist lahkunud isikute suhtes kohaldada erisätet. Seega, selliste isikute puhul ei ole tähtsust asjaolul, kas neil oli 1941. aasta 16. juulil Eesti Vabariigi kodakondsus või mitte. Seda seisukohta on kinnitanud oma määrusega 1999. aastal ka Riigikohus. Teiseks nägi seadusandja ette, et kui soovitakse asuda Saksa riigiga sõlmitud lepingute alusel Saksamaale ümberasunud isikute ümberasumisega seotud kahjusid heastama, siis on see võimalik riikidevahelise lepingu alusel, milleks on vaja materiaalsete võimaluste loomist. See on võimalik järelikult juhul, kui selleks sõlmitakse riikide vahel kokkulepe, mis peaks hõlmama ka hüvitamiseks vajalike summade ettenägemist Saksa riigi poolt, mis oli kirjas ka NSV Liiduga sõlmitud lepingus ja mis ei peaks olema meiega selles küsimuses seotud. Just viimane asjaolu oligi see põhjus, miks oli küsimuse lahendamisse vaja kaasata Saksa riik. Vajab rõhutamist, et Eesti riik ei ole kunagi mõelnud neid kulutusi üksi enda kanda võtta, selline seisukoht oli Eesti riigil juba 1939. aastal. Sirvisin 1939. aasta viimaste kuude avaldatud päevalehti ja leidsin tollase valitsuse artikli "Kuidas hinnata Saksa vähemusrahva evakueeritavat vara." Loen teile, head kolleegid, sellest ühe lõigu: "Asjaolu, et siinsed saksa vähemusrahvusse kuuluvad kodanikud lahkuvad Eestist vabatahtlikult Saksa valitsuse kutsel ning neid pole siit sunnitud lahkuma, tõstab päevakorda terve rea majanduslikke küsimusi, mis on äärmiselt tähtsad Eesti rahvamajandusele. Selles valitsuse teadaandes öeldakse, et kuna iga riik peab oma kodanike eest hoolt kandma, siis tahab Eesti valitsus sellel väljarändamisel Eestist ka omalt poolt kaasa aidata, et seda küsimust ilma meie riiki ja majandust kahjustamata võiks lahendada. Meie arvates ei ole need saksa soost kodanikud, kes siit vabatahtlikult jäädavalt lahkuvad, enam meie kodanikud, kelle heaolu eest hoolitsemine võiks edaspidi lasuda ühel või teisel kujul Eesti Vabariigi organitel." Selline oli 1939. aasta põliseestlaste kindel seisukoht. Et ORAS-e alusel ei toimunud ümberasujate varade tagastamist ega kompenseerimist, järeldub selgelt ka Riigikohtu 2002. aasta otsusest, mil kõrgem kohus esimest korda analüüsis seda problemaatikat. Ei saa jätta tähelepanuta, et kõnesolevas lahendis sätestas Riigikohus Saksamaale ümberasunud isikute väljarändamise omandireformi õigustatud subjektide hulgas ega leidnud selles mingit vastuolu põhiseadusega. ORAS-e § 7 lõike 3 põhiseadusvastasus tõi kaasa ebaselguse küsimuses, kas riikidevaheline kokkulepe kunagi sõlmitakse, kuid sellest ei tohi teha ekslikku järeldust, et ümberasunutel on kunagi olnud õigus varade tagastamisele. Res Publica esitatud eelnõu, millega luuakse alus ümberasujate varade laustagastamiseks, muudab seega täielikult ORAS-e kui algse kontseptsiooni varaliste suhete restitueerimisele. Keskerakonna fraktsioon ei pea põhjendatuks ORAS-e subjektide ringi laiendamist ega 1991. aasta kontseptsiooni muutmist. Keskerakonna fraktsioon ei saa toetada eelnõu esitatud kujul. Küll tunnetab Keskerakonna fraktsioon väga selgelt ühiskonna ootust, et ümberasujate ja nendes majades elavate üürnike jaoks annab selge seadusliku regulatsiooni lõpuks parlament, kelle ülesanne on selgeid poliitilisi valikuid teha. Selle tõttu on pragmaatiline toetada eelnõu viimist teisele lugemisele, andes seeläbi Riigikogu liikmetele võimaluse teha omapoolseid täiendusi ja parandusi ning otsida võimalus Keskerakonna esitatud eelnõu 15 ja Res Publica esitatud eelnõu ühisosa leidmiseks. Aitäh!

**13:01 Esimees T. Varek**

Aitäh, kolleeg Helle Kalda! Palun kõnetooli kolleeg Janno Reiljani Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni esindajana! Kaheksa minutit.

**13:01 J. Reiljan**

Lugupeetud eesistuja! Me oleme siin Riigikogus selle küsimusega juba korduvalt tegelnud. Paraku ei lähe asi mitte paremaks, vaid järjest halvemaks. Mammonajanu on ikka hirmus haigus küll, mis lubab poliitikutel mitte lihtsalt Eesti rahvale väga suurt kahju teha, vaid hakkab ka Eesti õiguskorda lammutama. Meil ei ole enam õigusriiki, sest meil ei ole Riigikohut, meil on mingi poliitikute kamp, kes teeb poliitilisi otsuseid ja edaspidi ei saa ükski Riigikohtu otsus enam olla autoriteetne õiguslik otsus, sest kui seal hakatakse poliitikute juhtimisel tegema vastutustundetut poliitikat, siis ei ole enam tegemist õigusriigiga, ei ole enam tegemist kohtusüsteemiga, ei ole enam tegemist õigussüsteemiga, vaid on tegemist mingi korruptantliku korporatiivse süsteemi ja riigiga. Sinna me oleme siis nüüd Eesti välja viinud. See on muidugi asi, mis hakkab meile väga kurjalt kätte maksma aastakümneid, võib-olla aastasadu. Teiselt poolt, kui püütakse siin valelikult väita, et Saksamaale ümberasujate probleem on ainult paarisaja avalduse esitaja probleem, siis lugege vähemalt sellesama poliitilise Riigikohtu otsuski läbi. Seal on otseselt kirjutatud, et kui see paragrahv kehtetuks tunnistatakse, siis tekib kõigil ümberasujatel õigus lugeda ennast omandireformi subjektiks. Kuivõrd neil varem seda õigust ei olnud, siis esitasid ainult paarsada meie juristide, äraostetavate juristide poolt ässitatud sakslast avalduse vara tagasisaamiseks. Niipea kui see paragrahv tühistatakse, on radikaalselt muudetud omandireformi aluste seadust ja eranditult kõigil ümberasujatel tekib ennistamisõigus. Kui paljud neist seda kasutavad, me ei tea. Aga me teame vähemalt seda senise tegevuse põhjal, et Eesti juristid teevad kõik, et omakasu nimel võimalikult paljud ümberasujatest seda ennistamisõigust kasutaksid. Kui keegi jätab siin mulje mingist 90 miljonist kroonist, mille pärast tasub Eesti rahvast õiguslikult lammutada, Eesti riiki õiguslikult lammutada, siis on tegemist kas lollpeaga või vastutustundetu valetajaga. Niisiis, meil tuleb ikka selgeks teha, kui palju on seda vara, mis tuleb kõik kompenseerida, ja siis tuleb küsida, kelle arvel kompenseeritakse, miks kompenseeritakse. Need ei ole kümned või sajad miljonid kroonid, need on miljardid kroonid, millega tuleb siin olnud inimeste vara kompenseerida, sest ära läks rikas kiht ja mitte vallasandid, nagu eelnõu esitaja proovis meile siin selgeks teha. Nüüd on küsimus, kas õigusriigi nimel, millest siin räägiti, see on lammutatava õigusriigi nimel, pidavat Eesti riik millegipärast kinni maksma selle, mille on lubanud kinni maksta Saksa riik. Ja nüüd öeldakse, et keegi veel pidavat tõestama seda, kas Saksa riik ikka täitis oma lepingulised kohustused või mitte. On ju selge, et Saksa riigi esindajad olid siin, nendega sõlmisid äraminejad lepingu, selle alusel anti vara siin üle ja selle Venemaa kompenseeris Saksamaale. Kui Saksamaa jättis oma kohustused täitmata, siis see Eesti riigi asi küll ei ole. Käigu need sakslased või Saksamaale ümberasujad ja ka meie teatud poliitikud kohut Saksa riigiga. Tõestagu, et nad on jätnud oma kohustused täitmata, nõudku välja õiguste või muude asjade, riikide seaduste nimel. Aga see, et Eesti rahvas pannakse kinni maksma sakslaste kokkukeeratud käkki, on ausalt ennekuulmatu. Siin arutati küsimust, kas need vabatahtlikult läinud on ikka põgenikud või ei ole põgenikud. Loomulikult võime me kõiki põgenikeks nimetada. Praegu on ju Eestist põgenenud välismaale tööle kümneid tuhandeid inimesi, põgenenud Eesti ebainimliku korra eest, kus neil ei võimaldata kodus tööd teha, nad peavad seda otsima välismaalt. Põgenikud, selged põgenikud ju, mis siis, et ise võtsid pileti, istusid laeva, lennuki, rongi või auto peale, läksid - selged põgenikud. Kui me selliselt hakkame juba õigusega manipuleerima, siis ei ole Eestil mingit õigusriigi tulevikku, kui kõik muudetakse formaalseks jamaks, kogu õigussüsteem muudetakse küüniliseks mängumaaks. See on see, mille on toonud kaasa mammonajanu, vastutustundetu juudaseeklite teenimine siin Riigikogus. Rahvaliit ei toeta mitte kunagi ühtegi sellist seadust ja teeb enda poolt kõik, mis võimalik, et sellistele õigusriiki ja meie rahvast kahjustavatele seadustele vastu astuda. Aitäh!

**13:01 Esimees T. Varek**
Aitäh, kolleeg Janno Reiljan! Palun kõnetooli kolleeg Kalev Kuke Reformierakonna fraktsiooni esindajana!

**13:01 K. Kukk**
Aitäh, härra esimees! Palun täisaega!

**13:01 Esimees T. Varek**
Kaheksa minutit, palun!

**13:01 K. Kukk**

Head kolleegid! Ma ei tea, kas see on õnn või õnnetus, aga ma olen samal teemal juba kolmandat Riigikogu koosseisu järjest siin kõnepukis. Helle Kalda soovitusel pöördun ma hakatuseks aastasse 1991. 13. juunil 1991 võttis toonane Ülemnõukogu vastu omandireformi aluste seaduse. Selles sätestati ilma ühegi mööndusetа omandireformi õigustatud subjektideks kõik Eesti kodanikud seisuga 16. juuni 1940. See on absoluutne kriteerium, mis väljendas Ülemnõukogu tahet. Mingist Saksa riigiga sõlmitud lepingute alusel lahkunud isikute erinevast kohtlemisest see seadus ei räägi. Nädal hiljem, see on 20. juunil võttis Ülemnõukogu vastu otsuse "Omandireformi aluste seaduse" rakendamise kohta, millega ühtlasi jõustati omandireformi aluste seadus. Rakendusotsus kui alamastme õigusakt ei saanud mingil juhul kitsendada omandireformi aluste seaduses sätestatut, sealhulgas ka nende isikute ringi, kes on seaduse kohaselt õigustatud nõudma õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamist või kompenseerimist. Seda enesestmõistetavalt ka ei taotletud. Sellel rakendusotsusel polnud mingit siduvust seaduse endaga, mida on analoogses maareformi seaduse kontekstis tunnistanud ka Riigikohus. Rakendusotsuse punkti 5 kirjutatud viide Saksa riigiga sõlmitud lepingutele ja tulevastele riikidevahelistele lepingutele oli hüpoteetiline mööndus Eesti ja Saksamaa vahel sõlmitud lepingute alusel ümberasumise eeltingimusena enne 16. juunit 1940 Eesti kodakondsusest loobunud ja Eestist lahkunud isikute varaliste nõuete suhtes ja ei midagi enamat. Seda on, muide, öelnud ka omandireformi aluste seaduse üks põhiautoreid professor Paul Varul, aga sellest lähemalt veidi hiljem. Kuni 1998. aastani oli kõik selge. Kõiki Eesti kodanikke seisuga 16. juuni 1940 koheldi omandireformi kontekstis võrdselt. Sellel polnud mingit tähtsust, kas nad jäid läbi aegade Eestisse või lahkusid siit 1941. aasta kevadel nn järelümberasujatena Saksamaale või evakueeriti sama aasta suvel NSV Liidu tagalasse või lahkusid rannarootslastena Rootsi ja Saksamaa vastastikuse kokkuleppe alusel 1944. aasta suvel Rootsi või põgenesid NSV Liidu okupatsioonirežiimi eest läände sama aasta hilissuvel ja sügisel või siis veelgi hiljem, ükskõik kuhu tahes. Seda võrdsust, st ka nn järelümberasujate õigust õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamisele ja kompenseerimisele, kinnitas 1997. aastal omakorda Riigikogu VIII koosseis, kui omandireformi aluste seaduse rakendusotsus inkorporeeriti seadusesse endasse. Vastates 29. jaanuaril Toomas Alatalu küsimusele Saksa riigiga sõlmitud lepingute hõlmavuse kohta, ütles Vabariigi Valitsuse kui eelnõu algataja esindaja, toonane justiitsminister Paul Varul sõnaselgelt: "Siin on loomulikult mõeldud Eesti ja Saksa vahel sõlmitud lepinguid." Seda põhimõtet kinnitasid samal päeval oma poolthäältega nii Keskerakond kui ka praeguse Rahvaliidu toonased eelkäijad. Minu just äsja esitatud tsitaadi õigsuses võib igaüks veenduda Riigikogu stenogrammi põhjal. Veelgi olulisem, kas või tänaste vaidluste taustal, on see, et nende sõnadega edastas Paul Varul kõigi otsesemal moel Rahvarinde saadikute enamusega Ülemnõukogust seadusandja tahte 1991. aastal ning nüüdseks juba kaheksandat aastat vaieldava sätte tegeliku mõtte. Suur aitäh sulle, Toomas Alatalu! Okupeeritud Eesti Vabariigi ja tema kodanike kohal NSVL-i ja Saksamaa vahel 1941. aasta jaanuaris sõlmitud lepingute inkorporeerimine Eesti õigusesse mõne erakonna poolt ei tähenda midagi muud kui kolmandate riikide vahel sõlmitud lepingute siduvuse tunnistamist Eesti ja tema kodanike õiguste määramise suhtes. See tähendab Molotovi-Ribbentropi pakti kehtivuse tunnistamist Eesti õigussüsteemi suhtes. Seda, muide, ainulaadsena kogu maailmas. Eriti piinlikuks muudab säärase tõlgendamise asjaolu, et isegi NSV Liidu rahvasaadikute kongress kuulutas Molotovi-Ribbentropi pakti selle sõlmimise hetkest õigustühiseks. Pehmemalt öeldes on 1941. aasta NSV Liidu ja Saksa riigi vahel sõlmitud lepingute lugemine Eesti õigusega siduvaks vastuolus Eesti Vabariigi põhiseaduse ja selle vaimuga ning ei midagi muud kui juriidiline nonsenss. Menetletava eelnõu näol pole tegemist mitte seaduse tagasipööramisega, nagu mõned erakonnad püüavad seda esitada, vaid tagasipöördumisega omandireformi aluste seaduse algsete ja tegelike põhimõtete juurde, see on 1998. aasta eelsesse aega. Muide, kui pidada 1941. aasta NSV Liidu ja Saksamaa vahelisi lepinguid siduvaks Eestile varalises kontekstis, siis polnuks meil õigust tagasi saada oma saatkonnahoonet Berliinis, kuivõrd selle saatus ja staatus otsustati kõnealuse lepinguga. Aitäh!

**13:01 Esimees T. Varek**

Aitäh, kolleeg Kalev Kukk! Kolleeg Toomas Alatalu, sõna repliigiks.

**13:01 T. Alatalu**

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Ma tänan minu nime mainimise eest! Aga ma juhiksin tähelepanu sellele, et selle vastusega ühtlasi paljastati ka see tõsiasi, et ei saa siiski kõrvutada kahte

kombinatsiooni, ütleme Eesti ja Saksa riik ning teiseks Saksamaa ja Nõukogude Liit. Nii et siin oli tegemist paraja niisuguse vassimisega meie juristide poolt. Ma olen muidugi õnnelik, et olin esimene, kes juhtis sellele tähelepanu, aga muu asja ma kummutaksin selle eelnõu teise lugemise ajal, sest lihtsalt kodukord ei võimalda mul täna sõna võtta. Aitäh!

**13:01 Esimees T. Varek**
Aitäh! Kolleeg Helle Kalda, sõna repliigiks.

**13:01 H. Kalda**
Aitäh! Kuna Kalev Kukk mainis minu nime, siis on mul repliik. Nimelt on rakendusotsus võrdne seadusega, seda on öelnud Riigikohus. Härra Kukk, mina tsiteerisin Riigikohut. Teie arvamus on teistsugune kui Riigikohtul, see on teie probleem.

**13:01 Esimees T. Varek**
Aitäh! Palun kõnetooli kolleeg Andres Herkeli Isamaaliidu fraktsiooni esindajana!

**13:01 A. Herkel**
Härra juhataja! Austatud kolleegid! Olen väga tänulik Kalev Kukele, kes andis pädeva ülevaate selle probleemi ajaloost ja ühtaegu sellest, et tõepoolest kuulusid ümberasujad algses tähenduses omandireformi subjektide ringi. Ja tegelikult tuli see muudatus tunduvalt hiljem, millega me oleme siin pikemat aega hädas olnud. Eile ma tõtt-öelda imetlesin härra Reinsalu võimet jääda rahulikuks suhteliselt kiuslike, et mitte öelda rumalate küsimuste puhul ning anda nendele kaalutletud vastused. Ma ausalt öelda ei oodanud päriselt, et pärast Riigikohtu üldkogu otsust me juba mitmendat korda selle temaatika puhul tegeleme siin niisuguste küsimuste ringiga, kas Eestist sõja jalust lahkujad olid põgenikud või olid nad hoopis vabatahtlikud proovireisijad, kas küüditamised, hukkamised ja vara natsionaliseerimine ikka kujutas ohtu inimeste julgeolekule ja nende eludele või ehk on see hoopis meie ettekujutuse vili ja midagi niisugust tol ajal Eestis ei olnud. Ja siit edasi tulevad järgmised loogilised järeldused, et ei olnud ei sõjaseisukorda, ei olnud järelikult ka okupatsiooni ja ma olen, tõtt-öelda, jätkuvalt hämmingus, et niisugused arutluskäigud võivad siin saalis siiamaani ette tulla. Täna mind muidugi hämmastas see, et lisaks sellisele omandinihilismile, mida nendes diskussioonides alatihti ette tuleb, esines härra Reiljan ka õigusnihilistliku avaldusega ehk me saime teada, et nüüdsest peale meil Eesti Vabariigis enam Riigikohut ei ole ja me just nagu ei peaks Riigikohtu seisukohtadega arvestama. Ma arvan, et Riigikohus on andnud väga täpse signaali sellest, et parlamendi ja eri valitsuste tegemata jätmine ja ka see, et siin parlamendis on kohatult rakendatud obstruktsioonimeetodit, seda eelmises koosseisus, on tegelikult kogu selle problemaatika lahendamise suurim takistus olnudki. Aga siin on peidus võib-olla veel üks suurem veelahe, mille kvintessentsi esitas eile oma küsimusega härra Tootsen. Härra Tootsen küsis umbes niiviisi, et kas sellest juba ei ole küllalt, kui need inimesed, kes siit lahkusid, päästsid oma isikliku naha, et mille pärast on vaja veel minna seda teed, et nad saaksid päästa ka oma vara? Vaat see tundub mulle üsna kohatu ja siin taga näib olevat üks seda sorti omandifilosoofia, mida õpetati meile 50 okupatsiooniaasta jooksul. Ma soovitaksin kõigil siinolijatel käia läbi parlamendiraamatukogust, seal on riiulile tulnud üks niisugune huvitav raamat, mille autor on vene emigrant Matvei Malõi, kes pikalt analüüsib ka omandiküsimuse käsitlust Venemaal ja selle erinevust euroopalikust käsitlusest. Temal on üks niisugune kujund, et omand Venemaal on nagu üks suur tekk inimeste pea kohal maast lahti, mis on pingule tõmmatud ja igaüks sikutab seda, nii kuidas jaksab, enda kätte. Ja kui õnnestub see kätte saada, siis see omand on käes ajutiselt, sest kohe võib tulla keegi teine ja selle ära võtta ja te võite sellest vabalt ilma jääda. Niisugune käsitlus tundub mulle selle omandireformi subjektide ringi puhul valitsevat ka nendes küsimustes, mida esitati, ja mõnes kõnes, mida täna siin on peetud. Arvan, et ORAS-e § 7 lõige 3 on juba piisavalt õiguslikku segadust tekitanud ning meil oleks viimane aeg välja tulla sellisest omandinihilismi ja õigusliku nihilismi faasist ning see probleem poliitiliselt lahendada. Näib, et parlamendi enamus on suunatud sellele, et lahendada probleem omandisuhete selguse ja vara tagastamise või vajaduse korral kompenseerimise lähtekohalt. Kui soovitakse näha veel mingisuguseid tasandusmehhanisme, siis minu arvates Keskerakond on valitsuses ja neid võib teatud inimeste puhul välja pakkuda. Kas see on võimalik selle eelnõu kontekstis või teisiti, see on juba omaette küsimus, aga kõigile meile on kasulik, kui see probleem lõpuks lahendatakse õigusselguse seisukohalt. Aitäh!

**13:01 Esimees T. Varek**
Aitäh, kolleeg Andres Herkel! Palun, kolleeg Urmas Reinsalu Res Publica fraktsiooni esindajana!

**13:01 U. Reinsalu**
Austatud ettekandja! Austatud parlamendiliikmed! Ma olin hämmeldunud, kuuldes ühe eelkõneleja, professor Reiljani kõnet, kus ta võrdles okupeeritud Eesti Vabariigi okupatsioonirežiimi praeguse Eesti Vabariigiga, kust samuti lahkuvad inimesed tööle teistesse riikidesse. Niisuguste kujundite või niisuguse mõttemudeli üle siin saalis jääb üle ainult avaldada imestust ja tunda rõõmu, et Eesti Vabariik on õigusriigi ehitamisel jõudnud siiski nii kaugele. Mis puudutab erinevaid kõlanud väiteid, siis ma tahaksin selgelt rõhutada seda, et põgenikud, kes lahkusid 1941. aasta lepingute alusel, ei saanud erinevalt 1939. -1940. aastal lahkunud ümberasujatest automaatselt Saksa kodakondsust. Mõned neist said Saksa kodakondsuse tavalise naturalisatsiooniprotsessi kaudu. Ja tuleb rõhutada, et kui need isikud jõudsid Saksa territooriumile, siis paigutati nad põgenike kontsentratsioonilaagritesse Lõuna-Saksamaal. Ma arvan, et see on ka oluline rõhuasetus nendele, kes püüdsid siin tõestada, et nendele isikutele said osaks suured soodustused ja toetused. Neid, kes on avaldanud kahetsust, otsekui neil mainitud inimestel õnnestus oma nahk päästa ja Nõukogude karistusvõimu käsi nendeni ei ulatunud, tahaksin ma lohutada. Nimelt osa nendest inimestest, vaatamata sellele, et Saksa julgeolekupolitsei suhtus sellesse eitavalt, naasid Saksa okupatsiooni ajal Eesti Vabariigi territooriumile ning jäid siia - eelkõige vanad inimesed, eakad inimesed, inimesed, kes olid abielus ja peredega -ka siis, kui sakslased lahkusid. Nende saatus oli selge. 15. augustil 1945. aastal viidi läbi eraldi küüditamine Permi oblastisse, kuhu küüditati ligi pool tuhat inimest, saksa päritolu Eesti kodanikku. Mis puudutab viiteid selle kohta, et tegemist oli sakslastega või inimestega, kes loobusid oma rahvuskuuluvusest, siis ma tahan veel kord rõhutada, et nendes nimekirjades oli ka NKVD andmetel mitme rahvuse esindajaid, ning saksa rahvuse kasutamises selleks, et Eesti kodanikel oleks võimalik põgenikuna lahkuda, ei saa olla midagi vääritut. Õigusvastase režiimi eest põgenemises ei ole midagi moraalitut, neile inimestele ei ole praeguses Eestis küll midagi ette heita. Nii et olukord peab olema selge: kas Eesti Vabariik on õigusriik või mitte. Härra Reiljaniga saab nõustuda, et see on otsustamise koht ja see arutelu ei ole sugugi mitte jutt omandireformi spetsiifilise probleemi ümber. See on jutt sellest, kas õigusriik Eesti Vabariigis toimib või mitte. Ma loodan, et meil õnnestub see eelnõu vastu võtta. Tõenäoliselt on vaja seda eelnõu täpsustada selge ja konkreetse lisandusega, mis ei võimaldaks omavalitsuste komisjonidel rakendada teatud obstruktsiooni. Ma olen mõningatest tähelepanekutest eelnevalt tajunud, et see risk on olemas, et mõned omavalitsused ei pruugi täita Riigikohtu otsust või hakkavad seda tahtlikult venitama ja blokeerima. Aitäh!

**13:01 Esimees T. Varek**
Aitäh, kolleeg Urmas Reinsalu! Rohkem kõnesoove ei ole. Läbirääkimised on peetud ja lõpetatud. Eelnõu 830 esimene lugemine on lõpetatud ja vastavalt Riigikogu kodukorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg 31. mai 2006 kell 18.

---

## **6.** 13:00 Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse ja karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (868 SE) esimene lugemine

**13:00 Esimees T. Varek**
Alustame põhiseaduskomisjoni algatatud kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse ja karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu esimest lugemist. Ettekandeks palun kõnetooli põhiseaduskomisjoni aseesimehe kolleeg Evelyn Sepa!

**13:00 E. Sepp**
Austatud kolleegid! Istungi juhataja! Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse kohaselt on teatavasti erakonnal, valimisliidul ning üksikkandidaadil kohustus ühe kuu jooksul valimispäevast arvates esitada aruanne valimiskampaania kulude ning kasutatud vahendite päritolu kohta. Kehtivas seaduses puuduvad sanktsioonid, kui valimisliit või üksikkandidaat on jätnud seadusest tuleneva

kohustuse täitmata või on esitanud aruandes teadvalt valeandmeid. Samuti puuduvad sanktsioonid, kui valimisliit või üksikkandidaat on valimiskampaanias vastu võtnud keelatud annetusi. Riigikogu erikomisjoni korruptsioonivastase seaduse kohaldamiseks andmetel esitasid 2005. aasta kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel osalenud 186 valimisliidust tähtajaks, s.o 17. novembriks 2005 aruande valimiskampaania rahastamise kohta vaid 144 valimisliitu. Riigikogu erikomisjoni menetluses on olnud ka kaebus, milles üht valimisliitu süüdistati keelatud annetuse vastuvõtmises. Käesoleva eelnõu algatab põhiseaduskomisjon, lähtudes oma k.a 13. märtsi ja 16. märtsi istungi otsustest. Olgu öeldud niipalju, et eelnõu vajab vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust. Lühidalt eelnõu ülesandest. Käesoleva seadusmuudatuse ülesanne on ette näha erakondade omadega analoogsed mõjutusvahendid valimisliidule ja üksikkandidaadile neile seadusega pandud kohustuste täitmiseks. Eelnõus on selgesõnaliselt sätestatud, et valimiskampaania kulude ning kasutatud vahendite päritolu aruande esitamise kohustus on valimisliitude puhul valimisliidu volitatud esindajal. Sellest tulenevalt on sanktsioon aruande õigeaegse esitamata jätmise eest kehtestatud valimisliidu volitatud esindajale, kes vastutab ka selle eest, et aruandes ei oleks esitatud valeandmeid. Muu hulgas on kehtestatud sanktsioonimäärad ja nende ülempiiriks on eelnõus ette nähtud regulatsioon, mis on 300 trahviühikut. Põhiseaduskomisjoni hinnangul on põhjendatud erakondade ja valimisliitude samasugune kohtlemine ka keelatud annetuste vastuvõtmise korral. Erakondade puhul on keelatud annetuse vastuvõtmine vastavalt karistusseadustiku § $402^2$ kuritegu. Analoogne karistus nähakse eelnõus ette valimisliidu moodustajale või valimisliidu nimekirjas kandideerijale. Valimisliidule tehtava annetuse eest vastutab isik, kes annetuse vastu võttis ning ei täitnud kohustust keelatud annetus tagastada või tagastamise võimatuse korral kanda annetus kümne päeva jooksul riigieelarvesse. Üksikkandidaadi puhul on keelatud annetuse vastuvõtmist käsitletud väärteona sanktsiooni ülemmääraga 300 trahviühikut. Nimetatud eelnõu sündiski tõepoolest Riigikogu erikomisjoni praktikas. Erikomisjon pöördus meie poole ja põhiseaduskomisjon omakorda leidis seda eelnõu algatades, et valimistel osalevate n-ö institutsioonide võrdne kohtlemine, eriti see, mis peaks tagama nende seaduskuulekuse, on igati põhjendatud. Komisjon teeb ühtlasi ettepaneku täna esimene lugemine lõpetada ning esitada muudatusettepanekud kümne tööpäeva jooksul, st tähtaeg on 31. mai kell 18. Aitäh!

**13:00 Esimees T. Varek**

Lugupeetud kolleegid! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Aitäh, kolleeg Evelyn Sepp! Lugupeetud Riigikogu fraktsioonide esindajad, kas soovite avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Eelnõu 868 esimene lugemine on lõpetatud ja vastavalt Riigikogu kodukorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg 2006. aasta 31. mai kell 18.

---

## **7.** 13:00 Eesti Arengufondi seaduse eelnõu (861 SE) esimene lugemine

**13:00 Esimees T. Varek**

Alustame Isamaaliidu fraktsiooni algatatud Eesti Arengufondi seaduse eelnõu esimest lugemist. Algatajate ettekandeks palun kõnetooli Isamaaliidu fraktsiooni liikme kolleeg Tõnis Lukase!

**13:00 T. Lukas**

Austatud esimees! Lugupeetud kolleegid! Eesti Arengufondi seadustamise ja hiljem ka loomise juttu on mõnda aega räägitud. Loomisega on peaaegu juba alustatud, sest riigieelarvestki on ette nähtud summad, kui te mäletate, siis eelmisel aastal eraldati 20 miljonit krooni selle institutsiooni loomise ettevalmistamiseks. Ka majandusministeeriumis on eelnõu ringelnud ja jõudnud teatud faasi. Eelnõuga oleks võimalik Eesti Arengufond kõigepealt seadustada ja see annaks siis juba edasi võimaluse ta pärast valitsuse ja Riigikogu teatavaid toiminguid luua. Riigikogu saalis on Eesti Arengufondi seaduse eelnõu ükskord juba menetletud, ka siis oli esitaja Isamaaliidu fraktsioon. Nüüd oleme selle esitanud teist korda. Miks, võib küsida, kui arvestada, et esimesel korral leidis Riigikogu suur saal, et esimest lugemist ei peaks lõpetama ja et seaduseelnõu ei olnud piisavalt küps. Ma usun, et nüüd oleme edasi liikunud. Esmalt sellepärast, et osa tollaseid etteheiteid oleme seaduse algatamisel juba arvesse võtnud. Osalt sellepärast, et ka valitsuse seisukoht Eesti Arengufondi seaduse eelnõu kohta on pisut muutunud. Eesti Arengufondi seadustamise vastu ei ole ühemõtteliselt ükski ministeerium. Ka nende ministeeriumide

kirjades, kes kritiseerivad selle seaduse vormi, ei ole eitatud Eesti Arengufondi kui institutsiooni ellukutsumise vajadust. Teiseks on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium Eesti Arengufondi seadusega aktiivselt tegelnud ja vahepeal lootnud isegi, et valitsus leiab üksmeele kiiremini, kui ta on seni leidnud. Majandus- ja kommunikatsiooniminister Edgar Savisaar esitles ministeeriumi meelest juba valmis eelnõu jaanuarikuus päris aplombikalt ja oli ka päris oluline ajakirjanduse huvi selle teema vastu. Siis oli küllalt palju lootust, et valitsus tegeleb selle teemaga juba jaanuarikuu jooksul ja kiidab eelnõu heaks. Kahjuks ei ole seda senini juhtunud. Seetõttu, arvestades seda, et Edgar Savisaar jäi valitsuse istungil meie eelnõu kohta kommentaari andes teisele arvamusele - valitsuse üldine seisukoht oli, et sellisel kujul seda seadust toetada ei saa -, võib meie praegust ettepanekut lugeda ka katseks aidata majandus- ja kommunikatsiooniministrit. See tähendab, tuua teema Riigikogu saali tingimustes, kus ei ole päris kindel, et valitsus ise leiab üksmeele, et see tuleks Riigikogu saali tuua. Aga arengufondi loomine on sellise kaalukategooria teema, mida tuleb avalikult arutada, ja selliste arutelude jaoks on Riigikogu ju tegelikult valijatelt volitused saanud, et rääkida strateegilistest, kaugemale vaatavatest algatustest. Eesti on peaaegu et punase laterna rollis, kui hinnata Euroopa riikide innovatsioonipoliitika efektiivsust. Muude edetabelite kõrval, kus me teiste Euroopa riikidega võrreldes seisame päris heas positsioonis, on kahju seda statistikat ja hinnangut vaadata, aga me näeme tõepoolest halvad välja nii riikliku poliitika efektiivsuse kui ka nende vahendite poolest, mis Eesti riigis on teadus- ja arendustegevusse paigutatud, nii eelarveliste kui ühiskonna koguressursside osas. Seetõttu tuleb luua arengumootor, mis viiks meid innovatsioonipoliitikas ja selle toetamises täiesti uuele tasemele, mis lööks selle käima senisest aktiivsemalt, tõmbaks ka erakapitali teadus- ja arendustegevusse tingimustes, kus teadus- ja arendustegevuse arengustrateegia ülesanded aastateks 2002-2006 on täitmata, ja täitmata väga suuremahuliselt. Kui arengustrateegia nägi ette jõuda aastaks 2006 teadus- ja arendustegevuse rahastamisel 1,5%-ni SKT-st, siis praegu oleme napilt 1% piiri peal. Tõepoolest, riik on oma eelarvest jõudumööda summasid lisanud. Mahajäämus tuleb sellest, et erakapital ei ole teadus- ja arendustegevusse piisavalt või strateegiaga võrreldavaid summasid juurde pannud. Ja selleks tulebki riigil olla initsiatiivikas ning luua need mehhanismid, nii juriidilised, rahalised kui ka niisugused metoodilis-poliitilised, mis aitaksid erakapitali teadus- ja arendustegevusse kaasata. Meie eesmärk peaks olema jõuda vähemalt Euroopa keskmisele tasemele ka teadus- ja arendustegevuse finantseerimisel SKT-ga võrreldes. Ja see tase liigub vägisi 2% poole, see keskmine, tingimustes, kus meie oleme napilt saavutanud või mõne statistika järgi ei olegi saavutanud 1% SKT-st. Praegu on Eesti ühiskonnal päris edukad ajad, majanduskasv on nähtav ja praegu on ühiskonnas ressursse, et teha otsuseid, mis vaataksid tulevikku. Muidugi, et teha tõelisi samme, et innovatsiooni lisaks sõnadele ka reaalselt ühiskonna kõigil tasanditel juurutada, mitte ainult n-ö tehnoloogiate mõistes, vaid viia üleüldse innovatiivne käitumine ja suhtumine nii tipptasemele kui ettevõtetesse, selleks on praegu õige aeg, sest praegu läheb ühiskonnal hästi. Kui me praegu kasutame kogunevat rasva millekski muuks ja unustame ära, et tõusulaine võib üle minna, siis me ei ole kasutanud võimalusi selleks, et kindlustada tulevikku. Isamaaliidu ettepanek on Eesti Arengufondi loomisel mõelda tõepoolest tuleviku peale. Siin on meil üks näide lähedalt võtta. Soome Sitra mudelist on palju kõneldud ja võib öelda, et Soome majandus on elanud Sitraga koos eksisteerides üle nii halvemaid kui paremaid aegu. Soome riik on vahepeal mitmel korral Sitra kontseptsiooni ka muutnud, on lisanud vahepeal mitmel korral raha. Aga põhimõtteliselt, kui aastakümneid tagasi ei oleks otsust tehtud, ei oleks Soome majandus, Soome tehnoloogiline areng, teadus- ja arendustegevus nii kõrgel järjel, kui ta praegu on. Isamaaliidu algatus tugines juba eelmisel korral Strateegiliste Algatuste Keskuse väljapakutud variandile, mis omakorda baseerus paljuski just Sitra mudelil, ja ka sellel korral oleme olnud truud analoogilisele mudelile. Oleme jäänud kindlaks juriidilisele vormile - avalik-õiguslik juriidiline isik. On rõõmustav, et ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on praegu kindlalt liikunud avalik-õigusliku mudeli juurde, mida alguses eitati. Me oleme oma seaduseelnõus võtnud arvesse mitmeid osi, mis on praeguseks niisuguses eelfaasis olevas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi Eesti Arengufondi seaduse eelnõus sees, ja see on kindlasti aidanud teha meie seadusalgatust paremaks. Me oleme praegu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist erineval positsioonil juhtimismudeli osas ja rahastamise korraldamises. Juhtimismudeli puhul me annaksime selle organisatsiooni sisemise korralduse määramisel rohkem iseseisvust nõukogule, kuigi arengufondi põhikirja kinnitamise me tooks Riigikogu tasemele, nii nagu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumgi pakub. Aga tähtis on see, et nõukogu sõltumatus ei tuleneks mitte ainult tema juriidilis-organisatsioonilistest võimalustest, vaid ka tema koosseisust. Meie pakutud koosseis on tunduvalt rohkem väljaspool valitsuse ja juhtivate erakondade

hetkelist mõju, mis aastakümnetega võib palju muutuda. See tähendab, seal ei ole nii palju valitsuse liikmeid, nõukogu koosseis on institutsioonidepõhine ja sinna on lisaks Riigikogu juhtivatele positsioonidele meie ettepanekul lülitatud ka näiteks kahe suurema ja tehnoloogiatega tegeleva ülikooli rektorid, Eesti Panga president jne. Teine sõltumatuse allikas on rahastamine. Me oleme teinud ettepaneku, et põhikapitali baasiks võiksid olla Eesti Telekomi riigi käes olevad aktsiad. Mõistagi ei kindlusta see pidevat iga-aastast tulu kasviku näol, sest võib juhtuda, et Telekomil tulevad kitsamad ajad, aga see näitab, et konkreetne rahastamisallikas ei ole sõltuv iga-aastastest eelarveotsustest. Ka meie mudelis on võimalikud paljud rahastamiskanalid, kaasa arvatud näiteks eelarveraha, kuid me ei pea heaks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi pakutud versiooni, et kogu raha tuleks eelarvest. See ei stimuleeriks muidugi teisi rahastamisallikaid sinna panustama. Selle lühikese tutvustuse lõpuks kutsun ma Riigikogu tõsiselt arutama Eesti Arengufondi loomist selle seaduseelnõu baasil, mille me oleme esitanud. Isamaaliidu fraktsioon on avatud, nii nagu ta on olnud avatud Strateegiliste Algatuste Keskuse ettepanekule, olnud avatud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettepanekutele, ka siit saalist tulevatele teiste fraktsioonide ettepanekutele. Mina eelnõu esitajate esindajana kaitsesin ka majanduskomisjonis seda positsiooni, et muudatusettepanekute tähtajaga ei peaks kiirustama, sest ettepanekuid tuleb tõsiselt kaaluda. Ja selleks, et anda teile kõigile aega seda eelnõu väga tõsiselt võtta, ongi komisjon trafaretsest pikema ettepanekute tähtaja pannud. Ma tänan komisjoni väga asjaliku ja pühendunud tegevuse eest selle eelnõu teise variandi menetlemisel ja kutsun üles kõiki toetama eelnõu esimesel lugemisel sellisel kujul, nagu ta on, ning tegema siis muudatusettepanekuid, kui seda vajalikuks peetakse! Aitäh!

**13:00 Esimees T. Varek**
Aitäh! Riigikogu liikmetel on küsimusi. Palun, kolleeg Mart Opmann!

**13:00 M. Opmann**
Lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Ma olen ise tegelnud arengufondi temaatikaga viimased kolm aastat. Arengufondi eesmärk on eelnõus toodud §-s 3, mille kohta võiks öelda, et lõppkokkuvõttena peab see viima Eesti majanduskeskkonna muutumisele ja muutmisele ning Eesti ettevõtluse jaoks sellistele tehnoloogiatele juurdepääsu loomisele, et head innovaatilised rakendused oleksid tulevikus jätkusuutlikud. Arengufondi tegevussuunad on toodud §-s 4 ja see annab laialdase, kuid ammendava loetelu tegevussuundadest, alates uurimistööst kuni õiguseni olla käendaja. Mis sa arvad, milline võiks olla see inimressurss, on see 50 inimest, 500 inimest, kes suudab Eestis praegu nendes suundades eesmärgipäraselt ja efektiivselt tegutseda? Kas see on olemas ja milline võiks olla rahasumma, mis teeks selle protsessi efektiivselt käivitatavaks?

**13:00 T. Lukas**
Aitäh! See rahasumma on tegelikult juba riigieelarves olemas. Lähtume sellest, et organisatsiooni aastane kulu palgalise *staff*'i ja tema vajaduste jaoks ei ületa ühte miljonit eurot, st jääb tunduvalt alla praegu asja jaoks kavandatud 20 miljoni krooni, mis praegu eelarves ootab seda asja. Sellega ma vastasin su küsimusele ju nii, et see organisatsioon ise ei saa väga suur olla. See ei saa olla bürokraatiamasin, mis hakkab iseennast tootma, tagasi tootma. Tema ülesanne on kaasata ühiskonna juhtivaid jõudusid ja eksperte, ja need eksperdid ei ole kahtlemata mitte ainult Eestist. Me ei saa lähtuda sellest, et kogu potentsiaal on olemas Eestis, sest innovatsioon ei tunne piire. Tähtis on, et initsiatiiv on meie, aga me peame jõudu mööda kasutama kogu maailma ajusid. Kui sa rääkisid eesmärgist, siis tõepoolest, sina tead ju väga hästi, et aastate 2002-2005 ettevõtluse tulemused näitavad täiesti selgelt, et põhilised investeeringud on läinud kinnisvarasse, aga mitte tehnoloogiatesse. Eesti majanduse üks märk ongi see, et ettevõtted on palju investeerinud kinnisvarasse, mitte tehnoloogiatesse. Põhimõtteliselt tuleks tulevikku vaadates katsuda seda muuta või õigemini neid proportsioone tulevikku vaatavamaks teha.

**13:00 Esimees T. Varek**
Aitäh! Palun, kolleeg Margus Hanson!

**13:00 M. Hanson**

Aitäh! Hea ettekandja! Eesti Arengufondi temaatikaga seonduvalt on üks põhilisi vaidlusküsimusi olnud, kas see organisatsioon peaks toimima avalik-õiguslikuna või võib ta olla ka eraõiguslik. Sa ütlesid, et eelnõu esitajad on avatud muudatusettepanekutele. Kas sa näed, et see organisatsioon võiks olla ka eraõiguslik?

**13:00 T. Lukas**
Aitäh! See on juba küllalt oluline kontseptuaalne muutus ja praegu ma seda ei näe. Komisjonis ma ka põhjendasin seda ja ütlesin, et me peame kaaluma. Öelda lihtsalt eraõiguslik ei ole piisav. See on täpselt niisugune abstraktsiooniaste kui kritiseerida avalik-õiguslikku, see tähendab, milline eraõiguslik. On eraõiguslikke mudeleid, mille juhtimine, ka siis, kui nad on riigi asutatud, ei ole sugugi poliitikavaba. Teame näiteks riigi asutatud riigi äriühingut, kus nõukogud on tegelikult ju valitsuse käepikendus ja kus seda nõukogu järjepidevat sõltumatust ei ole olemas. Siis peab ka rääkima, mis tähendab eraõiguslik vorm, ja praegu ei ole ma kindel, et eraõiguslikud vormid selle sõltumatuse tagavad.

**13:00 Esimees T. Varek**
Aitäh! Palun, kolleeg Tiit Niilo!

**13:00 T. Niilo**
Aitüma, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Kas sa kordaksid mälu värskendamiseks üle, mispärast see saal eelmine kord selle eelnõu rajalt maha võttis? Nimetasid, et praegu MKM-is väljatöötatava eelnõu sisu erineb just juhtimise ja rahastamise põhimõtete poolest. Kas need olid need, mida siin ära märgiti, või olid veel mõned olulised puudused, mida siin hinnati?

**13:00 T. Lukas**
Aitäh! Eelmises faasis ei olnud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium asunud veel avalik-õigusliku ülesehituse juriidilist vormi nii selgelt kaitsma kui praegu. See tähendab, oli kriitika juriidilise vormi suhtes. Teine kriitika oli, milline mudel käibesse läheb, kas tegemist on ainult mõningate piiratud funktsioonide täitmisega -tegelda uurimistööga, korraldada seminare, arendada teadlikkust jne - või on tegemist ka riskikapitali funktsiooniga. Siin on olnud mitmesugust kriitikat. Tollal, nagu ma mäletan, oli Reformierakonna fraktsioonil niisugune etteheide, et kui arengufond moodustada ja luua, siis riskikapitalina mitte nii ulatuslikes funktsioonides, nagu meil oli pakutud. See debatt, kui ma meenutan, oli küll küsimusterohke, aga mitte nii väga seisukohtaderohke. Nii et rohkem ma kriitilisi seisukohti välja ei tooks kui need, mis ma praegu ütlesin. Aga võib öelda, et päris paljusid ettepanekuid, kui arvestada asja ülesehitust, oleme praeguseks arvesse võtnud, ja põhimõtteliselt on ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium teinud omakorda samme Isamaaliidu ettepaneku suunas. Nii et lähenemine on olnud mõlemapoolne.

**13:00 Esimees T. Varek**
Aitäh! Palun, kolleeg Jüri Tamm!

**13:00 J. Tamm**
Aitäh! Austatud eelnõu algataja! Toetades absoluutselt teie ideed ja võib-olla mõningates lõikudes mitte sajaprotsendiliselt ideoloogiat, ma küsin teie käest vahendite suuruse kohta. Kas te ei arva, et nii ajupotentsiaali kui raha kriitiline mass saab olema natuke väike, sest 500 miljonit krooni ehk 30 miljonit eurot on Vahemerel ühe ilusa kaatri hind. Kas te ei arva, et kapitaliseerimise osas oleks vaja mõelda ka seadusmuudatuste algatamisele, et erakapitalil oleks soodne ja vajalik fondi oma vahendeid lisada, või mõelda tulumaksu ja muude küsimuste teemal?

**13:00 T. Lukas**
Aitäh! Selle eeldatava fondi tegevuspõhimõtete kohaselt on erakapitalil praegu tegelikult soodne tulla ühisprojektidesse, sest need innovatiivsed projektid peaksid lühikese ajaga oma tulusust mitmekordistama. Nende käivitamise toetused ei ole kahtlemata investeeringud, mis võib-olla hakkavad 30 aasta pärast mingit vilja kandma. Need on investeeringud, mis ühiskonna muutudes peaksid kiiremini kasumisse viima. Seega igasugune tugi sellises faasis, selliste elavate ideede puhul tähendaks

eraettevõtjale kasu. Ma olen nõus, et kogu see temaatika peaks olema komplekssselt läbi vaadatud. Tegelikult arengufondi üks tegevusvaldkondi ongi sisendada ühiskonda innovatiivset lähenemisviisi ja kaasata ettevõtteid, kaasa arvatud ilmselt ka ettepanekute tegemine riigile, kuidas muuta ettevõtluskliimat heade ideede elluviimiseks sobivamaks. Mis puudutab vajalikke vahendeid, siis Strateegiliste Algatuste Keskuse analüüsi järgi on miinimum, mis peaks olema kas siis fondis või vastavate osadega ettevõtetes fondi poolt, 800 miljonit, ja maksimum, millest enam edasi ei arutatud, kaks miljardit. Need on need mahud. Nii et selle arvestusega võrreldes on pakutud summad tõesti liiga väikesed, ja pakutud summad, juhin tähelepanu, on valitsuse variandid, mitte siin selles variandis sisalduvad.

**13:00 Esimees T. Varek**
Aitäh! Palun, kolleeg Mart Opmann, teine küsimus!

**13:00 M. Opmann**
Lugupeetud esimees! Hea kolleeg! Tegelikult ei küsinud ma võimaliku ressursi kohta päris ilmaasjata, sest kui raha on väike, siis on selge, et eriti poliitiline tõmbetuul on koridorides tugevam. Aga arengufond peaks oma tegevuses olema minu nägemuse järgi kindlasti poliitikaülene institutsioon. Ma küsin nüüd teise rakursi pealt üle, kas eelnõu autorid on analüüsinud arengufondi sõltumatuse ohte selle eelnõu kontekstis või tekstist lähtuvalt.

**13:00 T. Lukas**
Ohtusid me saame iga protsessi puhul väga palju ette kujutada. Üks on see, et seda ei õnnestu kasutada pumbana, mis tõmbaks mitmesugustest kanalitest raha juurde, ja põhikapital ei tekita igal aastal nii palju võimalikke käibevahendeid, mistõttu ikkagi jäädakse sõltuvusse riigieelarvelistest panustest. See tähendab, asi hakkab meenutama rohkem EAS-i varianti. See on kahtlemata oht. Ja selle tõttu, et selline oht on ühiskonnas olemas, me püüamegi anda uut mudelit, mitte lahendada seda asja näiteks EAS-i kaudu. Põhiline oht on loomulikult see, et Eesti ühiskond on nii väike, ta ei suuda väga suurt potentsiaali fondi külge liita, ei ajude ega ka mujalt kutsutud ekspertide osas. Ja oht on loomulikult ka see, et kui ta jääb alguses kohe tiksuma fondina, mis kas on või ei ole, mis avalikkusele mingit erilist murrangut ei kujuta, siis ei suuda ta ka tulevikus endale positiivset tähelepanu tõmmata ja huvi tema vastu kaob ära. Ja meie innovatiivsed ideed jäävad ikkagi kas juurutamata või siis lähevad väliskapitali kätte, nii nagu see praegu on.

**13:00 Esimees T. Varek**
Aitäh! Palun, kolleeg Meelis Atonen!

**13:00 M. Atonen**
Aitäh, härra esimees! Hea ettekandja! Paar aastat tagasi majandusministrina sai isegi ühe arengufondi eelnõuga tegeldud. Tookord oli teie tulevane *Parteigenosse* Taavi Veskimägi rahandusministrina väga selgelt selle piiratud, tänasega võrreldes tunduvalt piiratuma arengufondi vastu. Ma loodan, et te suudate talle ka selgeks teha, et selline raha uljalt kasutamine on väga hea tegevus. Mul on konkreetne küsimus eelnõu § 26 kohta. Te ütlete, et arengufond võib asutada äriühinguid või muid juriidilisi isikuid, aga samas ütleb see punkt, et arengufond ei või olla täisühingu osanik ega usaldusühingu täisosanik ega juhtida täis- ega usaldusühingut. Millest selline vahetegemine?

**13:00 T. Lukas**
Aitäh küsimuse eest! Teie *Parteigenosse* on arengufondi printsiibis väga toetanud ja sellele on meil suur lootus. Ka ühineva erakonna programmis on arengufondi loomine sees. Kuna ma muheldes kuulasin küsimuse esimest poolt, siis kas sa saaksid teist poolt veel korrata?

**13:00 Esimees T. Varek**
Palun, kolleeg Meelis Atonen!

**13:00 M. Atonen**

Paragrahv 26, arengufond võib asutada äriühinguid ja muid juriidilisi isikuid. Aga miks on öeldud, et arengufond ei või olla täisühingu osanik ega ka usaldusühingu täisosanik ega juhtida täis- ja usaldusühingut?

**13:00 T. Lukas**
Seda on öeldud sellepärast, et täis- ja usaldusühingud, nagu sa tead, on täisvastutusega sel määral, et ei saaks neile anda volitusi kogu riigivara haamri alla panna. Usaldusühing on gramm tugevam asi kui lihtsalt äriühingusse minna, ja see tuleneb ka teistest seadustest.

**13:00 Esimees T. Varek**
Aitäh! Palun, kolleeg Urmas Reinsalu!

**13:00 U. Reinsalu**
Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud ettekandja! Ega siin suurt midagi ei ole, see organisatsioon tuleb asutada. Ma arvan, et lahendada on pigem tehnilised probleemid, nagu ka härra Atonen tähelepanu juhtis. Küsimus nimetuse kohta. Ma arvan, et fond on meie erialaterminoloogias praegu kasutusel eelkõige kui raamatupidamistermin varade kirjeldamiseks. Ehk võiks kaaluda mingeid eestikeelseid vasteid, kas rahastu või sihtasutus või sihtkapital, sihtasutus. Teine probleem, mis kerkib esile seoses arengufondi nimetusega. Nimelt, kui Arnold Rüütel lahkus Ülemnõukogu esimehe ametikohalt, siis ta asutas rahvusliku arengu- ja koostööfondi. Tõenäoliselt tekib siin sarnase nimekuju probleemist tulenevalt probleeme registreerimisel.

**13:00 T. Lukas**
Näete, juba praegu on hakanud eelnõu paremaks muutuma, kui teised fraktsioonid oma pead tööle panevad, ja ma arvan, et koos me lahendame need küsitavused. Miks mitte teha muudatusettepanekuid nime kohta. Eesti Arengufond on käibel olnud sellise lööva nimena, näitamaks, et tegemist ei ole ainult sihtkapitaliga, vaid see on arengule suunatud asi. Võib-olla panna siia juurde mõni täiend, mis vabastaks meie fondi juriidiliselt igasugustest kahtlustest. Miks mitte.

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Palun, kolleeg Margus Hanson, teine küsimus!

**13:00 M. Hanson**
Aitäh, proua eesistuja! Hea ettekandja! Arengufondi idee on ju võetud suuresti Strateegiliste Algatuste Keskuse kontseptsioonist "Tark raha". Kas sa arvad, et erariskikapital on siis n-ö rumal raha, ja miks riigi raha peaks olema targem kui eraraha?

**13:00 T. Lukas**
Aitäh! Erinevaid erariskikapitale ei saagi seaduse alusel sulgeda, nad võivad vabalt tegutseda. Meie eelnõu ei ole sugugi suunatud nende vastu.

**13:01 Aseesimees E. Ergma**
Palun, kolleeg Henn Pärn!

**13:01 H. Pärn**
Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Me arutame siin üpris detailselt peeni küsimusi, aga minu meelest on tegemist ju hoopis poliitilise märgiga, mida me tahaksime anda. Me pole aastate jooksul suutnud Eesti majandust teha teadmistepõhiseks majanduseks. Minu küsimus teile on: kas küsimus on ainult raha puudumises või poliitilises tahtes või poliitikute arusaamises selle asja vajalikkusest? Mis on olnud siiamaani teie arvates olulisim ja mis peaks olema ka seaduses täpsemini väljendatud, kas see poliitiline tahe, märk või raha?

**13:01 T. Lukas**

Aitäh! Kogu ühiskonna mõttes ei ole asi kahtlemata raha puudumises. Sellepärast, et riigieelarvest on teadus- ja arendustegevusse ehk siis teadmistepõhise ühiskonna ehitamisse pidevalt raha juurde pandud ja ka eraomanike käes on piisavalt vahendeid. Eesti majandus areneb, aga näete, eelarveliste panuste kiuste ei ole kogu ühiskond hakanud sellist liikumist toetama, see ei ole ühiskonna üldine arengusuund. Selleks peabki riik võtma initsiatiivi ja näitama, et me oleme järgmisel arenguastmel. Seetõttu peavad poliitikud mentaliteeti muutma ja riik peab selle sammu tegema. Nii et meie ülesanne siin Riigikogus ja valitsuses on ikkagi anda kogu ühiskonnale signaal, et me peame olema teel teadmistepõhisesse ühiskonda, et see ei ole lihtsalt sõnakõlks. Seda oodatakse meilt. Raha taga asi ei tohiks olla.

**13:01 Aseesimees E. Ergma**
Palun, kolleeg Olev Laanjärv!

**13:01 O. Laanjärv**
Aitäh, proua eesistuja! Lugupeetud eelnõu ettekandja! Henn Pärna küsimus oli selles, kas meil on vähe raha, palju raha. Minu küsimus on, et me räägime väga palju majanduse jätkusuutlikkusest ja sellest, et see saab põhineda ainult teadmistepõhisel majandusel, ning otsime ka väljundeid. Kas arengufondi üks eesmärk on, et meil oleks ajupotentsiaali. Mina küsingi, et mida meil vähem on, kas raha või tõesti seda potentsiaali, mis teadmistepõhist majandust koos ettevõtjatega edasi arendaks.

**13:01 T. Lukas**
Aitäh! Me tegeleme kahel eri tasandil. Ühtpidi me räägime, et raha liikumisel ei ole piire, ja loomulikult saame kaasata vahendeid nii laenude abil, muude vahendite abil, mis ei kuulu ainult Eesti rahvale. Teisest küljest me oleme kadedad ja tahaks osa meie ajupotentsiaalist, leiutistest, tehnoloogiatest jätta siiski Eestisse, et me ei oleks ainult allhankemaa. Selle tõttu ei saa neid kaht suurust võrrelda või õigemini, kuidas nüüd öelda, ajusid rahasse arvestada ei saa, põhimõtteliselt on ressurssi, inimressurssi, ideede ressurssi väiksel ühiskonnal vähem, kui väiksel avatud ühiskonnal on raha. Ja me peame sellele ressursile, mis on, andma signaali, et rakendage oma ajusid siin Eestis. Seda pannakse tähele. Ei ole mõtet tegelda ainult vahendustegevusega, riigi toel on võimalik saada käima ka suuri projekte, mis põhinevad tehnoloogiate arendamisel, innovatsioonil jne. Nii et läheme julgelt ja Eestis on võimalik lisaks, nagu öeldud, kinnisvarasse investeerimisele rakendada ka tehnoloogiasse investeerimist. Kui anda see sõnum meie vähestelegi ajudele ja tõmmata sellega seoses ka teisi ajusid siia, siis ma arvan, et see pingutus tasub ennast ära.

**13:01 Aseesimees E. Ergma**
Palun, kolleeg Sven Sester!

**13:01 S. Sester**
Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Ma tulen korraks veel tagasi arengufondi tegevussuundade juurde. Kuna seletuskirjas on kirjutatud, et arengufond ei jaga tagastamatut abi, siis tahaksin täpsustada § 4 punkti 5, et arengufondi tegevussuundade üks võimalikke variante on anda ka toetusi. Mida nende toetuste all on silmas peetud, kas see on võimalik tagastamatu abi või midagi muud?

**13:01 T. Lukas**
Ei, need toetused on toetused käesoleval hetkel, kuid need tuleb tagastada selles mõttes, et ettevõtted ostavad riigi toetuse ikkagi pärast välja. Riik ei jää, palun vabandust, mitte riik, vaid see avalik-õiguslik organisatsioon ei jää nendesse ettevõtetesse, kuhu ta on läinud sisse oma toetusega, osanikuks igavesti ja sealt vabaneb jälle vahendeid järgmisteks toetusteks.

**13:01 Aseesimees E. Ergma**
Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Tõnis Lukas! Järgmisena palun kõnepulti majanduskomisjoni liikme kolleeg Margus Hansoni!

**13:01 M. Hanson**

Aitäh! Majanduskomisjon arutas eelnõu 4. mail k.a. Komisjoni istungile olid kutsutud algataja esindajana Riigikogu liige Tõnis Lukas, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonna juhataja Eva Vanamb, majandusarengu osakonna tehnoloogia ja innovatsiooni talituse peaspetsialist Marika Popp, Rahandusministeeriumi halduspoliitika osakonna riigi osaluspoliitika talituse juhataja kohusetäitja Tarmo Porgand ning Justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakonna eraõiguse talituse nõunik Indrek Niklus. Tõnis Lukas andis eelnõust põhjaliku ülevaate ja seda ma kordama ei hakka, kuna te seda äsja kuulsite. Nüüd sellest, mida kohale kutsutud ministeeriumiesindajad küsimustele vastates selgitasid. Valitsus tervikuna on andnud sellele eelnõule eitava seisukoha, ja nagu me kuulsime, on majandus- ja kommunikatsiooniminister jäänud eriarvamusele. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonna juhataja Eva Vanamb selgitas, et ministeeriumi väljatöötatud eelnõu on kavas esitada maikuus uuesti valitsuskabinetile ja seejärel valitsuse istungile. Hetkel on eelnõu täiendaval ministeeriumide kooskõlastusringil, on toimunud läbirääkimised ja nende käigus on lähenenud arvamused arengufondi rahastamisest ja õiguslikust staatusest. Suurimad vastuolud on Justiitsministeeriumiga ja peaasjalikult ainult avalik-õigusliku juriidilise isikuna fondi asutamise küsimuses. Nii Isamaaliidu algatatud Eesti Arengufondi seaduse eelnõus kui ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettevalmistatud eelnõus on lähtutud üsna sarnastest põhimõtetest, ütles Eva Vanamb. Tarmo Porgand märkis aga, et Rahandusministeeriumi arvates ei ole otstarbekas kasutada eraldi riigiasutust või organisatsiooni, mis tegeleb seaduseelnõus esitatud ülesannetega, sest see hakkaks dubleerima juba olemasolevate asutuste tegevusi, välja arvatud riskikapitali investeeringud. Samuti ei peaks eelnõus pakutud arengufondi juriidiline vorm olema avalik-õiguslik juriidiline isik, kõiki neid tegevusi on võimalik teha ka eraõiguslikus juriidilises vormis. Isamaaliidu eelnõu puhul ei ole esitatud selget tegevuskava ega ka eelarvet, samuti on probleemiks, et avalik-õigusliku juriidilise isiku vormis organisatsioonile riigi poolt eraldatud vahendid, kõnealusel juhul siis Telekomi aktsiad, kajastuksid riigieelarves kuluna, mistõttu sellest võib põhikapitali investeeringute korral tekkida eelarvedefitsiit. Tarmo Porgand oli seisukohal, et Isamaaliidu eelnõus on veelgi nüansse, mille kallal peaks jätkuvalt töötama. Näiteks juhatuse vastutus, ülesanded on praegu väga ebamäärased. Justiitsministeeriumi esindaja lisas täiendavalt, et Justiitsministeerium on suuresti Rahandusministeeriumiga ühtedel seisukohtadel. Selles, kui arengufond on avalik-õiguslik juriidiline isik, nähakse võimalikku vastuolu põhiseadusega, mis seisneb isiku põhiõiguste rikkumises. Eelkõige on isikute võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumine juhul, kui fond hakkab tegelema riskikapitali paigutustega. Juhtivkomisjoni ettekandjana selgitas Margus Hanson, et töögrupis, mis oli enne koos käinud, arutati muu hulgas ka vastuolusid fondi juriidilise vormi küsimustes. Töögrupi arutelu tulemusel leiti, et juhul kui nimetatud eelnõu läbib esimese lugemise, tuleks eelnõus teha olulisi parandusi ning arvestada seejuures Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettevalmistatud eelnõu. Komisjoni liikmed esitasid veel küsimusi tegevussuundade ja rahastamise kohta, sealhulgas ka riskikapitaliga seonduvalt. Samuti tunti huvi, kui reaalne on saavutada Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettevalmistatud eelnõu suhtes konsensus Vabariigi Valitsuse tasemel, või oleks otstarbekam teha see otsus Riigikogus. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad selgitasid, et erimeelsused Rahandusministeeriumiga on vähenenud, lahkarvamusi on jäänud veel Justiitsministeeriumiga. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad olid seisukohal, et põhimõtteliselt nad toetavad Isamaaliidu esitatud eelnõu, kuid teatud tingimustel, sest Isamaaliidu eelnõu on praegu n-ö toores. Arutati, kas ja millised on võimalused integreerida fondi tegevus olemasolevatesse asutustesse. Marika Popp selgitas, et kahjuks ei ole Eestis ühtegi institutsiooni, kes selliseid funktsioone täidaks. Kui rääkida Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusest, siis nimetatud asutus ei tegele kapitaliinvesteeringutega ega strateegiliste arengusuundade väljatöötamisega. Integreerumine nõuaks EAS-i kui organisatsiooni tegevuse ümberhindamist, kuna nende põhiülesanne on tulla toime väga ulatuslike välisvahendite administreerimisega. Komisjoni liikmetele oli antud tutvumiseks juriidilise osakonna juhataja Marek Sepa arvamus eelnõu kohta. Selles oli välja toodud mitmeid puudusi, mida eelnõu endas sisaldab, kuid eelnõu üksikute paragrahvide aruteluni komisjon sisuliselt ei jõudnudki. Seda otsustati teha hiljem, pärast esimese lugemise läbimist. Juhtivkomisjoni ettekandjana tegin ettepaneku saata see eelnõu Riigikogu täiskogusse esimesele lugemisele 16. mail. Komisjon toetas esitatud ettepanekut, poolt oli 9, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Sven Sester ja Henn Pärn tegid ettepaneku teha täiskogule ettepanek esimene lugemine lõpetada. Siinkõneleja tegi ettepaneku esimest lugemist mitte lõpetada just põhjusel, et ka majandusministeeriumi inimesed tõid välja eelnõu olulisi puudusi ja eelnõu vajaks

tõepoolest oluliselt täiendamist. Toimus hääletamine ning Sven Sesteri ja Henn Pärna ettepaneku poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu 3, erapooletuid ei olnud. Seega otsustati komisjoni 4. mai istungil saata Isamaaliidu fraktsiooni algatatud Eesti Arengufondi seaduse eelnõu Riigikogu täiskogule esimeseks lugemiseks k.a 16. mail. Teiseks, teha täiskogule ettepanek esimene lugemine lõpetada ja, kolmandaks, määrata muudatusettepanekute tähtajaks k.a 15. juuni kell 12. Aitäh!

**13:01 Aseesimees E. Ergma**
Suur tänu, kolleeg Margus Hanson! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

**13:01 E. Nestor**
Selle eelnõuga seoses on ka üks selline asi, et meil on juba maikuu, täna on esimene lugemine, aga meie riigieelarves oli selle fondi loomiseks vist lausa 150 või 200 miljonit kirjas. Isamaaliit on teinud tänuväärse ettepaneku täita see eelarve kulurida ka mingi sisuga. Kas komisjonis oli aruteluks, mida selle rahaga siiamaani tehtud on või mis on temaga kavas teha siis, kui sellist fondi ei ole, aga raha on eelarves olemas?

**13:01 M. Hanson**
Aitäh! Komisjonis seda küsimust ei arutatud.

**13:01 Aseesimees E. Ergma**
Palun, kolleeg Avo Üprus!

**13:01 A. Üprus**
Aitäh! Ma sain aru, et põhimõtteliselt on arengufondi loomine igati tervitatav nähtus ja et sellest said aru ka teised komisjoni liikmed, kes pidasid vajalikuks teha küll väga mitmeid seda eelnõu ja tulevast sihtasutust oluliselt paremini toimima panevaid ettepanekuid. Kas te võiksite rääkida, millised need ettepanekud olid, või millega saab seda eelnõu teie arvates parandada?

**13:01 M. Hanson**
Nagu ma juba mainisin, eelnõu sisuni komisjoni istungil ei jõutud, kuna arutati üldisemaid küsimusi, mis puudutavad juriidilist vormi. Majandusministeeriumi inimesed tõid välja, et nende eelnõu ja selle eelnõu võiks ühendada, aga selles eelnõus olevate puuduste kõrvaldamine nõuab põhjalikku lähenemist.

**13:01 Aseesimees E. Ergma**
Palun, kolleeg Tiit Niilo, teine küsimus!

**13:01 T. Niilo**
Aitüma, lugupeetud juhataja! Austatud komisjoni ettekandja! Ei kujuta täpselt ette, mis teil seal komisjonis toimus, aga neli tasandit on praegu siit igal juhul tajutavad. Isamaaliidu ettepanek - see on nagu kõrgem pilotaaž ehk eelnõu on esitatud ja ideed on välja käidud. Järgmine tase on siis majandusminister ja tema ministeerium on kah lähedal. Rahandusministeerium on samuti lähenemas, aga n-ö tormozom perestroiki on Justiitsministeerium, kelle esindus nägi kõige suuremaid probleeme. Kui te asja arutasite, siis teie tahtsite selle arutelu peatada, kuidagi aga osutus ta ikkagi saali tooduks. Kuidas teie järgnevaid arutelusid ette kujutate?

**13:01 M. Hanson**
Järgnevad arutelud toimuvad pärast seda, kui tänane hääletus on tehtud, kui see hääletus toimub, ja muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 15. juuni. Seda eelnõu, kui ta menetlusse jääb, parandatakse tõenäoliselt muudatusettepanekute kaudu oluliselt, ja kui on vaja, loetakse teda veel korduvalt.

**13:01 Aseesimees E. Ergma**
Palun, kolleeg Eiki Nestor, teine küsimus!

**13:01 E. Nestor**
Ma jätkaksin ikka sedasama riigieelarve rea lugu. Kui seda nüüd ei arutatud, kas siis komisjonil on lähitulevikus kavas arutada selle summa kasutamist? Või peaks me tegema seda riigieelarve täitmise kontrolli komisjonis, mis annab sellele arutelule hoopis teistsuguse varjundi?

**13:01 M. Hanson**
Riigieelarve täitmist arutavad tõepoolest teised komisjonid ja majanduskomisjon arutab seda eelnõu nii nagu iga teist.

**13:01 Aseesimees E. Ergma**
Palun, kolleeg Henn Pärn, teine küsimus!

**13:01 H. Pärn**
Aitäh! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Minu meelest sa viibisid komisjonis küll, ja millega me komisjonis tegelesime, oli see, et me arutasime just sisulist poolt. Seepärast ma palun sind, võta kokku ja sõnasta komisjoni otsus, miks eelnõu otsustati just sellisel moel, häältega 6 : 3 saali tuua, võta kokku see põhisisu, mida me tahtsime saalile edasi öelda!

**13:01 M. Hanson**
Jah, sellel komisjoni istungil arutati, nagu sa ütlesid, tõepoolest sisulist külge, aga mitte selles mõttes vormilist osa, et selle seaduse teksti. Arutati seda, et arengufondi on Eesti arengumootorina vaja.

**13:01 Aseesimees E. Ergma**
Palun, kolleeg Sven Sester, teine küsimus!

**13:01 S. Sester**
Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma ei saa enam üldse aru, kas me arutasime seda vormiliselt või sisuliselt. Mulle on ka jäänud mulje, et me läksime väga selgelt sisusse ja toimus väga konkreetne debatt kuni tegevussuundade ja finants-, rahastamisvõimalusteni välja. Nii et oli väga sisuline arutelu, ma arvan, et siin ei peaks olema kahepidist arusaamist. Mul on küsimus sellisel teemal, te libisesite sellest väga kiirelt üle. Te ütlesite, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium oli eriarvamusel, sisuliselt toetas seda eelnõu, aga te ei toonud välja põhjusi, miks ta seda toetab. Vähemalt mulle ei jäänud see kõrva. Äkki te vaataksite korra oma paberitest üle, mis olid need põhjused, mille pärast Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium selgelt seda eelnõu toetamas on.

**13:01 M. Hanson**
Aitäh! Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium märgib, et nad on tegelnud enam kui kolm aastat aktiivselt reaalsete võimaluste otsimisega selle organisatsiooni loomiseks Eestis. Arengufondi eesmärke ja tegevuspõhimõtteid on tutvustatud ka seminaril, mis toimus 10. jaanuaril k.a. Nad märgivad oma kirjas, et Isamaaliit on oma eelnõus lähtunud ministeeriumi eelnõu omadega sarnastest põhimõtetest, ja toovad välja need asjaolud või punktid, kus teatud sätetes oleks vaja täiendamist, et tagada eelnõule ulatuslikum toetus ja vältida sätete mitmeti tõlgendatavust. Siin võib ära tuua, et täpsemalt tuleks sõnastada fondi tegevussuunad, välistada dubleerimisoht juba eksisteerivate institutsioonidega, mis on suuremal või vähemal määral seotud sarnaste valdkondadega. Samuti on kriitilise tähtsusega fondi juhatuse tegevuse, seahulgas tööülesannete, volituste, liikmete kvalifikatsiooninõuete, isikkoosseisu ja vastutuse üksikasjalikum reguleerimine samamoodi nagu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi eelnõu vastavates sätetes. Siin on toodud ka veel teisi olulisi asju. Suuremat tähelepanu tuleks pöörata fondi ühele olulisemale ja suurima riskifaktoriga tegevusvaldkonnale, s.o finantsinvesteeringuid puudutavatele sätetele, fondi varade paigutamisest, fondi finantseerimistegevuse üldpõhimõtetest, selle teostamisviisist ja kehtivatest piirangutest ülevaate andmisele.

**13:01 Aseesimees E. Ergma**
Palun, kolleeg Avo Üprus, teine küsimus!

**13:02 A. Üprus**
Aitäh, lugupeetud juhataja! Härra ettekandja! Ma ei saanud nüüd tõesti aru, sest minu küsimusele te vastasite, et majanduskomisjoni istungil ei tegeldud sisuliste küsimuste arutamisega, vaid ainult vormiliste küsimustega, ja järgmisele küsijale vastasite täiesti vastupidi. Teie laual on dokument "Tark raha". Tark raha on selline huvitav mõiste, mida võiks siduda teise huvitava mõistega, milleks on aegraha. Kas te komisjonis mõtlesite n-ö aegraha ja targa raha printsiipi läbi töötades ka sellele, millal on otstarbekas teha niisugune pikaajaline investeering arengu sihtkapitali või arengufondi loomiseks kui mitte praegu? Kui Eesti Panga majandusprognoos näitab, et järgmistel aastatel SKT pigem väheneb kui kasvab, siis minu arvates on küll praegu õige hetk kasutada ära see 20 miljonit ja tuua juurde veel lisavahendid. Kas te seda ka arutasite?

**13:02 M. Hanson**
Konkreetselt selles võtmes me ei arutanud, aga komisjon tegi otsuse saata eelnõu esimesele lugemisele ja esimene lugemine lõpetada.

**13:02 Aseesimees E. Ergma**
Palun, kolleeg Ülle Rajasalu!

**13:02 Ü. Rajasalu**
Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Ma olen aru saanud, et keegi ei vaidle ju selle üle, kas arengufondi on vaja või ei ole vaja. Valitsus on andnud negatiivse kooskõlastuse just tema juriidilise staatuse osas, et kas siis avalik-õiguslik või eraõiguslik juriidiline isik. Majandusministeerium on ainukesena olnud avalik-õigusliku juriidilise isiku pooldaja, Rahandusministeerium ja Justiitsministeerium on välja käidud eraõigusliku juriidilise isiku pooldajana. Majandusministeeriumi esindaja väitis, et Rahandusministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi seisukohad on lähenenud. Kas te võite öelda, kui lähedale on jõutud sellele, et me peaksime pooldama avalik-õiguslikku juriidilist isikut?

**13:02 M. Hanson**
See, kui lähedale nad jõudnud on, ausalt öeldes komisjoni töö ajal ei selgunud. Aga see, milles lähenetakse, on tõenäoliselt finantseerimisskeemi küsimus, mitte niivõrd avalik-õigusliku ja eraõigusliku juriidilise isiku küsimus. Nii et pigem on lähenemine toimunud rahastamisskeemi küsimuses.

**13:02 Aseesimees E. Ergma**
Palun, kolleeg Toomas Alatalu!

**13:02 T. Alatalu**
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mulle torkas siin silma väga huvitav põhimõte, see on § 12 lõige 2. Siin on öeldud, et otsuste tegemisel osaleb nõukogu liige isiklikult. Kas te kommenteeriksite, kas see tähendab, et teistes nõukogudes ei osaleta isiklikult? Kas see on mingi varjatud kriitika või miks see siin niimoodi kirjas on?

**13:02 M. Hanson**
Seda, miks see siin niimoodi kirjas on, komisjonis ei arutatud ja seda tuleks küsida algatajate esindajalt. Kuna eri ministeeriumidelt on tulnud palju kriitikat just Isamaaliidu eelnõu juhtimisskeemi kohta, siis tõenäoliselt tuleb eelnõu edasises menetluses seda osa oluliselt tugevamaks muuta, tugevamaks ja selgemaks.

**13:02 Aseesimees E. Ergma**
Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Margus Hanson! Lugupeetud kolleegid! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Eelnõu 861 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks on määratud selle aasta 15. juuni kell 12. Seaduseelnõu 861 esimene lugemine on lõpetatud.

## **8.** 13:00 Ravimiseaduse § 42 lõike 4 muutmise seaduse eelnõu (827 SE) esimene lugemine

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Alustame Eesti Reformierakonna fraktsiooni, Eesti Keskerakonna fraktsiooni ja Eestimaa Rahvaliidu fraktsiooni algatatud ravimiseaduse § 42 lõike 4 muutmise seaduse eelnõu esimest lugemist. Ma palun kõnepulti ettekandjaks Eesti Reformierakonna fraktsiooni liikme kolleeg Meelis Atoneni! Juhataja vaheaeg kolm minutit. Jätkame 16.32. V a h e a e g

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Lugupeetud kolleegid! Juhataja vaheaeg on lõppenud. Kuna põhiesinejat, kolleeg Meelis Atoneni saalis ei ole, siis selle küsimuse arutelu täna ei toimu. Läheme nüüd kolmapäevase, 17. mai päevakorra juurde. Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu kodaniku seaduse eelnõu 864 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad ... Kolleeg Sven Sester, milles on küsimus?

**13:00 S. Sester**
Aitäh, proua juhataja! Kas kolme minuti jooksul sai ka selgeks, kus härra Meelis Atonen on, et see ei ole mitte esimene kord, kui ta arsti juurde läheb?

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Minule ei ole midagi edasi öeldud, teda ei ole lihtsalt saalis. Palun, kolleeg Andres Herkel!

**13:00 A. Herkel**
Aitäh, proua juhataja! Ma leian, et see on väga halb pretsedent. Sellel eelnõul on kolm algatajat, need on Eesti Reformierakonna fraktsioon, Eesti Keskerakonna fraktsioon ja Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon. Kas keegi nimetatud fraktsioonide liikmetest ei ole võimeline Meelis Atoneni asendama?

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Hea kolleeg Andres Herkel! Kui ettekandjat ei ole saalis, siis vastavalt kodukorraseadusele selle punkti arutelu ei toimu. Palun, kolleeg Tõnis Lukas!

**13:00 T. Lukas**
Lugupeetud juhataja! Mul on nüüd niisugune küsimus. Meie kodukord kõike muidugi ei sätesta, aga siin oli ükskord, ühel ööl paar aastat tagasi selline juhtum, kus kuus ettekandjat kadus korraga ära. Kas te saate meenutada, kas Meelis Atonen oli nende hulgas? Kui see kadumine on juba korduvaks muutunud, siis võib-olla peaks tegema ettepaneku, et komisjon või fraktsioonid ei paneks teda rohkem esinema, sest äkki tuleb kunagi ka kolmas kord.

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Hea kolleeg Tõnis Lukas, see ei puuduta praegust küsimust, ma ei tegele praegu ajalooliste küsimustega.

## **9.** 13:00 Euroopa Liidu kodaniku seaduse eelnõu (864 SE) kolmas lugemine

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Lugupeetud kolleegid! Nagu ma ütlesin, alustame Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu kodaniku seaduse eelnõu kolmandat lugemist. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Läbirääkimisi ei avata. Head kolleegid! Me võime alustada lõpphääletust. Kuna selle seaduseelnõu vastuvõtmine nõuab Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis palun kohaloleku kontroll! Kohalolijaks registreerus 63 Riigikogu liiget, puudub 38. Lugupeetud kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu kodaniku seaduse eelnõu 864. Palun hääletada! Palun, kolleeg Rein Aidma! Katkestan hääletuse.

**13:00 R. Aidma**
Palun kümme minutit vaheaega! (Sumin.)

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Lugupeetud kolleegid! Reformierakonna fraktsioon teeb ettepaneku võtta kümme minutit vaheaega. Jätkame 16.46. V a h e a e g

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Lugupeetud kolleegid! Reformierakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on lõppenud ja alustame nüüd lõpphääletust. Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu kodaniku seaduse eelnõu 864. Palun hääletada!Hääletustulemused Poolt hääletas 70 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

---

## **10.** 13:00 Elektroonilise side seaduse, infoühiskonna teenuse seaduse, karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (800 SE) kolmas lugemine

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud elektroonilise side seaduse, infoühiskonna teenuse seaduse, karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu kolmandat lugemist. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Mihhail Lotman Res Publica fraktsiooni esindajana! Kaheksa minutit.

**13:00 M. Lotman**
Austatud eesistuja! Head kolleegid! Kurbmäng nimega "Delfi eelnõu" on jõudnud viimasesse faasi. Väga hea, ütleb üks kolleeg. Tõesti, nagu iga kurbmängu puhul, on siingi nii head kui halvad aspektid. Halb ja piinlik on siin teie ees seista, sest see otsus, mille me täna vastu võtame, ei häbiväärista üksnes selle seaduseelnõu algatajaid ega ka üksnes neid, kes selle poolt hääletavad, vaid kõiki meid, kogu Eesti parlamentarismi. Sellegipoolest, juba Aristoteles teadis, et igal kurbmängul on oma puhastav ja moraalne element ehk katarsis. Nii on ka siin. See arutelu, mille osaliseks me kõik olime ja oleme ka praegu, näitas väga selgelt Eesti parlamentarismi hiilgust ja viletsust. Kõigepealt viletsust. Me oleme üsna palju aega, vaeva ja energiat raisanud eelnõule, mis on suures osas kahjulik ja suures osas mõttetu. See eelnõu pole kahjulik mitte üksnes sellepärast, et see piirab oluliselt inimese põhiõigusi ja tema privaatset sfääri, vaid see annab ka väga selge signaali Eesti arengu muutusest. Meie seas viibib üks rahvasaadik, kes peaaegu iga eelnõu puhul küsib: aga kus on analoogiad, kuidas on Lätis, Leedus, Norras, Taanis? Seekord ta ei küsinud, sest ta teab, et mitte kusagil Euroopas ei ole mitte midagi analoogilist. Analoogiaid võib leida, kuid need ei ole nendes riikides, millega me tahame ennast võrrelda. Ei Põhjala riikides ega ka Balti riikides. On küll selliseid riike, kus on üsna analoogilised seadused ja juriidilised normid vastu võetud. Muidugi on riike, kus on ka palju hullemad asjad. Hiinani on meil veel üsna pikk maa liikuda. Kuid kui me võrdleme meie praktikat, nii juriidilist kui karistusorganite praktikat meie idanaabri omaga, siis me näeme väga sarnaseid arenguid. Ja see, mida me praegu teeme, näitab selgelt, mis suunda me peame - vähemalt osa Eesti riigi tegelaste meelest - liikuma. Sellegipoolest ei tahaks ma situatsiooni üle dramatiseerida. See samm on küll selge samm vales suunas, kuid see on väike samm. Ja meie, ma arvan, et suurem osa meist siin ja ma mõtlen Eesti ühiskonda tervikuna, ei luba, me ei lase Eestil liikuda vales suunas. Eesti peab kuuluma demokraatlike läänelike ühiskondade sekka ja võitlus nn Delfi seaduse vastu ei ole lõppenud. See ei lõpe täna ja me teeme vajalikud legaalsed sammud selle asja tühistamiseks. Samas näitas arutelu parlamendis ka parlamendi tugevust. Mõned väga ohtlikud kohad sellest eelnõust said kas päris maha võetud või oluliselt mahendatud. Ka see sisendab teatud optimismi. Lõpetuseks tahan ma öelda ainult seda, et siiamaani oleme pidevalt rääkinud Delfi seadusest. Nii on see olnud üles riputatud ka Justiitsministeeriumi koduleheküljel. See on vale. Delfi ei ole süüdi, ei ole süüdi ei Kreeka oraakel ega vastav Interneti-portaal. Ma arvan, et õiglane oleks nimetada seda seadust Langi seaduseks. Rahvas peab teadma oma kangelasi. Aitäh!

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Suur tänu, kolleeg Mihhail Lotman! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised ja läheme lõpphääletuse juurde. Palun, kolleeg Marko Pomerants, milles küsimus?

**13:00 M. Pomerants**
Aitäh! Enne lõpphääletust soovin Res Publica fraktsiooni nimel seitse minutit vaheaega võtta.

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Palun paber! Jätkame kell 17. Va h e a e g

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Lugupeetud kolleegid! Res Publica fraktsiooni võetud vaheaeg on läbi ja jätkame seaduseelnõu 800 menetlemist. Kuna selle seaduseelnõu vastuvõtmiseks on vaja Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis palun kohaloleku kontroll! Kohalolijaks registreerus 69 Riigikogu liiget, puudub 32. Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud elektroonilise side seaduse, infoühiskonna teenuse seaduse, karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 800. Palun hääletada!Hääletustulemused Poolt hääletas 50 Riigikogu liiget, vastu oli 20, erapooletuid ei olnud. Kuna selle seaduse vastuvõtmine nõuab 51 häält, siis on seaduseelnõu 800 menetlusest välja langenud. (Aplaus.)

---

## **11.** 13:00 Kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (874 SE) kolmas lugemine

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmandat lugemist. Lugupeetud kolleegid! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Võime alustada lõpphääletust. Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud kinnisasja omandamise kitsendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 874. Palun hääletada!Hääletustulemused Poolt hääletas 65 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Sloveenia Vabariigi valitsuse vahelise tulumaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ja selle juurde kuuluva protokolli ratifitseerimise seaduse eelnõu teist lugemist. Ma palun ettekandjaks kõnepulti rahanduskomisjoni esimehe kolleeg Meelis Atoneni!

**13:00 M. Atonen**
Aitäh, proua aseesimees! Head kolleegid! Riigikogu rahanduskomisjon arutas teise lugemise eel seda seaduseelnõu 8. mail. Muudatusettepanekuid seaduseelnõu kohta ei laekunud ja komisjoni otsus oli 9 poolthäälega üksmeelne: teine lugemine lõpetada ja panna eelnõu lõpphääletusele. Aitäh!

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Suur tänu, kolleeg Meelis Atonen! Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Muudatusettepanekuid ei ole ja me võime alustada lõpphääletust. Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Sloveenia Vabariigi valitsuse vahelise tulumaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ja selle juurde kuuluva protokolli ratifitseerimise seaduse eelnõu 873. Palun hääletada!Hääletustulemused Poolt hääletas 57 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

---

## **12.** 13:00 Tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse, hasartmängumaksu seaduse ja krediidiasutuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (863 SE) teine lugemine

**13:00 Aseesimees E. Ergma**

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse, hasartmängumaksu seaduse ja krediidiasutuste seaduse muutmise seaduse eelnõu teist lugemist. Ma palun kõnepulti rahanduskomisjoni aseesimehe kolleeg Vello Tafenau. Palun!

**13:00 V. Tafenau**

Lugupeetud Riigikogu istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Seaduseelnõu 863, tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse, hasartmängumaksu seaduse ja krediidiasutuste seaduse muutmise seaduse eelnõu oli meil Riigikogus esimesel lugemisel k.a 5. aprillil. Tulumaksuseaduses tehtavad olulisemad muudatused ja täiendused on: muudatused §-s 11 sätestatud tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute ja sihtasutuste nimekirja koostamise põhimõtetes ja korras, Euroopa Ühenduse õiguse nõuetest tingitud muudatused maksusoodustuste andmisel nii residentidele kui mitteresidentidele, äriühingute piiriülese liikumise maksustamist puudutavad täiendused, täiendused tulenevalt hoiuseintresside maksustamise alasest Euroopa Liidu direktiivist. Lisaks sisaldab eelnõu mitmesuguseid väiksemaid sisulisi ja tehnilisi seaduse mõtet täpsustavaid ja praktikas ilmnenud probleemide lahendamiseks tehtavaid muudatusi. Sotsiaalmaksuseaduses tehakse peamiselt tehnilist laadi muudatusi ja lahendatakse mõningaid seaduse rakendamisel esile kerkinud probleeme. Hasartmängumaksu seaduse muudatused on eelkõige seotud Riigikontrolli tehtud märkustega hasartmängumaksu seaduse ja selle alusel antavate määruste kohta ning lisaks täpsustatakse maksustamisperioodi regulatsiooni. Krediidiasutuste seaduse muutmise põhjus on maksuhalduri vajadus saada krediidiasutustelt pangasaladust sisaldavat teavet senisest enamatel juhtudel. Peamiselt on nimetatud teave vajalik Euroopa Liidu hoiuseintresside maksustamise direktiivi ja seonduvate tulumaksuseaduse sätete rakendamiseks. Eelnõus kavandatud muudatuste seadusena vastuvõtmise korral laienevad Euroopa Liidu või Euroopa Majanduspiirkonna riikidele mitmesugused tulumaksuseaduses sätestatud maksusoodustused, mille kasutamine on kehtivas seaduses piiratud Eestiga, näiteks täiendava kogumispensioni sissemaksete ja õppelaenuintresside tulust mahaarvamise õigus, pensionidele rakendatav täiendav maksuvaba tulu jne. Selle eelnõu menetlusetappe on olnud päris mitu ja esimesel lugemisel Riigikogus esitati rahandusminister Sõerdile terve hulk küsimusi, eriti mis puudutas mittetulundusühingute tulumaksusoodustuste temaatikat. Üles jäi küsimus, kuidas defineerida avalikku huvi või miks peaks neid regulatsioone üldse praegu muutma. Rahanduskomisjon korraldas oma töö niimoodi, et palus esitada muudatusettepanekud 13. aprilli kella 18-ks, ja muudatusettepanekuid ka tuli. Siis me tegime 11. aprillil ühe töögrupi kohtumise, kus osalesid lisaks rahanduskomisjoni liikmetele veel Rahandusministeeriumi inimesed, spetsialistid Oro, Vanasaun ja Haugas. Arutatigi peamiselt §-ga 11 seonduvat ja mõnevõrra ka ratifitseerimise teemat. Selgitati, et mittetulundusühingute temaatika muutmise initsiatiiv on tulnud Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liidult. Ja leiti, et tulumaksusoodustustega ühingute nimekirja moodustamise tingimused jäävad üldjoontes samaks, muudatustega täpsustatakse mõningaid nimekirja arvamise kriteeriume, mis praktikas on enim probleeme valmistanud, ja luuakse nõuandev asjatundjate komisjon. 18. aprilli komisjoni istungil osalesid lisaks rahanduskomisjoni liikmetele Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liidu esindajad Marit Otsing ja Alari Rammo, Eesti Olümpiakomiteest Toomas Tõnise, Kultuuriministeeriumist Tõnu Seil ning Rahandusministeeriumist Lemmi Oro ja Ivo Vanasaun. Üritati uuesti laiemas ringis selgitada, kas seaduses esitatud kujul on võimalik rakendada mittetulundusühingutele tulumaksusoodustuse nimekirja niimoodi, et edaspidi oleks probleeme vähem. EMSL-i esindajad pidasid väga oluliseks, et peaks andma ikka võimaluse luua asjatundjate komisjon. Leiti, et kui praegu on tulumaksusoodustust saavaid mittetulundusühinguid või sihtasutusi 1500, siis see süsteem vajaks korrastamist. Olümpiakomitee esindaja väljendas muret, et § 11 muudatus välistab spordiklubide kui huviklubide nimekirja kandmise, et sellest 1500-st vabastust saanust on ligi 600 spordiga seotud klubid. Olümpiakomitee esindaja väitis, et nemad peavad ikkagi vajalikuks nendele soodustuse säilimist. Ja siis jõudsime arutusel selleni, et sõnastust üritatakse veel parandada või tuleb sõna "huviklubi" sealt välja võtta. Jäigi selline soovitus, et rahanduskomisjon arutab veel teemat ja arutab läbi ka muudatusettepanekud. Menetlemist jätkati 2. mail. Komisjoni istungil vaadati läbi viis Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ja Isamaaliidu fraktsiooni

muudatusettepanekut, mis ei leidnud toetust. Nendest kaks ettepanekut puudutasid § 11 muutmise täielikku väljajätmist eelnõust, aga tuginedes Rahandusministeeriumi spetsialistide arvamusele ja arutelule, leidsime, et see temaatika peaks eelnõusse sisse jääma. Arutati ka sõnade "Riigikogus ratifitseeritud" väljajätmist. See tähendab, et Eesti jaoks kehtivad olulisemad Riigikogus ratifitseerimata välislepingud on ÜRO privileegide ja immuniteetide konventsioon, diplomaatiliste suhete Viini konventsioon, Rahvusvahelise Valuutafondi leping ja Rahvusvahelise Rahanduskorporatsiooni põhikiri. Nende lepingutega on Eesti ühinenud juba aastail 1991-1992. Need kõik näevad ette mitmesuguseid maksuvabastusi organisatsioonidele või nende töötajatele. Arutati täiendava maksuvaba tulu tõstmist pensioni puhul 48 000 kroonini, mis lükati tagasi. Sarnast eelnõu arutati eile Riigikogu istungil ja see lükati Riigikogus tagasi. Oli ka ettepanek vabastada tulumaksust tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja kantud ühingute poolt valitsuse kehtestatud tingimustel läbiviidud heategevusüritustel saadud tulust füüsilistele isikutele tehtud annetused, üleüldse piirmäära kehtestamata. Komisjon lükkas selle ettepaneku tagasi ja põhjendas seda sellega, et muudatused on sisse viidud, kusjuures piirmäär tuleneb leibkonna keskmise kuuväljamineku arvestuse statistilistest andmetest. 2005. aasta põhjal on see ligi 3200 krooni, varem oli see määr *ca* 1500 krooni. Analoogiline, meie kolleegi Jüri Tamme esitatud eelnõu 781 lükati tagasi veebruaris. Selle eelnõu menetlust otsustati jätkata 8. mail. Komisjoni 8. mai istungil otsustati võtta eelnõu Riigikogu päevakorda 17. mail, ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis teha kolmas lugemine 31. mail. Selle poolt oldi konsensusega. Komisjoni muudatusettepanekuid otsustati arutada esmaspäeval, 15. mail. 15. mai rahanduskomisjoni istungil arutati 14 muudatusettepanekut, kusjuures järjekordselt oli päevakorral huviklubide teema. Et teha probleemi kergemaks, võeti huviklubid loetelust välja. Samuti laiendati puudega isikute ringi, kes võivad saada hüvitist isikliku sõiduki kasutamise eest sõiduks elukoha ja töökoha vahel. Varem oli eelnõus pakutud variant, et puudega inimene pidi kasutama spetsiaalselt ümberehitatud sõidukit, aga see võeti nüüd välja. Tehti veel mitmeid täpsustavaid muudatusi. Kuna eelnõu on nüüd pikalt menetluses olnud, siis oli muidugi vaja viia eelnõu osa punktide rakendumise aeg 1. mailt edasi 1. juulini. Tänan tähelepanu eest!

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Suur tänu, kolleeg Vello Tafenau! Kas on ettekandjale küsimusi? Palun, kolleeg Jüri Tamm!

**13:00 J. Tamm**
Aitäh! Austatud kaasettekandja! Minu küsimus puudutab muudatusettepanekut 12, millest te siin juba rääkisite, ehk heategevusüritustelt saadud tulu, mis annetatakse füüsilistele isikutele. See teema on, nagu te mainisite, mitu korda komisjonis arutelul olnud, Ütelge, palun, kas komisjon on mõelnud ka sellele, et tulla välja omapoolse initsiatiiviga, või arvab ta, et näiteks hukkunud vanemate lastele antud heategevuslik tulu peabki piirduma 3000 krooniga? Kas teie lähenemine, komisjoni lähenemine on jätkuvalt selline, et selle muudatuse sisseviimise korral hakkavad ürituste korraldajad tulevikus tegelema rahapesuga?

**13:00 V. Tafenau**
Aitäh küsimuse eest! Sellises kontekstis seda küsimust ei arutatud. Muidugi arutati, kas see 3000 krooni võiks olla piisav või mitte, aga kuna see on ju tehtud niimoodi, et maksuvabalt antakse võimalus ikka toimetulekuks antava piirmäära ulatuses, siis ei taheta sellega ebavõrdsust tekitada.

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Palun, kolleeg Jüri Tamm, teine küsimus!

**13:00 J. Tamm**
Aitäh! Kas komisjoni enamus arvab jätkuvalt, et kui mingi ühiskonnagrupp püüab solidaarsuse põhimõttel teist aidata, siis see aitamise tase, mis väärib riigipoolset tähelepanu, peakski piirduma toimetulekuga? Või peaks riik soodustama ikkagi seda, et inimesed endaga võimalikult hästi hakkama saaks?

**13:00 V. Tafenau**
Aitäh küsimuse eest! Kahjuks jäi komisjon seekord sellisele arvamusele.

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Vello Tafenau!

**13:00 V. Tafenau**
Aitäh!

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu kohta on esitatud 19 muudatusettepanekut, asume neid läbi vaatama. Esimene on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, juhtivkomisjon jätab arvestamata. Palun, kolleeg Jüri Tamm!

**13:00 J. Tamm**
Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Lugupeetud kolleegid! Panen hääletusele esimese muudatusettepaneku.Hääletustulemused Poolt hääletas 10 Riigikogu liiget, vastu oli 36, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust. Teine on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Jüri Tamm!

**13:00 J. Tamm**
Fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada.

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Head kolleegid! Panen hääletusele teise muudatusettepaneku.Hääletustulemused Poolt hääletas 11 Riigikogu liiget, vastu oli 37, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust. Kolmas on Isamaaliidu fraktsioonilt, jätta arvestamata. Palun, kolleeg Andres Herkel!

**13:00 A. Herkel**
Aitäh! Me palume seda ettepanekut hääletada.

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Head kolleegid! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 3.Hääletustulemused Poolt hääletas 11 Riigikogu liiget, vastu oli 38, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust. Neljas on rahanduskomisjonilt, arvestatud täielikult. Viies, kuues, seitsmes ja kaheksas on rahanduskomisjonilt, arvestatud täielikult. Üheksas on rahanduskomisjonilt, arvestatud täielikult. Kümnes on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, jätta arvestamata. Palun, kolleeg Jüri Tamm!

**13:00 J. Tamm**
Palun seda muudatusettepanekut hääletada.

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 10.Hääletustulemused Poolt hääletas 9 Riigikogu liiget, vastu oli 37, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust. 11. ettepanek on rahanduskomisjonilt, juhtivkomisjon arvestab täielikult. 12. on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, jätta arvestamata. Kolleeg Jüri Tamm.

**13:00 J. Tamm**
Palun seda muudatusettepanekut hääletada. Kaua räägitud heategevusüritused ja ...

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 12.Hääletustulemused Poolt hääletas 10 Riigikogu liiget, vastu oli 38, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust. 13. ettepanek on rahanduskomisjonilt, juhtivkomisjon arvestab täielikult. 14. ja 15. on rahanduskomisjonilt, juhtivkomisjon arvestab täielikult.

16. on rahanduskomisjonilt, juhtivkomisjon arvestab täielikult. 17., 18. ja 19. on rahanduskomisjonilt, juhtivkomisjon arvestab täielikult. Me oleme läbi vaadanud kõik muudatusettepanekud. Kuid, lugupeetud kolleegid, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt on saabunud ettepanek eelnõu 863 teine lugemine katkestada ja meil tuleb seda ettepanekut hääletada. Panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 863 teine lugemine katkestada. Palun hääletada!Hääletustulemused Poolt hääletas 10 Riigikogu liiget, vastu oli 40, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust. Eelnõu 863 teine lugemine on lõpetatud.

---

## **13.** 13:00 Autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu (866 SE) teine lugemine

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu teist lugemist. Palun ettekandjaks kultuurikomisjoni liikme kolleeg Tõnis Lukase!

**13:00 T. Lukas**
Austatud juhataja! Head kolleegid! Eelnõu 866 esimene lugemine toimus 19. aprillil ja kultuurikomisjon arutas eelnõu oma kahel istungil. Istungitel osales ka Kultuuriministeeriumi meedia ja autoriõiguse osakonna levitalituse juhataja Toomas Seppel, kes ongi kogu selle muudatusettepaneku peaideoloog. Muudatusettepanek tugineb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile ja on üle hulga aja teine autoriõiguse seaduse muutmine, mis meil on viimase aja jooksul kõneks olnud. Komisjonis oli jutuks, kas autoriõiguse seaduse kohta tuleb ministeeriumist veel mõni suurem muudatus, aga suuremat muudatuste paketti lubati enam mitte saata. Kui nüüd Riigikogu kiidab selle seaduseelnõu heaks, siis on Euroopa õigusest tulenevad muudatused sisse viidud. Tähtajaks esitati üks muudatusettepanek ja see oli Mark Soosaarelt. Ta tegi ettepaneku muuta § 15 lõiget 3. Komisjon arvestas muudatusettepanekut sisuliselt ja täiendas seda direktiivist tulenevalt sõnadega "nummerdatud" ja edasi "või muul viisil autoriseeritud koopia". Enne oli lihtsalt "kinnitatud koopia", aga asjatundjate jaoks on need põhimõtteliselt kaks eri asja. Kultuuriministeerium palus selle sõnastuse kohta hinnangut ka Eesti Autorite Ühingult. Eesti Autorite Ühingul vastuväiteid ei olnud. Seega kultuurikomisjon, muutes natuke Mark Soosaare muudatusettepaneku versiooni, teeb ettepaneku muuta seaduseelnõu ühe sätte piires ja palub ka saalil seda arvestada.

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Aitäh, kolleeg Tõnis Lukas! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Vaatame nüüd läbi muudatusettepanekud. Eelnõul on kaks muudatusettepanekut. Esimene neist on kolleeg Mark Soosaarelt juhtivkomisjon on arvestanud sisuliselt. Teine on kultuurikomisjonilt, juhtivkomisjon arvestab täielikult. Seaduseelnõu 866 teine lugemine on lõpetatud.

---

## **14.** 13:00 Otsuse "Eesti kaitseväe üksuse kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO kiirreageerimisjõudude koosseisus" eelnõu (887 OE) esimene lugemine

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Alustame Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Eesti kaitseväe üksuse kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO kiirreageerimisjõudude koosseisus" eelnõu esimest lugemist. Ma palun ettekandjaks kaitseminister Jürgen Ligi!

**13:00 J. Ligi**
Austatud Riigikogu juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Käesoleva eelnõuga küsib valitsus teilt heakskiitu Eesti osaluse jätkumisele NATO kiirreageerimisjõudude NRF koosseisus. Taotletava mandaadi alusel panustaks Eesti k.a 1. juulist kuni järgmise aasta 31. jaanuarini NATO kiirreageerimisjõududesse demineerimismeeskonnaga. Eesti meeskonna suurus on 15 kaitseväelast.

Meeskonna peamine ülesanne on konventsionaalse laskemoona ja lõhkevahendite kahjutukstegemine. Isevalmistatud lõhkeseadmete kahjutustamisega Eesti meeskond tegelema ei hakka. Demineerimismeeskonnaga panustamine NRF-i oleks esimene kord, kus Eesti panustab NATO kiirreageerimisjõududesse maaväeüksusega. Üksuse osalus tuleb kindlasti kasuks Eesti demineerimisvõimekusele. NATO kiirreageerimisjõudude loomine otsustati 2002. aasta Praha tippkohtumisel. Otsus sündis vajadusest luua kõrges valmisolekus ja kiiresti ümberpaigutatav väekoondis, mis suudaks läbi viia sõjalisi operatsioone maailma mis tahes punktis. NRF on NATO kõige moodsam ja prioriteetsem sõjaline formatsioon, millesse on panustanud juba ka Eesti. Oluline on, et NRF etendab katalüsaatori rolli nii Eesti kui ka teiste liikmesriikide kaitsevägede ümberkorraldamisel. NATO standarditele vastavate üksuste loomine NRF-i panustamiseks on vajalik liitlasriikide kaitsejõudude arengule. Samuti on NRF oma kiire lähetamisvõimaluse tõttu NATO esmane reageerimisjõud. Seda ka artikli 5 situatsiooni puhul, kui Eestil peaks abi vaja minema. On selge, et NRF-i efektiivsus ja ladus toimimine on Eesti huvides. Samas ei ole õige näha NRF-i vaid sõjalise heidutusvahendina. Tänapäeva maailm kätkeb mitmesuguseid ohte, millega toimetulekuks on vaja rahvusvahelise üldsuse otsest abi. Siiani on NATO kiirreageerimisjõud andnud oma panuse näiteks orkaan Katrina ja Pakistani maavärina tagajärgede likvideerimisse ning Ateena olümpiamängude turvamisele. NATO-s käib töö selles suunas, et novembris toimuvaks Riia tippkohtumiseks saavutaksid kiirreageerimisjõud täieliku operatiivvõimekuse. NRF-i panustamine on osa Eesti liitlaskohustuste täitmisest. Samal ajal aitab see kaasa meie enda kaitsevõimekuse arendamisele ning julgeoleku tugevdamisele. Tänan teid!

**13:00 Aseesimees E. Ergma**

Suur tänu, härra kaitseminister! Palun küsimusi ettekandjale! Küsimusi ei ole. Ma palun ettekandjaks riigikaitsekomisjoni esimehe kolleeg Toivo Tootseni!

**13:00 T. Tootsen**

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas seda eelnõu enne esimesele lugemisele esitamist kahel istungil, 8. ja 9. mail. Riigikaitsekomisjoni istungitel osalesid eelnõu algataja esindajatena Kaitseministeeriumi ametnikud. 9. mai istungil osales Kaitseministeeriumi operatsioonide ja kriisireguleerimise osakonna juhataja asetäitja Taimar Peterkop, kes on ühtlasi arutuse all oleva eelnõu ja seletuskirja üks koostaja. Kuna härra kaitseminister tutvustas eelnõu juba üsna põhjalikult, siis ma väga pikalt sellel peatuma enam ei hakka. Ütlen ainult, et Eesti osalemine NATO kiirreageerimisjõududes NRF-is tuleneb meie NATO liikmesusest. NRF-i panustavad kõik NATO liikmesriigid, välja arvatud Island, kellel lihtsalt ei ole kaitseväge. Mäletatavasti osales Eesti poolt NATO NRF-is mereväe staabi- ja toetuslaev "Admiral Pitka" ja tema tööga jäädi väga rahule. Käesoleva eelnõu kohaselt osaleks Eesti NRF-is esimest korda maaväe demineerimisüksustega ja Eesti demineerimisüksusel on olemas väga hea kogemus Afganistanist. Eeltoodust lähtuvalt tegi riigikaitsekomisjon selle aasta 9. mai istungil konsensusega kolm otsust. Esiteks, teha Riigikogu juhatusele ettepanek lülitada otsuse eelnõu 887 esimeseks lugemiseks Riigikogu 15. töönädala päevakorda kolmapäeval, 2006. aasta 17. mail. Eelnõu algataja ettekandja on kaitseminister Jürgen Ligi, riigikaitsekomisjoni ettekandja on riigikaitsekomisjoni esimees. Teiseks, teha Riigikogule ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada. Kolmandaks, muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on vastavalt Riigikogu kodukorra seadusele kümme tööpäeva, st 2006. aasta 31. mai kell 18. Ja neljandaks, juhul kui eelnõu esimene lugemine lõpetatakse, teha Riigikogu juhatusele ettepanek lülitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu 17. töönädala päevakorda kolmapäeval, 2006. aasta 7. juunil. Aitäh teile!

**13:00 Aseesimees E. Ergma**

Suur tänu, kolleeg Toivo Tootsen! Kas on küsimusi ettekandjale? Ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Vastavalt Riigikogu kodukorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg 31. mai 2006 kell 18. Eelnõu 887 esimene lugemine on lõpetatud.

## **15.** 13:00 Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse, riigilõivuseaduse ja vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu (886 SE) esimene lugemine

**13:00 Aseesimees E. Ergma**

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse, riigilõivuseaduse ja vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu esimest lugemist. Ettekandjaks palun sotsiaalminister Jaak Aabi!

**13:00 J. Aab**

Austatud esimees! Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse, riigilõivuseaduse ja vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamine on tingitud järgmistest vajadustest. Esiteks, laiendada tervishoiuteenuste loetelu, mida üldarstiabi andev füüsilisest isikust ettevõtja või äriühing võib osutada. Eesmärk on asjaomase regulatsiooni kaudu arendada iseseisvalt osutatavaid õendusabiteenuseid ja töötervishoiuteenuseid. Eelnõuga võimaldatakse perearstide juures tegutsevatel vastava kvalifikatsiooniga õdedel osutada iseseisvalt õendusabi, millega tagatakse teenuse parem kättesaadavus just maapiirkondades, kus sellised õdede osutatavad teenused pole praktikas rakendust leidnud. Samuti võimaldatakse regulatsiooniga parem töötervishoiuteenuse kättesaadavus. Juhul kui üldarstiabi osutaja soovib oma tegevust laiendada iseseisva õendusabi teenusega või töötervishoiuteenusega, tuleb selleks taotleda tegevusluba Tervishoiuametist, kus kontrollitakse nii teenuse osutaja pädevust kui ka ressurssi teenuse osutamiseks. Teiseks, parandada ja täpsustada kiirabiteenuse tellimise tingimusi. Seadusmuudatuse kohaselt ei korraldata kiirabiteenuse tellimiseks avalikku konkurssi. Regulatsiooniga ei piirata kiirabiteenuse pakkumist. Eesmärk on tagada teenuse kvaliteet nende pakkujate kaudu, kes on kiirabiteenuse osutajatena näidanud ennast kvaliteetse teenuse pakkujana. Kiirabi on sisejulgeoleku osa. Kiirabi konkursi korraldamisel konkurentsi tekkimine halvab teenuse jätkusuutlikkust, sest vaidluste tekkides peatub kogu väljakuulutatud konkurss. Üks selline kogemus on 2003. aastast olemas. Enamik tänaseid kiirabiteenuse osutajaid on oma tegevuse välja arendanud riigieelarve vahenditega. Ei ole otstarbekas riigieelarve vahenditega ülesehitatud ning nõuetele vastavaks tehtud kiirabibrigaadide omanikke välja vahetada ning suunata raha uutele teenusepakkujatele, kellel puudub teenuse pakkumise kogemus ning tegelikku valmisolekut teenuse pakkumiseks ei ole praktiliselt kontrollitud. Eelnõuga ei ole tahetud piirata kiirabiteenuse pakkujate turule tulekut. Tegevusluba teenuse osutamiseks võib taotleda äriühing, sihtasutus, füüsilisest isikust ettevõtja ning riigi või kohaliku omavalitsuse päästeasutus, kui ta vastab seadusega kehtestatud tingimustele. Juhul kui Tervishoiuamet otsustab kiirabibrigaadi pidajaga lepingut mitte sõlmida või kiirabibrigaadi pidaja loobub uue lepingu sõlmimisest ja konkreetses teeninduspiirkonnas säilib vajadus kiirabiteenuse järele endises mahus või kui muudetakse piirkondlikku jaotust või kui suurendatakse riigieelarvest rahastatavate kiirabibrigaadide arvu, alustatakse uue kiirabiteenuse osutamise lepingu sõlmimise menetlust avaliku konkursi korras. Avalik konkurss viiakse läbi sotsiaalministri määrusega kehtestatud tingimustel ja korras. Kolmandaks, täpsustada tegevuslubade ja registreerimistõendite väljastamisega seonduvat. Selgemalt ja täpsemalt on reguleeritud tegevuslubade ja tervishoiuteenuse osutajate registrite volitusnormid. Tervishoiuteenuse osutajale tehakse lihtsamaks andmete esitamine Tervishoiuametile. Teenuse osutajad võivad esitada töötajate kohta andmeid elektrooniliselt ja selles ulatuses, mis Tervishoiuametile ei ole varasemalt teada. Tervishoiuametile antakse õigus tervishoiutöötaja registreering peatada. Tervishoiutöötaja registreeringu võib peatada kuni üheks aastaks. Pärast registreeringu peatamise lõppemist on isikul õigus asuda tööle tervishoiutöötajana. Isikul ei ole kohustust teha täiendavaid eksameid või esitada täiendavaid tõendeid. Registreeringu peatamise õigus tuleneb seaduse § 62 lõikest 4. Tervishoiuametil on õigus isiku registreering peatada juhul, kui tervishoiutöötaja on rikkunud talle järelevalvemenetluses tehtud ettekirjutust ning ei ole viinud oma tegevust kooskõlla kehtiva õigusega. Registreeringu peatamise õiguse andmine Tervishoiuametile võimaldab paremat järelevalvet teenuse osutajate üle ning selle kaudu tagada teenuse paremat kvaliteeti. Neljandaks, täpsustada tervishoiuteenuse kvaliteedi hindamise komisjoni tegevust. Tänaseni on komisjoni tegevus olnud reguleeritud määruse tasemel, see aga ei ole korrektne. Komisjoni õigused, pädevus ja kohustused on sätestatud eelnõus. Töökorra kehtestamiseks annab eelnõu sotsiaalministrile volituse. Viiendaks kehtestatakse nõuded haiglavõrgu arengukava haigla juhtimisorganite liikmetele, juhatuse ja nõukogu liikmetele. Liikmete hulgas peavad olema esindatud

tervishoiualase, majandusalase ja õigusalase kõrgharidusega isikud. Kuuendaks, anda maavanematele üldine õigus anda üle tervishoiuteenuste korraldamise seadusega maavanemale pandud perearste puudutavad õigused kohaliku omavalitsuse üksusele, välja arvatud järelevalve. Vastutus järelevalve eest jääb endiselt maavalitsusele ja selleks sõlmitakse poolte vahel haldusleping. Praegu on see õigus Harju maavanemal ja samasugust soovi on avaldanud ka Tartu Maavalitsus ja Tartu linn. Tartu Linnavalitsuse ja Tartu Maavalitsuse avaldus ajendas muutma senikehtinud sätet, mis andis ainult Harju maavanemale eriõiguse anda need õigused üle Tallinna linnale. Seitsmendaks, muuta riigilõivuseadust ja parandada haiglate tegevusloa taotlemisel makstava riigilõivu regulatsiooni. Haiglale eriarstiabi osutamise tegevusloa taotlemisel seotakse riigilõivu suurus haigla liigiga. Haiglas eriarstiabi osutamise tegevusloa täiendamisel uue eriarstiabi erialaga või tervishoiuteenuse osutamise asukoha muudatuste tegemisel tasub haigla riigilõivu 500 krooni ühe eriala kohta, kuid mitte rohkem, kui on vastavat liiki haiglale kehtestatud riigilõivumäär. Praegu on riigilõivu maksmise kriteeriumiks haigla voodikohtade arv. Riigilõivu suurus peab katma tegevuslubade väljaandmisega seotud kulutused, mitte rohkem. Tegevuslubade väljaandmisega seotud kulutused ei suurene, lähtudes voodikohtade arvust. Seaduse muutmise eesmärk on, et riigilõivu suurus ei takistaks uue tegevusloa taotlemist. Ja kaheksandaks, teha Justiitsministeeriumi ettepanekul muudatus vangistusseaduse § 49 lõikesse 2 ja § 52 lõigetesse 1 ja 2. 2005. aasta 1. jaanuaril jõustus vangistusseaduse § 49 muudatus, mille kohaselt 2005. aastast alates tasutakse kinnipeetavate tervishoiuteenuste eest Justiitsministeeriumi ja Eesti Haigekassa vahel sõlmitud lepingu alusel vastavalt ravikindlustusseaduse sätetele ning lepingus väljatoodud erisustele. Üleminek praeguselt rahastamisskeemilt haigekassa hinnakirja põhisele rahastamisele oleks praeguse 15,5 miljoni krooni asemel nõudnud riigieelarvest aastas üle 30 miljoni krooni kinnipeetavate tervishoiuteenuste osutamiseks. Kuna nimetatud valdkonna kulusid ei ole riigieelarve koostamisel suurendatud, siis sellised summad käesoleval ajal eelarves puuduvad ning rahastamist on võimalik jätkata sama skeemi alusel. Eelnõu kehtestab, et tervishoiuteenuseid osutab vanglas perearsti kvalifikatsiooniga isik vastavalt tervishoiuteenuste korraldamise seaduse haiglavälise eriarstiabi osutamist reguleerivatele sätetele. Arsti kohustus on pidevalt jälgida kinnipeetavate terviseseisundit, ravida neid vanglas võimaluste piires ja vajaduse korral suunata ravile asjakohase eriarstiabi osutaja juurde. See oligi lühiülevaade eelnõu sisust ja eelnõus nimetatud seaduste muudatustest. Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu lihthäälte enamus. Aitäh!

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Suur tänu, härra sotsiaalminister! Teile on ka küsimusi. Palun, kolleeg Kadi Pärnits!

**13:00 K. Pärnits**
Aitäh! Austatud minister! Te teete selle eelnõuga tänases tervishoiusüsteemis olulisi muudatusi. Paraku pean ma ütlema, et osa nendest muudatustest hakkab küll soodustama päevapoliitilisi otsuseid ja hakkab kindlasti soodustama situatsiooni, et tekib huvi mõjutada ministrit. Ehk teisisõnu, konkreetselt, haiglavõrgu arengukava muudatusi ei hakka te enam esitama koos haigekassaga, tervishoiuasutuste investeeringute kava ei hakka enam kinnitama Vabariigi Valitsus. Te hakkate komisjoni kaudu tegema Eesti Haigekassale ettepanekuid rahastamislepingute ülevaatamiseks. Härra minister, siin on teisigi asju, aga mu küsimus on: miks te selles suunas liigute?

**13:00 J. Aab**
Tänan küsimuse eest! Austatud küsija, kes te kuulute sotsiaalkomisjoni liikmete hulka! Meil oli komisjonis eelnõu esimesele lugemisele saatmisel ka sellel teemal küsimusi. Tookord ma vastasin, et mis puudutab haigekassa rolli haiglavõrgu arengukava ettepanekute tegemisel, siis menetluse jooksul on kindlasti võimalik teha selline muudatus, et haigekassal oleks tõesti kas kooskõlastamise või arvamuse avaldamise õigus. Aga mis puudutab seda, et konkreetseid investeeringukavasid ei esitata valitsusele, siis see siin küll ei sisaldu. Kõik investeeringukavad tulevad valitsuse kaudu.

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Palun, kolleeg Marko Pomerants!

**13:00 M. Pomerants**

Aitüma, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Töötervishoiu valdkond on minu arusaamist mööda eriarstiabi valdkond, nagu näiteks kardioloogiagi. Millest selline põhjendus, et üks eriarstiabi valdkond võiks edaspidi olla n-ö osa üldarstiabist? Kas te olete tulemas meie ette ka ettepanekuga, et perearstid võiksid hakata näiteks kardioloogia eriala teenust pakkuma? Milline on üldse olnud selle eelnõu kooskõlastamisel nii töötervishoiuarstide kui ka Eesti õdede esindusorganisatsioonide seisukoht?

**13:00 J. Aab**
Tänan küsimuse eest! Ka seda teemat sai komisjonis käsitletud ja põhiline põhjus, miks üldarstiabi osutajale, st perearstile või vastavale äriühingule, antakse õigus osutada töötervishoiuteenust, on maapiirkondade vajadus selle teenuse järele. Meie poole on pöördunud ka mitmed tööandjad, kes ütlevad, et neile ei ole see teenus kättesaadav. Ja ega seda teenuseosutamise luba niisama lihtsalt ei anta. Nii nagu ma siin juba ülevaates ütlesin, annab Tervishoiuamet selleks välja eraldi tegevusloa. Kindlasti peab sellel perearstil või tema personalil olema pädevus, vahendid, ressursid, et seda teenust osutada. Praegune analüüs näitab, et kümnel perearstil on vajalik pädevus olemas. Kui hinnata, milline on see eriarstiabi, just nimelt töötervishoiuteenus, siis ma arvan, et kardioloogiaga seda päris võrrelda ei saa. Ja kui on olemas selleks pädevad inimesed, kui on olemas vahendid, siis töötervishoiuteenuse kättesaadavus maapiirkondades kindlasti paraneb.

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Palun, kolleeg Urmo Kööbi!

**13:00 U. Kööbi**
Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Ma küsiksin kiirabibrigaadide konkursi kaotamise kohta. Konkursil pidi kiirabi olema n-ö täies varustuses ja valmis konkureerima. Mille alusel, kuidas nad hakkavad edaspidi oma kvaliteeti säilitama? Sest siin tekib selline oht, et tellimus on niikuinii kindel ja ega siin midagi ei muutu. Konkursil oli siiski teatud positiivne mõju.

**13:00 J. Aab**
Tänan küsimuse eest! Järelevalve on Tervishoiuameti pädevuses. Samas on kehtestatud ka väga kindlad nõudmised ja tingimused kõiges, mis kiirabi osutajal peab olema, milline peab olema tema pädevus. Samas on ministeeriumis Tervishoiuameti eestvedamisel momendilgi töös see, kuidas niisuguseid nõudeid täpsustada. On kiirabi arengukava, tegeldakse ka kulumudeliga ja võib öelda, et praktikas ei ole küll suuremaid probleeme esinenud. Viimaste aastate jooksul on paranenud rahastamine ja ma loodan, et see paraneb ka järgmisel aastal. Just praktika on näidanud, et kiirabiteenuse osutajad on vastanud nõuetele ja on hakkama saanud. Ükskord on siin üritatud ka konkurssi, aga see ei viinud tookord kuskile. Teine põhjus on see, et eelarvevahenditega on ju nendel teenuse osutajatel tehniline baas põhimõtteliselt välja kujundatud. Kui me nüüd hakkame konkursse tegema, siis on väga raske hinnata, milline on konkursil osaleva uue teenuse osutaja pädevus ja võimekus. Ja ikkagi jääb õigus kuulutada konkurss või isegi nõue kuulutada konkurss, kui keegi kiirabiteenuse osutajatest ise loobub või kelleltki võetakse tegevusluba, kui ta ei täida nõudeid.

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Palun, kolleeg Kadi Pärnits, teine küsimus!

**13:00 K. Pärnits**
Aitäh! Austatud minister! Seda eelnõu ei ole kooskõlastanud ei Eesti Õdede Liit ega Eesti Töötervishoiuarstide Selts, ja ma arvan, et õigusega. Te soovite anda need teenused perearstide teenusteks ja põhjus, mida te olete nimetanud, on see, et teenus ei ole kättesaadav. Aga austatud minister, kui teenus ei ole kättesaadav, siis tuleb suurendada lepingumahtu ja suurendada töötervishoiuarstide arvu. Sellega saaks probleemi lahendada. Minu küsimus puudutab seda, et te teete ju sellist äraspidist reformi. Kust kohast need õed siis nüüd perearstide juurde tulevad? Perearstid, nagu me teame, on niigi ülekoormatud, lühikesi nimekirju on üsna vähestes kohtades ja neil napib ka õdesid. Õdedel on iseseisva õendusabi väljakutsed või on nad tööl haiglate juures.

**13:00 J. Aab**
Aitäh küsimuse eest! Ma mainisin ka ülevaates, et tegevusloa väljastamisel peabki Tervishoiuamet hindama, tema kohustus on hinnata seda ressurssi, mis perearstil on, kas ta on selleks tegevuseks suuteline, kas ta suudab seda teenust osutada, kahjustamata oma põhiteenuse pakkumist, üldarstiabi pakkumist, esmatasandi arstiabi pakkumist. Ma arvan siiski, et kui me suurendaks ka tohutult nende teenuste mahtu, on ikkagi piirkondi, kus see teenus paratamatult ei ole kättesaadav. Praktika on näidanud, et see toimib ju praegu suuremates linnades. Jah, õed on moodustanud äriühingud, pakuvad õendusabi, ei ole probleemi. Maapiirkonnas ei ole neid tekkinud, seda teenust ei pakuta. Kindlasti on perearstile nõuded ka üldarstiabi teenuse puhul, nendele ta peab nii või teisiti vastama, seda teenust ta peab osutama. Kõik analüüsid on näidanud, kui võtta näiteks üks niisugune indikaator, millal pääseb perearsti juurde, kas see toimub maksimumtähtaegade jooksul, siis kõik küsitlused näitavad, et selles suhtes probleeme ei ole. Me võime küll subjektiivselt öelda, et ühes ja teises kohas on probleeme. Maapiirkonnas on ka perearstiteenuse kättesaadavusega probleeme ja selle teemaga tuleb tegelda. Aga samas, miks me ei võiks seda õigust anda, kui perearstil on ressurss, inimesed olemas? Ega me ei kohusta seda tegema, see on perearsti võimalus.

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Palun, kolleeg Marko Pomerants, teine küsimus!

**13:00 M. Pomerants**
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Tulen tagasi töötervishoiu eriala juurde. Ma ei tahaks pisendada ei kardioloogide ega töötervishoiuarstide tähtsust. Töötervishoiuarstiks saab samuti residentuuri kaudu, õppides seda eriala näiteks nelja aasta vältel. Millise valemi järgi siis nüüd see perearst või üldarst saab teie arvates ka töötervishoiu alal sellise koolituse või kompetentsuse, et Tervishoiuamet ütleb, et jah, teie võite seda teenust hakata osutama küll?

**13:00 J. Aab**
Tänan küsimuse eest! Ikka vastava pädevusega. Tähendab, see pädevus või kvalifikatsioon peab olema omandatud. Me tahame kogu aeg rääkida, nagu oleks perearsti nimistus ainult üks perearst. Keegi ei keela perearstil palgata pädevat personali ja siis seda teenust osutada.

**13:00 Aseesimees E. Ergma**
Palun, kolleeg Urmo Kööbi, teine küsimus!

**13:00 U. Kööbi**
Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Mure on perearstikohtade komplekteerituse pärast maapiirkondades, teatavasti on küllaltki palju ilma perearstita piirkondi. Kas ministeerium on mõelnud ka sellele, et anda maapiirkondades perearstile mõningaid soodustusi, sotsiaalseid soodustusi, et see tõmbaks noori arste kas või alustama oma praksist maal?

**13:00 J. Aab**
Tänan küsimuse eest! Jah, selle küsimusega on tegeldud ja tegeldakse, sest ettevalmistamisel on esmatasandi arstiabi arengukava, kus need küsimused on kõik sees. Me teame küll, et maapiirkondades on olukordi, kus on raske leida perearsti. Ütleksin, et siin on kaks põhiteemat. Üks asi on rahastamine. Kuigi ka praegu ju kulumudelis, perearsti rahastamise mudelis arvestatakse vahemaid, aga võib-olla see ei ole piisav. Üks külg on rahastamine ja teine külg on kohalik omavalitsus. Me teame, et paljud kohalikud omavalitsused nii või teisiti aitavad, et just nimelt see perearst oleks seal. Aitavad investeeringute puhul ja aitavad ka kommunaalkulude puhul. See teema on omavalitsustega läbirääkimistel, Sotsiaalministeerium peab seda üleval Vabariigi Valitsuse ja omavalitsusliitude läbirääkimiste osana. Ma ei välista, et me ka selle eelnõu menetlemisel ei võiks seda käsitleda ja miks mitte ka asjakohaseid ettepanekuid teha.

**13:00 Aseesimees E. Ergma**

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra sotsiaalminister! Ma palun ettekandjaks kõnepulti sotsiaalkomisjoni liikme kolleeg Kaarel Pürgi!

**13:00 K. Pürg**

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse, riigilõivuseaduse ja vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu 886 oli sotsiaalkomisjoni erakorralise istungi päevakorras neljapäeval, 11. mail. Kohal oli 9 komisjoni liiget ja istungit juhatas Kadi Pärnits. Komisjoni istungil osalesid ja tutvustasid eelnõu sotsiaalminister Jaak Aab, asekantsler Ivi Normet, tervishoiuosakonna juhataja Heidi Gil ja ministri nõunik Aleksander Korolkov. Asekantsler andis eelnõust põhjaliku ülevaate, tutvustades ka seaduseelnõu esitamise eesmärke. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise eesmärk on arendada õendusabiteenuseid, parandada ja täpsustada kiirabiteenuse regulatsiooni, täpsustada tegevuslubade ja registreerimistõendite väljastamisega seonduvat, muuta efektiivsemaks tervishoiuteenuste kvaliteedi hindamine ning täpsustada aruandluse esitamisega seonduvat regulatsiooni. Komisjoni liikmed esitasid seaduse muutmise kohta hulgaliselt küsimusi, millele saadi ka ammendavad vastused. Sellepärast otsustas komisjon üksmeelselt saata eelnõu Riigikogu täiskogu saali esimesele lugemisele k.a 17. mail, esimene lugemine lõpetada ja ettekandjaks kinnitati siinkõneleja. Eelnõu ei ole lihtne ja kindlasti tulevad muudatusettepanekud. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on määratud vastavalt kodukorraseadusele.

**13:00 Aseesimees E. Ergma**

Suur tänu, kolleeg Kaarel Pürg! Lugupeetud kolleeg Marko Pomerants, lubatud on ainult kaks küsimust. Palun, kolleeg Mark Soosaar!

**13:00 M. Soosaar**

Lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Te ütlesite, et küsimusi oli väga palju. Mis tüüpi need küsimused siis olid, et neid nii väga palju oli?

**13:00 K. Pürg**

Aitäh kõigepealt! Me menetlesime seda eelnõu päris pikalt ja küsimusi oli igast valdkonnast, kiirabi kohta, perearstide kohta. Vaadati ka seda paragrahvi, mis puudutas nõukogusid ja juhatusi. Küsimused olid tõesti asjakohased, elust võetud, ja inimesed, kes neile vastasid, olid samuti oma ala asjatundjad.

**13:00 Aseesimees E. Ergma**

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Kaarel Pürg! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Ei soovi. Läbirääkimisi ei avata. Vastavalt Riigikogu kodukorra seadusele on muudatusettepanekute esitamise tähtaeg 31. mai 2006 kell 18. Seaduseelnõu 886 esimene lugemine on lõpetatud. Head kolleegid, ka istung on lõppenud. Istungi lõpp kell 17.59.